

הישיבה השלוש-מאות-וחמישים-וחמש של הכנסת השישית

יום שני, ט' טבת תשכ"ט (30 דצמבר 1968)
ירושלים, הכנסת, שעה 16.00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היהודיים (תיקון מס' 3), תשכ"ט-1968 - הצעת חבר הכנסת מ. ידיד; 2. חוק לתיקון סדרי המינהל (חלוקת קרקעות לעיבוד חקלאי), תשכ"ט-1968 - הצעת חבר הכנסת ב. אבניאל.

כן הונחו מטעם שר העבודה האמנות וההמלצות הבאות של אירגון העבודה הבין-לאומי: 1. אמנה מס' 127, בדבר המשקל המקסימלי שניתן להעמיסו על עובד יחיד; 2. אמנה מס' 128, בדבר גימלאות נכות, זיקנה ושאיירים; 3. המלצה מס' 128, בדבר המשקל המקסימלי שניתן להעמיסו על עובד יחיד; 4. המלצה מס' 129, בדבר הקשרים בין המינהל ובין העובדים במפעל; 5. המלצה מס' 130, בדבר בדיקתן של טרונות במפעל לשם יישובן; 6. המלצה מס' 131, בדבר גימלאות נכות, זיקנה ושאיירים.

היו"ר ק. לוז: הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. אבקש את מזכיר הכנסת למסור הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ח. ליאור: ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ושלישית: 1. חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ט-1968 - שחזר מוועדת הפנים; 2. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 12) (תיקון טעויות), תשכ"ט-1968 - שחזר מוועדת החוקה, חוק ומשפט.

לדין מוקדם: 1. חוק תקציבי השירותים הדתיים

ב. שאלות ותשובות

לפני שרים, המוסרים הצהרות לפחות מעל דוכן הכנסת, יתאמו אותן עם הממשלה או עם ראש הממשלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול: אינני מבין את הקשר.

אודי אבני (העולם הזה-כוח חדש): דובר על הצהרתו של חשר דיין על מדיניות הממשלה. הנה בא ראש הממשלה, ובמכתב שלא נועד לפרסום מודיע שלא זו מדיניות הממשלה. האם לא דרוש איזה הסדר שיביא לתיאום של הצהרות שרים מעל דוכן הכנסת עם ראש הממשלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול: בדרך כלל - כן. בכל זאת אינני מבין מה הקשר בין זה לזה.

2. דברי שר הבטחון על אינטגרציה כלכלית של השטחים

חבר הכנסת א. חביבי שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

שר הבטחון מר משה דיין, בתשובתו לשאלתה של חבר הכנסת פלד, אמר כי דבריו באסיפה בבאר-שבע ביום 6 בנובמבר 1968 (דברים אשר פורשו בציבור ובעתונות כמגמה לשילוב חלקים מהשטחים הכבושים בישראל), "מבטאים מגמה שאני תומך בה ואשר, לשמחתי, רובם אף נתקבלו כהחלטות במוסדות המתאימים של הממשלה". לחיזוק דבריו ציטט שר הבטחון מהחלטות ועדות שרים ומנכ"לים. בעקבות תשובת שר הבטחון

היו"ר ק. לוז: הכנסת תעבור לסעיף א' בסדר-היום: שאלות ותשובות.

1. מכתבו של ראש הממשלה אל שר הבטחון בעניין הודעת מר דיין בכנסת

חבר הכנסת א. אבני שאל את ראש הממשלה ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"מעריב" של יום 28 בנובמבר 1968 נמסר כי ראש הממשלה שלח מכתב אל שר הבטחון, ובו ביקש ראש הממשלה להעמיד את שר הבטחון על אי-אילו דברים שכלל מר דיין בהודעתו בכנסת מיום 18 בנובמבר 1968 בעניין שילוב השטחים, ואשר לדעת ראש הממשלה אינם מדויקים.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. מה היו הדברים (אם בכלל) בהודעתו הנ"ל של מר דיין בכנסת, אשר אינם מדויקים?

ראש-הממשלה ל. אשכול: המכתב היה אישי ולא נועד לפרסום.

היו"ר ק. לוז: שאלה נוספת לחבר הכנסת אבני.

אודי אבני (העולם הזה-כוח חדש): מתוך התשובה אני למד שהיה מכתב כזה. לאור האמור, הייתי רוצה לשאול אם כבוד ראש הממשלה איננו סבור שיש להנהיג איוו צורה של נוהג או נוהל,

ראש-הממשלה ל. אשכול :

לא נראה לי שזו שאלה נוספת. זוהי מסכת שלמה.

4. ידיעה על הזמנת מדליונים עם דיוקנו

של הרצל מחברה גרמנית

חברי-הכנסת א. טיאר שאל את ראש הממשלה ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968) :

"מדינת ישראל הזמינה מדליות עם דיוקנו של הרצל מחברה גרמנית השייכת לעסקן נאצי לשעבר" — כך מוסר השבועון ההמבורגי "שטרן" בגליונו השבוע, כפי שהוא מצוטט ב"מעריב", מיום 10 בדצמבר 1968.

אבקש לדעת :

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן — מה הקריטריונים שלפיהם פעלה המחלקה למדליונים במשרד ראש הממשלה כאשר הוזמנה את המדליונים מן החברה הגרמנית דווקא?

3. האם נבדקה זהותו של בעל המפעל לפני שנמסרה ההזמנה?

4. אם כן — מה העלו הבדיקות?

ראש-הממשלה ל. אשכול :

הידיעה אינה נכונה.

5. פירסומי של ד"ר מ. בר-זוהר בעניין

דיווחו של שר החוץ לממשלה על

שיחותיו עם נשיא ארצות-הברית

חברי-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968) :

ביום 15 בדצמבר 1968 פירסם ד"ר מיכאל בר-זוהר מכתב המצוטט בדברים שונים שאמר נשיא ארצות-הברית לשר החוץ ולציר אפרים עברון וכן קטעים מאיגרות נשיא ארצות-הברית לראש הממשלה. מהקטעים המצוטטים נובע כי שר החוץ לא דייק בדיווחיו לממשלה על שיחותיו עם הנשיא ג'ונסון ערב מלחמת ששת הימים.

הנני מבקש לדעת אם יש אמת בטענות אלו?

ראש-הממשלה ל. אשכול :

ראה תשובתי המפורטת, שהשיבותי ביום 9 בדצמבר 1968 על שאילתה של חבר-הכנסת פלד בנדון.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

אני מצטער שאני צריך לשאול הרבה שאלות נוספות.

אחרי התשובה המפורטת והמנומקת של ראש הממשלה מעל דוכן זה, פירסם ד"ר בר-זוהר המשך לטיעונו שבא לכאורה לסתור את דברי ראש הממשלה. האם מוכן ראש הממשלה להתייחס גם לצד הזה של הטיעון?

ראש-הממשלה ל. אשכול :

יש כאן שאילתה של חבר כנסת אחר באותו עניין, ואענה על כך.

הופיעה ב"דבר" (21 בנובמבר 1968) ידיעה ובה דברים שיוחסו לשר פנחס ספיר: "הממשלה לא החליטה על אינטגרציה של הגדה וגם לא על חלק ממנה".

הנני לשאול את כבוד ראש הממשלה :

1. האם האינטגרציה שמסר שר הבטחון היתה נכונה, כולה או בחלקה?

2. האם נכונה ההכחשה שבאה אחריה מפי השר פנחס ספיר?

ראש-הממשלה ל. אשכול :

בתשובה לשאלה דומה של כתב "קול ישראל" ביום

21 בנובמבר 1968 עניתי לאמור :

"הממשלה וועדותיה קיבלו במשך החודשים האחרונים החלטות בעניינים שונים, שהזמן גרמן, בנושא השטחים. אך כל ההחלטות האלו אינן מצטרפות לכלל הכרעה בדבר אינטגרציה כלכלית של השטחים במדינת ישראל".

3. ידיעה בשבועון "ניוויזיק" על החלטת

הממשלה בעניין השטחים

חברי-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968) :

השבועון האמריקני "ניוויזיק" הודיע השבוע, שלמעשה כבר החליטה הממשלה, מה לעשות ברוב השטחים המוחזקים, היינו: הוחלט להשאיר בידי ישראל את רמת הגולן, רצועת עזה וירושלים המזרחית. אשר לחצי האי סיני הוחלט על פירושו, פרט לבסיס בשארם אל-שייך, ועל החזרתו למצרים תמורת ערבות לשיט חפשי בתעלת סואץ.

הנני מבקש לדעת :

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. האם הידיעה ממשלת ישראל למדינות ערב ולנציג מזכיר האומות המאוחדות באיזור על כוונתה להשאיר בידי ישראל את השטחים הנ"ל, לפרו את חצי האי סיני ולהחזירו למצרים תמורת ערבות כמפורט לעיל?

ראש-הממשלה ל. אשכול :

1-2. שר החוץ הבחיר לד"ר יאריג את העקרונות שינחו את ישראל בבואה לקבוע את עמדתה לגבי גבולות השלום. עמדתנו היא שקווי הפסקת האש יוחלפו, בבוא השלום, בגבולות מוסכמים ובטוחים. לכשנשב לשולחן הדיונים, נדון עם מדינות ערב על המפות והקווים.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

לאור חשיבות העניין, האם מוכן כבוד ראש הממשלה להכחיש בצורה ברורה וחד-משמעית שיש החלטה בממשלה, או של הרוב בממשלה, לספח את השטחים שהשבועון האמריקני "ניוויזיק" מזכיר?

ראשי-הממשלה ל. אשכול:

זה שייך לד"ר ברי-זוהר, אשר אומר שהוא מוכן להוכיח זאת, זה שייך לו ולמי שיש לו עמו שיה ושיג. הבעתי את דעתי ועמדתי והסברתי אותה. אין לי מה לעשות עוד בעניין זה.

8. המועד המשוער של אספקת מטוסי

1 "פאנטום" לישראל

חברי-הכנסת נ. פלד שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

בקשר להצהרות, שנמסרו לאחרונה על המועד המשוער של אספקת מטוסי "פאנטום" לישראל, הריני מתכבד לשאול:

1. האם יש התקדמות במשא-ומתן על אספקת מטוסי ה"פאנטום"?

2. האם יש יסוד להערכה, שישראל תקבל את המטוסים רק כעבור שלוש שנים?

3. מהו המועד המשוער להתחלת קבלת המטוסי?

ראשי-הממשלה ל. אשכול:

הנני להפנות את השואל הנכבד להודעה הרשמית של ממשלת ארצות-הברית, שהתפרסמה ביום 27 בדצמבר 1968 בעניין זה.

9. ועדה לבדיקת מבנהו של משרד התיירות

חברי-הכנסת ד. לוי שאל את שר התיירות ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בהסתמך על ידיעה בעתונות, מסתבר שהגידול הניכר בצפוי בתנועת התיירות לישראל וכן תופעות של "סירבול" במבנה האירגוני של משרד התיירות הובילו להקמת ועדת ייעול, וזו באה לכלל מסקנה שיש לארגן מחדש את המשרד.

אודה לכבוד השר אם ישיביני:

1. האם הוקמה ועדה כאמור לעיל?

2. אם כן, מה היו מסקנותיה?

3. מה בדעת כבוד השר לעשות כתוצאה מהצעו-תיה של הוועדה?

שר-התיירות מ. קול:

1. כן.

2. נתגבשו הצעות אחדות לגבי מבנה המשרד לעתיד, לאור התפקידים הגדולים שלפנינו.

3. טרם קיימו דיון על ההצעות ובקרוב בודאי נעשה זאת. טבעי הדבר שמשרד התיירות, שהוקם כמשרד קטן והוא עתה אחד המשרדים החשובים בממשלה, יבדוק מחדש את מבנהו כדי להתאימו לצרכים ולתפקידים. בדיון שהיה בכנסת על תקציב משרד התיירות ציינו רבים מן המשתתפים את הצורך בהרחבת המשרד לאור הסיכויים וההתפתחות של התיירות. אנו הולכים בכיוון זה, ולפיכך יש לדון בגידול, בתוספת התפקידים וגם בייעול ובחסכון.

אין "סירבול" במבנהו האירגוני של משרד התיירות. הוועדה, שהוקמה לבדוק את המבנה, היתה צורף השעה.

6. הנחתו של ראש הממשלה על מועד

אספקת מטוסי פאנטום לישראל

חברי-הכנסת א. אבנר שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

בראיון, שמסר ראש הממשלה ל"קול ישראל" בתכנית "היום הזה" ביום 15 בדצמבר 1968, הצהיר ראש הממשלה כי לפי הנחתו יסופקו מטוסי הפאנטום לישראל במשך שנת 1970.

הנני מבקש לדעת:

על מה מיוסדת הנחה זו?

ראשי-הממשלה ל. אשכול:

נראה לי שהיום עבר זמנה של השאלתה ובטל קרבנה.

7. טענותיו הנוספות של ד"ר מ. ברי-זוהר

בעניין דיווחיו של שר החוץ לממשלה

חברי-הכנסת ש. תמיר שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

בתשובתו לשאלתה של חברי-הכנסת פלד, ביום 9 בדצמבר 1968, הכחיש כבוד ראש הממשלה את ההאשמות שהוטחו כלפי שר החוץ על-ידי ד"ר מיכאל ברי-זוהר, בספרו "החדש הארוך ביותר", ובפירסומים בעתונות היומית.

למרות הכחשתו של ראש הממשלה, הדיע ד"ר ברי-זוהר, במכתב למערכת "מעריב", מיום 11 בדצמבר 1968, על נכונותו לעמוד לפני כל בית-דין להצדקת טענתו. לאור האתגר המרחיק לכת של ד"ר ברי-זוהר, אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיביני:

מה האמצעים שעומד לנזקט כבוד ראש הממשלה כדי להבהיר נושא חשוב זה, לאור הכרותו של ד"ר ברי-זוהר, כי למרות הכחשתו של ראש הממשלה, מצויות בידו הוכחות מספיקות המראות בעליל כי אכן מסר שר החוץ דיווחים מטעים לממשלה?

ראשי-הממשלה ל. אשכול:

תשובתי מיום 9 בדצמבר על שאלתה של חברי-הכנסת פלד הבהירה היטב את דעתי בדון, ואיני רואה כל צורך בשלב זה להוסיף עליה.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

מאז הוגשה השאלתה, פורסמו עוד כמה אתגרים של ד"ר ברי-זוהר. נוצר מצב שאדם הנושא באיזה שהוא מעמד בציבוריות, שמילא תפקיד נכבד במשרד הבטחון, מטיח אשמה קשה כלפי שר מרכזי ונכבד, ללא מענה, ללא תגובה ואף ללא משפט. האם לדעת ראש הממשלה מצב דברים זה הוא תקין, שמוטחת אשמה ואין תגובה עליה?

ראשי-הממשלה ל. אשכול:

אגב — ואיני יודע אם זה שייך כל-כך לעניין — איזה תפקיד נכבד מילא הוא במשרד הבטחון?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

הוא מילא פונקציה של הסברה במשרד הבטחון.

11. ממדי התיירות מאנגליה לישראל

חברי הכנסת ש. תמיר שאל את שר התיירות ביום ה' בטבת תשכ"ט (26 בדצמבר 1968):

ידיעה בעתון "מעריב", מיום 23 בדצמבר 1968, מוסרת על ידיה במספר התיירים הבאים מאנגליה. אבקש את כבוד השר להשיבי:

1. האם נכונה ידיעה?
2. אם כן, מה הגורמים שהביאו לידי ירידה במספר התיירים הבאים מאנגליה?
3. מה תחזית התיירות מאנגליה בשנה הקרובה?
4. מה האמצעים שנוקט משרד התיירות להגברת התיירות האנגלית?

שר התיירות מ. קול:

1-2. אין זה נכון שחלה ירידה במספר התיירים מבריטניה לישראל. ההיפך הוא הנכון: בעשרת החודשים הראשונים של השנה באו לישראל 40,955 תיירים מבריטניה, לעומת 34,942 תיירים בשנת 1966, דהיינו: גידול ב-17.2%, ולעומת 29,783 תיירים מבריטניה בשנת 1967, דהיינו: גידול ב-37.5%. בכך מוסיפה בריטניה לצעוד במקום השני, מבחינת ארצות המוצא, בתנועת התיירות לישראל. לנוכח ההגבלות שהוטלו בבריטניה על הוצאת מטבע-חוץ מגבולה, יש לראות בשיעורי גידול אלה נתונים מעודדים ביותר.

3. קשה לקבוע תחזית לגידול בתיירות מבריטניה בשנת 1969, שכן תהיה תנועה זו לישראל מותנית בעיקר הן בהתפתחויות במצב הכלכלי בבריטניה, הן בהתרחשויות בתחום הבטחוני במזרח התיכון. אם לא יחולו תמורות מרחיקות לכת בשני מישורים אלה, מותר להניח כי התיירות מבריטניה לישראל תגדל בשנת 1969 ב-10,000 איש, בערך, ותסתכם, בערך, ב-55,000 תיירים.

4. כידוע, קיימת לשכת תיירות ישראלית בלונדון, שפעילותה משתרעת על פני בריטניה כולה. לשכה זו פועלת בשלושה מישורים עיקריים:

א. יצירת דעת-קהל אזהדת לביקורים בארץ, בכל אמצעי ההסברה הניתנים לניצול, לרבות העתות, נות, הרדיו והטלוויזיה; קשרים הדוקים עם חברות התעופה וסוכני הנסיעות בבריטניה; ומתן אינפורמציה ישירה לציבור, כגון עריכת תצוגות, ערבי הסברה וכיוצא באלה.

ב. יצירת אמצעים להפיכת העניין לבקר בישראל — לביקורים ממשיים. בשטח זה יוזמת הלשכה בלונדון אירגון טיסות קבוצתיות וטיסות-שכר לישראל, הצעת "חבילות" תיירות, דאגה למקומות איכסון בארץ וכדומה.

ג. הזמנה לישראל, כאורחי משרד התיירות, של נציגי אמצעי התקשורת, מזה, ושל מארגני סיורים, מזה. כך ביקרו בארץ השנה קרוב למאה נציגי כל העתונים החשובים בבריטניה ונציגים של עתונות ערי-השדה, צלמי עתונות, צוותים של תחנת השידור (בי.בי.סי.) ושל רשתות הטלוויזיה (הבי.בי.סי.) והרשת המסחרית. כן הוזמן משרד התיירות לביקור בארץ סוכני נסיעות

משונה הדבר שבדיקה הגיונית כזאת מעוררת ניחושים לא-סבירים ומהווה נושא לשאלתה. חושבני שיש מקום לברכה מצד השואל לאחר שקיבל את ההסברים שלי.

10. הכללת המקומות הקדושים ליהדות במסלולי הסיורים לתיירים

חברי הכנסת א. ורדיגר שאל את שר התיירות ביום כ"ו בכסלו תשכ"ט (17 בדצמבר 1968):

חברות התחבורה, שאושר להן להסיע תיירים וטיילים בארץ, הכינו סדרות מסלולים הכוללים אתרים רבים בארצנו. בבדיקת המסלולים מתברר כי אין אף טיול אחד שיהיה מיועד לתיירים יהודיים-דתיים ושיכלול את המקומות הקדושים. אם הם רוצים לבקר במקומות אלה, עליהם לעשות זאת במספר טיולים או באופן פרטי (בעת שלתיירים נוצרים יש מסלולים מיוחדים המביאים אותם אך ורק למקומות הקדושים לנצרות). אודה לכבוד השר אם ישיבני:

האם מוכן כבוד השר להורות לחברות התחבורה המסיעות תיירים וטיילים לבדוק את האפשרות לקיים מסלולי טיולים מיוחדים למקומות הקדושים ליהדות?

שר התיירות מ. קול:

המסלולים הקבועים (הרגולריים) של סיורים לתיירים, הנקבעים על-ידי ועדה ציבורית הפועלת ליד משרד התיירות, הם לבני כל הדתות. לא נקבע מסלול מיוחד לתיירים יהודיים, ובניגוד לדברי חברי הכנסת ורדיגר — אין גם מסלולים קבועים מיוחדים לתיירים נוצריים, המאפשרים להם, כביכול, ביקור אך ורק במקומות הקדושים לנצרות. עובדה היא, כי רובם המכריע של התיירים היהודיים המבקרים בישראל מעוניינים לסייר גם במקומות ההיסטוריים והדתיים של בני דתות אחרות, כגון מסגד עומר או כנסיית הקבר; ולהיפך: תיירים נוצריים מעוניינים לבקר גם ליד הכותל המערבי, קבר רחל וכדומה. כן יש אתרים שאינם ניתנים ל"סיווג" כלל, כגון מגדל דוד.

לעומת זאת, קיימים סיורים יומיים קבועים (פרט לשבת) לעיר העתיקה של ירושלים; סיור שבועי לאתרים היהודיים סביב לחומה (הר הזיתים, יד אבשלום, קבר זכריה וכדומה); סיור שבועי פופולרי (כל יום ו' אחר הצהריים) לבתי-הכנסת בירושלים; וסיור קבוע (חמש פעמים בשבוע) לקבר רחל, מערת המכפלה ובית-לחם, שכללות הכל היא גם עיר דוד. כן קיימים סיורים קבועים לאתרים היהודיים בצפון הארץ, כגון מירון, קברי הרמב"ם ור' מאיר בעל הנס, ועוד.

יש לציין, שלא ניתן כלל להקיף בסיור אחד את כל המקומות הקדושים ליהדות בארץ ישראל, ותייר, הרוצה לבקר בכולם, חייב איפוא להשתתף בכמה סיורים.

אי לזאת, אין החברות להסעת תיירים יכולות לנהל סיור המעניין תיירים יהודיים בלבד, שכן סיור כזה לא יהיה רווחי מבחינה משקית ולא יהיה אפשרי מבחינה פיסית.

12. צמיפות בבתי-החולים העירוניים בתל-אביב

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבריאות ביום כ"ג בתשרי תשכ"ט (15 באוקטובר 1968):

על הדוחק בבתי-החולים "איכילוב" ו"הדסה" (ברחוב בלפור) בתל-אביב, חוסר כוח-אדם, מחסור בציד והעדר מחלקות חיוניות נוספות והצורך הדחוף ב־240 מיטות לפחות, — על כל אלה מספר מר יאיר קוטלר בשני מאמרים ב"הארץ" מיום 14 ו־21 בספטמבר 1968. הפירסום מתבסס על חומר פנימי של בית-החולים ועל פרוטוקולים מן הדיונים בו.

בקשר לגילויים אלה אבקש את השר להשיבני:

1. האם הדיעוה שפורסמו נכונות?
2. אם כן — מה עושה משרד הבריאות לשפר את שירותי בתי-החולים "איכילוב" ו"הדסה" בתל-אביב בכל הקשור בצפיפות, בדוחק, בצימצום השירותים, במחסור בציד ובכוח-אדם, כדי להעמיד את המוסדות החיוניים ברמה הדרושה?

שר-הבריאות י. ברזילי:

1. העובדות שפורסמו נכונות. קיים לחץ רב על המחלקות בבתי-החולים "איכילוב" ו"הדסה" בתל-אביב, כמו גם על רוב בתי-החולים בארץ, ותפוסת המיטות בהם גבוהה. לגבי בתי-החולים העירוניים ממשלתיים בתל-אביב קיים קושי נוסף, והוא — הפי צול לשלוש יחידות נפרדות ("איכילוב", "הדסה", "הקרית").

2. משרד הבריאות תוכנן את הרחבת בתי-החולים באזור תל-אביב, לרבות בית-החולים "איכילוב", אולם מסיבות תקציביות, לצערנו, יחול עיכוב בביצוע הבנייה. אותן סיבות מונעות תוספת תקנים להקלת המצוקה.

13. אי-נכונותם של רופאי קופת-החולים לערוך ביקורי בית לבדיקת תינוקות חולים

חברת-הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר הבריאות ביום ט"ו בחשוון תשכ"ט (6 בנובמבר 1968):

מדו"ה שהתפרסם לאחרונה במחוז יפו של קופת-החולים עולה, שמוטלת תובה בלתי-מובנת על הורי פעוט לטלטלו קודם בחום אל המרפאה במקום שהרופא יבקר אצל התינוק.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. הנכונה הדיעה הנ"ל?
2. אם כן — האם מסכים משרד הבריאות עם הסדר זה?
3. אם לא — מה בדעת משרד הבריאות לעשות לשינוי ההסדרים הללו?

שר-הבריאות י. ברזילי:

ממרכז קופת-החולים, לשם פנינו לקבלת אינפורמציה מוסמכת, קיבלנו את התשובה הבאה:

בריטיים ומארגני סיורים של צליינים לסיורים לימו־דיים, שיתנו את פריים החל מן השנה הבאה.

בכל הפעילות הענפה הזאת בבריטניה שמים משרד התיירות ולשכתו בלונדון דגש מיוחד במהותה של ישראל כארץ התנ"ך ובאופיה כמדינה מתפתחת בקצב מהיר, המסוגלת להציע לתייר הבריטי, בצד מקומות מקודשים ואתרים היסטוריים, גם ביקורים בערים חדשות ובהתיישבות העובדת, בערבה ועל חופי־הים של ארבעה ימים, וכל זאת במיגוון של עמים, תרבויות ואקלימים.

לבסוף עלי להוסיף שאמר לי אחד מראשי הכנסיה האנגליקנית בלונדון, שיש לו הוכחות כי לאחר ביקורי הצליינים בארץ הקודש מתרבה מספר המתפללים מבין הצליינים האלה בכנסיות שלהם, והדור הצעיר שחוזר מביקורים בארץ הקודש מקבל זריקה מוסרית־דתית ראשונה־במעלה. לכן הכנסיה האנגליקנית מעודדת מאוד את הצליינות לארץ הקודש.

היז"ר ק. לוח:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

לאור ההישגים הללו גם בתחום הפצת כל הדתות, ולאור ההודעות שפירסם כבדו לאחרונה על קשיים חמורים בקליטת תיירים, האם אירע לאחרונה שקבו־צות תיירים שעמדו לבוא לביקור ביטלו את ביקורן בשל העדר אפשרויות קליטה לתיירות זו, במיוחד מאנגליה?

שר-התיירות מ. קול:

לי לא ידוע על ביטולים כאלה. ידוע לי שסוכני נסיעות בבריטניה ובארצות אחרות באירופה התאוננו שקשה להם להשיג חוזים עם בתי-המלון בישראל לקראת השנים הבאות, מכיוון שסוכני הנסיעות בארצות-הברית "גוזלים" את רוב המקומות בבתי-המלון ומקדימים אותם. נחוץ להם מספר רב יותר של בתי-מלון עממיים. משום כך מדיניות משרד התיירות היא לעודד בנייתם של בתי-מלון עממיים ברחבי הארץ, וסבורני שבעניין זה יש לנו הישגים. אנו נמצאים עכשיו בתהליך בנייה של עוד 2,500 חדרים, מלבד 14,000 חדרים מומלצים לתיירות, ובתיכנון ממשי נמצאים עוד כ־5,000 חדרים. אם נתגבר על הקשיים השונים שישנם ושלא פעם דיברתי עליהם לאחרונה, הרי נציעד את יכולת הקליטה שלנו קדימה. אבל מובן שדבר זה מחייב מאמצים רבים. הוא גם מחייב הכנה מצד כל הגורמים, שהם לפעמים מקשים. אני מקווה שנתגבר על כל מיני שיטות של בירוקרטיה.

אולם אני חושב שמשקיעים אינם חסרים עכשיו. יש לנו משקיעים, והדבר מוכיח שלמרות המצב שלנו ולמרות המציאות במזרח התיכון, יש אמונה בלב המשקיעים והם מאמינים בעתיד גדול של התיירות לישראל. זהו סימן טוב מאוד, כי למשקיעים יש חוש ריח טוב, היכן להשקיע ובמה להשקיע. לכן אנחנו חייבים להרחיב את האפשרויות. אינני יודע על כך שהיו ביטולים. היו קשיים, אבל לא ביטולים.

15. מספר הפסיכיאטרים בארץ

חברת הכנסת ב. עוזיאל שאל את שר הבריאות ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

נכי רדיפות הנאצים, הוכאים לקבלת גימלאות מממשלת גרמניה, חייבים לעבור בדיקה רפואית, או בדיקה רפואית חוזרת על-ידי הוועדה הרפואית שליד משרד האוצר. מתברר שמאות זכאים לגימלאות נאלצים לחכות זמן רב, לפעמים אף שנים, עד שמגיע תורם להופיע לפני הרופאים שאליהם הופנו על-ידי הוועדה. חמור במיוחד המצב כשמדובר בבדיקות פסיכיאטריות. לגבי בדיקות אלה אין נקבעים אפילו מועדים. לפי דברי חברי הוועדה, הסיבה היא בחוסר רופאים פסיכיאטרים.

הנני מתכבד לשאול את כבוד השר:

1. מה מספר הרופאים למחלות נפש בישראל?
2. האם נכון הדבר כי חסרים רופאים פסיכיאטרים?
3. ואם כן הדבר — האם מכון משרד הבריאות סטודנטים לרפואה לשטח זה?

שר הבריאות י. ברזילי:

1. מספר הפסיכיאטרים בארץ (בעלי תואר מומחה בפסיכיאטריה) היה בסוף 1967 — 188. ועוד משתלמים בפסיכיאטריה כ-40 רופאים.
 2. למרות מספר זה, שמבחינה יחסית הוא גבוה, יש להעלות שיעור זה בהקדם, כדי להיענות לצרכים ולשירותים המתפתחים במהירות.
 3. משרדנו עושה כמיטב יכולתו, בשיתוף עם גורמים נוספים, לשם הפניית רופאים צעירים להתמחות בפסיכיאטריה.
- רצוני להוסיף להבהרת השאלה הספציפית, כי העובדה שנכי רדיפות הנאצים נאלצים לחכות זמן רב לבדיקה פסיכיאטרית, אינה קשורה במספר הכללי של הפסיכיאטרים בארץ, אלא בכך שבחלקם הגדול אין הפסיכיאטרים מוכנים ומסוגלים לקבל על עצמם מתן חוות-דעת מקצועית בשפה הגרמנית, כפי שגורש מהם על-ידי שלטונות גרמניה.

16. חוסר רופא ביטבתה

חברת הכנסת א. חביבי שאל את שר הבריאות ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

ב"מעריב" (24 בנובמבר 1968) נמסר: "קיבוץ יטבתה בערבה מתלבט קשות בגלל חוסר רופא בו. רק פעמיים בשבוע מגיע רופא מאילת, וכשצריך להעביר בדחיפות חולה בשאר הימים בשבוע לאילת — חייבים חברי המושק לחפש בה את הרופא התורן. בתוך כך נגזר על החולה להתיישר בכאביו, כי בלי הפניית רופא אין בית-החולים יכול לאשפז את החולה".

הנני לשאול את כבוד השר:

1. הנכונה הידיעה שהובאה כאן?
2. אם כן, אילו צעדים יינקטו כדי למנוע מצב זה הגורם סבל לחברי קיבוץ יטבתה?

1-2. "נכון הדבר שבחוברת מגמות התפתחות של קופת-חולים מחוז יפו נזכרת העובדה שבמקרים רבים יש להביא ילד עם חום (בדרך כלל עד גיל 3) לבדיקת הרופא במרפאה. גיל זה נקבע מכמה סיבות: א. חוסר אפשרות להיענות לדרשות הרבות של ביקורי בית; ב. מספר המקרים שמעל גיל זה קטן יחסית; ג. ילדים קטנים ניתן לשאת על הידיים בעוד שלגבי גדולים הדבר קשה יותר.

זאת ועוד: לתינוקות וילדים עד גיל 3 עם חום ניתנת בדרך כלל זכות קדימה במרפאה. בצורה זו מקדים הילד להגיע לרופא, והואל וביקורי בית נעשים לאחר שעות העבודה במרפאה.

יחד עם זאת יש רופאים שאינם נוהגים כך, ועורכים מספר מקסימלי של ביקורי בית גם לילדים אלה. מלבד זאת, קיימת הוראה קבועה של קיום ביקורי בית בכל המקרים, כשתנאי מזג האוויר אינם מאפשרים להביא את הילד למרפאה.

3. קשה לתאר שתהיה אפשרות אובייקטיבית להבטיח ביקורי בית בכל מקרה. אך ידוע לנו שקופת החולים במחוז משתדלת להיענות במידת האפשר לכל בקשה לביקורי בית.

14. הפעלת דחפונים בסמוך לשני בתי-

חולים שעל הר הצופים

חברת הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבריאות ביום כ' בחשוון תשכ"ט (11 בנובמבר 1968):

בהר הצופים מפעילים דחפונים בשלוש משמרות, בסמוך לשני בתי-חולים: בית-החולים הכללי סנט-ג'וז ובית-החולים לרפיו מחלות עיניים סנט-ג'ון.

הגיעו אלי תלונות חולים, שהפעלת הדחפונים בשעות הלילה מפריעה להם.

הנני מבקש לדעת:

1. האם התלונות הנ"ל נבדקו על-ידי משרד הבריאות?
2. אם נבדקו — מה העלטה הבדיקה?
3. אם הידיעה נכונה — האם נעשו פעולות כלשהן למניעת ההפרעה לחולי בתי-החולים?

שר הבריאות י. ברזילי:

1. תלונות כאלו לא הגיעו אלינו בעבר ולפיכך לא נערכה בדיקה.

2. באיור זה הוכשרה הקרקע לבניית שיכונים, עבודת הכנת הקרקע נעשתה בשלוש משמרות, בעזרת דחפורים, אולם כיום נסתיימה העבודה העיקרית. נותר עבודת היישור ועתה עובדת רק משמרת אחת ביום. המנהל האדמיניסטרטיבי של בית-החולים סנט-ג'ון הודיע כי לא שמע תלונות מן החולים על הפרעה כלשהי כתוצאה מרעש, והנהלת בית-החולים לא התלונה על כך.

3. מאחר שהעבודה נעשית ביום בלבד, לא ניתנה הוראה להפסיק את העבודה.

18. מינוי של ד"ר ד. מאיר כמנהל בית-**החולים "שערי צדק" בירושלים**

חברי הכנסת י. גולן שאל את שר הבריאות ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):

לאחרונה מונה כמנהל בית-החולים "שערי צדק" בירושלים ד"ר ד. מאיר, אשר מלבד היותו רופא פתח-לוג בעל מוניטין הוא גם חניך ושיבה, חניך בית מסור-תי של אביו הרב בארצות-הברית, וד"ר מאיר עצמו שומר מצוות. אף-על-פי-כן אורגנו נגדו בישראל הפג-נות, תקעו בשופרות לביטול דוע ה"גזירה" והשפילוהו אישית. לא עמדה לד"ר מאיר אפילו ההצהרה שאם יוחלט על ניתוחי מתים בבית-החולים, שבו הוא מכהן, ייעשה הדבר בתיאום בין רופאים ורבנים.

שאלותיו הן:

1. מה עשה שר הבריאות כדי לחזק מעמדו ולבצר כהונתו הנוכחית כמנהל בית-החולים "שערי צדק"?
2. אילו אמצעים נקט שר הבריאות כדי להעמיד חוגים דתיים קיצוניים על כך שהפגנות ואמצעי לחץ ראוותניים לא ישיעו כלל על מינויים של מנהלים או הדחתם?

שר-הבריאות י. ברזילי:

1. המנהל הכללי של משרד הבריאות נפגש עם ד"ר מאיר והביע באוזניו את תמיכתו המלאה של משרד הבריאות בבית-החולים "שערי צדק" ובד"ר מאיר אישית.
2. לשביעות-רצוננו, אישר הוועד המנהל של בית-החולים "שערי צדק" את מינויו של ד"ר מאיר ולא התחשב בהפגנות של קבוצות לחץ קיצוניות.

19. מרטים על העתון "אל-קודס", המסית

נגד מדינת ישראל, ועל שאר העתונים הערביים בארץ

חברי הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר הפנים ביום ל' בשחון תשכ"ט (21 בנובמבר 1968):

1. מה הניע את כבוד השר או כל משרד ממשלתי או כל ועדה בין-משרדית או הממשלה כולה לתת היתר להוצאת עתון יומי בשפה הערבית ששמו "אל-קודס" ולהפצתו בכל שטחי ארץ ישראל הנמצאים בשליטת ישראל? בגליונו הראשון מן היום פירסם "אל-קודס", בין השאר, את המאמרים הבאים:

א. מאמר ראשי בו הודעה שהעתון ילחם למען נסיגת ישראל מכל השטחים שעברו לשליטתה לאחר יוני 1967;

ב. מאמר ראשי כנ"ל ובו הודעה שהעתון ילחם למען נסיגת ישראל מירושלים, דבר המהווה הכרזה שיש לשלול מריבונות המדינה שטח שנקבע בחוק כחלק בלתי-נפרד ממדינת ישראל וכבירת ישראל;

ג. הצהרות ראש עיריית שכם, מר חמדי כנען, ובהן מצדיק המצחיר את הפגנות התלמידים, דבר שנלחם בו משרד הבטחון;

ד. הצהרות ראש עיריית שכם המביע לפי סגנונו - "תמיכתו המלאה בכל תנועה לאומית שמטרתה להשתחרר מעול הכיבוש הישראלי".

שר-הבריאות י. ברזילי:

1. ההסדר המתואר בכתבה נכון. בית-החולים באמת אינו יכול למלא מקומו של הרופא המטפל. בימים שאין רופא מבקר ביטבתה, יכולים חברי הקבוץ לקבל את העזרה הדרושה במרפאת קופת-החולים באי-לת. לאחר שעזרת העבודה קיימת תורנות רופא תמידית.
2. ביום 10 בדצמבר 1968 נפתח באילת בית-החולים החדש, ועתה יונתנו בו שירותים משופרים יותר.

17. אישפוזם של חולים, הנשלחים על-ידי קופות-החולים, בבתי-החולים הממשלתיים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוליו שאלה את שר הבריאות ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. כמה חולים, שנשלחו על-ידי קופת-החולים הכללית, אושפזו בשנת התקציב 1967/68 בבתי-החולים הממשלתיים?
2. כמה חולים, שנשלחו על-ידי קופת-החולים הל-אומית אושפזו בתקופה זו?
3. כמה חולים, שנשלחו על-ידי קופת-החולים "מכבי", אושפזו בתקופה זו?
4. כמה שולם בעד יום אישפוז על-ידי קופת-החולים השונות?
5. כמה עולה למשרד הבריאות יום אישפוז בבתי-החולים הממשלתיים?

שר-הבריאות י. ברזילי:

1. מספר ימי האישפוז של חברי קופת-החולים הכללית בבתי-החולים הממשלתיים בשנת 1967/68 היה 494,583. (לא ניתן לקבוע את מספר החולים אלא רק את מספר ימי האישפוז).
- 2-3. מספר ימי האישפוז בבתי-החולים הממשל-תיים של חברי יתר קופות-החולים המוכרות בארץ היה 113,425. (מספר זה כולל את קופת-החולים הלאומית, העממית, "מכבי", של הציונים הכלליים, "אסף", וכן קופת-החולים ה"ישובית", שאמנם אינה מוכרת אך נהנית זה כמה שנים מן התעריף הנהוג לגבי קופת-החולים המוכרות).
4. קופת-החולים הנ"ל שילמו 15 ל"י בעד יום אישפוז בבתי-החולים הממשלתיים.
5. למשרד הבריאות עולה יום אישפוז בבתי-החולים הממשלתיים 55 לירות.

תי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת ארבל.

ששונה ארבל-אלמוליו (מפלגת העבודה הישראלית):
לפי דבריו מסתבר שקופות-החולים משלמות 15 ל"י בעד אישפוז בבית-חולים ממשלתי. מאחר שבבית-חולים של קופת-החולים הכללית אישפוזו של חולה עולה הרבה יותר מזה, מה בדעת שר הבריאות לעשות כדי לפצות את קופת-החולים הכללית על ההפסדים הגורמים לה בשל כך?

שר-הבריאות י. ברזילי:

השאלה כולה נתעוררה עכשיו בקשר עם ביטוח בריאות כולל, ואני מניח שהיא תמצא את פתרונה במסגרת הפתרון הכולל של ביטוח בריאות כולל.

כן קיבלו רשיונות 22 עתונים נוספים, אשר אחדים מהם חדלו להופיע, והיתר מופיעים בצורה בלתי-סדירה. הממשלה תומכת בעתון אל-אנבא; לא ידוע לי על תמיכה ממשלתית בעתונים אחרים.

5. המיוון אינו ידוע לי, אולם כמה עתונים מוצאים על-ידי גופים ציבוריים אשר כנראה מממנים אותם.

נ ת מ ך ע ל י ד י :

שם העתון	אל-מרסאד
עתון מפ"ם	האדא אל-עאלם
העולם הזה— כוח חדש	סאוות א-שעב
עתון מק"י	אל-יום ליאולאדינא
עתון ההסתדרות	סדא א-תרבייה
עתון הסתדרות המורים	אל-איתחאד
עתון רק"ח	אל-בושרא
עתון העדה האחמדית	א-דרב
יוצא לאור על-ידי רק"ח	אלגד
יוצא לאור על-ידי רק"ח	אל-ג'דיד
יוצא לאור על-ידי רק"ח	אל-חורייה
עתון תנועת החירות	א-סלאם ואל-ח'ייר
עתון העדה הליטית	א-ראבטה
עתון העדה היוונית קתולית	א-דקיב
עתון האגודה היהודית-ערבית	א-תעאון
האגודה לקואופרציה,	
יוצא לאור בשיתוף משרד	
העבודה	
יוצא לאור על-ידי החברה	המזרח החדש
המזרחית הישראלית ליד	
האוניברסיטה העברית	
עתון מועצת פועלי חיפה	חיפה אל-עאמלה
יוצא לאור על-ידי ההסתדרות	כלימת אל-מראה

20. פליטי מלחמת ששת הימים, שחזרו

לשטחי יהודה, שומרון וחבל עזה

חבר-הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום ד' בכסלו תשכ"ט (25 בנובמבר 1968) :

אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. מה מספר האוכלוסים של יהודה, שומרון וחבל עזה שחזרו לשטחים אלה לאחר שיצאו מהם כפליטים, בעקבות מלחמת ששת הימים?

2. כמה רשיונות כניסה נוספים הוציא משרד הפנים לאוכלוסים שעזבו את השטחים הללו, לאחר מלחמת ששת הימים?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

1. מאז מלחמת ששת הימים חזרו ליהודה, לשומרון ולחבל עזה כ-21,000 איש.

2. עד כה הוצאו בערך 11,000 רשיונות נוספים שלא נוצלו.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

2. האם הופעת גיליון ראשון זה נעשתה בהתאם לחוק ולהוראות השלטונות ובפרט בקשר לנוהג לציין שם העתון בעברית, ושם בית הדפוס בו הוא נדפס? 3. מי מממן את העתון הזה, לאור העובדה שכל גיליון נמכר במחיר פחות מהמקובל, דבר הגורם הפסדים?

4. מה הם העתונים המופיעים בישראל ו/או בכל שטח שבשליטתה, בשפה הערבית, שמותיהם, מגמתם, והאם הממשלה מממנת אחדים מהם או תומכת בהם?

5. האם הממשלה יודעת מי מממן את העתונים בשפה הערבית, ואם כן — מה הם פרטי המיוון?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

1. כל מי שממלא אחר המבחנים המפורטים בפקודת העתונות, כתנאי להוצאת עתון, רשאי לקבל רשיון בהתאם לכך.

2. אין חובה לציין שם העתון ושם בית הדפוס בו הוא נדפס בעברית, ואפשר להדפיסו גם בערבית. מאידך גיסא, חייב להופיע בכל גיליון של העתון שם העורך והמוציא לאור, ושם בית-הדפוס בו הוא נדפס, עם כתיבת מלאה.

הממונה על המחוז הודיע לעורך העתון "אל-קודס" כי הוא חייב למלא אחר התנאי הזה.

3. עד כמה שידוע לנו, העתון ממומן על-ידי המוציא לאור.

4. בישראל מופיעים בערבית: 2 עתונים יומיים; עתון אחד פעמיים בשבוע; 3 שבועונים; 8 ירחונים.

עתונים יומיים :

שם העתון	מגמתו מוצהרת
אל-קודס	פוליטית
אל-אנבא	פוליטית
אל-איתחאד	
(פעמיים בשבוע)	פוליטית

שבועונים :

אל-מרסאד	פוליטית
אל-יום ליאולאדינא	חינוכית לילדים
סאוות א-שעב	פוליטית

ירחונים :

סדא א-תרבייה	בעיות חינוך ומחנכים
אל-בושרא	דתית, מדעית, חינוכית, תרבותית
א-דרב	פוליטית
אלגד	בעיות נוער, מדיניות וספרות
אל-ג'דיד	פילוסופית, תרבותית וחברתית
א-סלאם ואל-ח'ייר	דתית, תרבותית
א-ראבטה	דתית, פוליטית
(אחת לחודשיים)	וענייני המיעוט הערבי בישראל
כלימת אל-מראה	דבר האשה

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :

אדוני סגן השר, בקשר לרשימות אלה שאינם מנוצחים : לפי האינפורמציה שבדי השר — מדוע אינם מנוצחים?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

אין לי מושג.

21. חוסר שילוט עברי במרבית בתי-

העסק במזרח ירושלים

חבר הכנסת ש. תמיר שאל את שר הפנים ביום ד' בכסלו תשכ"ט (25 בנובמבר 1968) :

אף-על-פי שעברו למעלה משישה-עשר חודש מאז שיחרור ירושלים המזרחית, ועל אף פניות מרובות בנדון, טרם מקיימים מרבית בעלי העסקים במזרח ירושלים את חוק העזר העירוני, המחייב שילוט עברי על בתי-העסק.

אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. אילו צעדים נקטו משרד הפנים והעיריה כלפי מפירי החוק?
2. כמה תביעות הוגשו, אם בכלל, בנדון?
3. מהו אחוז בתי-העסק שהתקינו שילוט עברי במזרח ירושלים?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

1. שלטים חדשים — מאחר שעיריית ירושלים החליטה לא לאשר שלטים חדשים אלא בתנאי שיכללו גם שילוט עברי, ובכל מקרה בוצע הדבר, לא היה מקום עד כה לנקוט צעדים.

שלטים ישנים — אשר לשלטים הישנים, מאחר שלפי חוק הסדרי משפט ומינהל, תשכ"ח-1968, הוארך תקפם של רשימות העסקים במזרח העיר ללא צורך בחידושם, לא עשתה העיריה פעולה ביחס לשלטים אלה. אולם בבעתה לעשות כן ולהבטיח את השילוט העברי ברגע שיפקע תקפם של הרשימות מכוח החוק הנזכר לעיל ויתחילו החידושים העירוניים הרגילים.

2. לא הוגשו כל תביעות.

3. ביד העיריה אין מספרים לגבי אחוז בתי-העסק שהתקינו שילוט עברי במזרח ירושלים, אולם, לדבריה, מספר ניכר של תנויות הוסיפו שילוט עברי מיוחד בחלונות הראווה.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי) :

אדוני סגן השר, אני יכול להבטיח לכבודו מראייה ומבחינה אישית של הנושא, שלצערי הרב הרוב המכריע של השלטים הם בערבית. מדובר ב-18 חודש מאז שיחרור העיר ואיחודה. התוצאה היא שהעיר נראית כעיר ערבית. דבר זה נוגד את החוק. זו הפעם השלישית שאני שואל את כבודו, האם אינו סבור ששנה וחצי לאחר איחודה המחודש של העיר, עם הרושם שהדבר משאיר גם על התושבים, גם עלינו וגם על מבקרים זרים, לא הגיעה העת שמשרד הפנים יפעל בעיריה על מנת שתפעל בקצב הרבה יותר מזורז?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

האיחוד המשפטי קל מן האיחוד למעשה. איחוד למעשה לוקח יותר זמן. אני מניח שבבוא הזמן יבוא גם דבר זה על פתרונו.

22. התעלמותה של המועצה המקומית

נצרת עילית מפניית משרד הבטחון בדבר

העסקת נכי צה"ל בתחנת הדלק המקומית

חבר הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר הפנים ביום ד' בכסלו תשכ"ט (25 בנובמבר 1968) :

מר פוגל אליהו הגיש ביום 10 בנובמבר 1967 למועצה המקומית נצרת עילית מכתב, ובו ביקש המלצה לפני מינהל מקרקעי ישראל על הקצאת אדמה בתחום נצרת עילית להקמת תחנת דלק.

הבקשה נתמכה על-ידי המחלקה לשיקום נכים של משרד הבטחון. בהיות המבקש נכה מלחמת השחרור. אירגון הנכים שלח גם הוא המלצה למועצה המקומית. המבקש לא קיבל עד היום תשובה ואילו אירגון הנכים קיבל ביום 28 באוקטובר 1968 תשובה ובה מודיע מוזכר המועצה המקומית, כי "בישיבתה מיום 16 ביוני 1968 קבעה המועצה כי היא תמליץ על הקמת תחנות בתחום שיפוטה על-ידי גורמים ציבוריים ותדאג שגופים ציבוריים אלה יעסיקו נכי מלחמה".

אבקש את כבוד השר להשיבני :

1. בהחלטת המועצה יש העדפת חברה ש-50% ממניותיה הן בידי אדם פרטי המחזיק כבר בתחנת דלק בנצרת תחתית. האם יבטל כבוד השר החלטה זו?
2. מה דינו, במקרה זה, של נכה מלחמה שגופנו ב-65% מבריאיו והוא תושב ותיק של נצרת עילית, כממשרד הבטחון מצא שזו דרך שיקומו ואף קיבל את הסכמת מינהל מקרקעי ישראל להחכרת האדמה לתחנת הדלק?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

1. העובדות הן כדלהלן :

א. ביום 25 באוגוסט 1961 הוגשה לוועדה הגלילית לתיכנון ובניית ערים (שהייתה קיימת אז) בקשה לאישור הקמת תחנת דלק בגוש 16538 חלקות 30, 29, 28, 27, 25, 18. בתאריך 26 במארס 1962 אושרה הבקשה הנ"ל.

ביום 15 במארס 1963 הוצא הרשיון המבוקש.

בתאריך 2 בנובמבר 1963 פנה ראש עיריית נצרת דא, חבר הכנסת ס. א. זועבי, בדרישה לבטל את הרשיון, הואיל וחלקה 18 בגוש הנ"ל היא בתחום שיפוטה של עיריית נצרת ולכן לא היה בסמכות הוועדה הגלילית לאשר את הבקשה.

ביום 18 בנובמבר 1963 ביטלה הוועדה הגלילית, בישיבתה מס' 88, את הרשיון בקבלה את נימוקו של ראש עיריית נצרת. הודעה על כך נמסרה בכתב לחברה לפיתוח נצרת ונצרת עילית בע"מ בתאריך 11 בדצמבר 1963.

חוות-דעתו של היועץ המשפטי של משרד הפנים, שניתנה ביום 21 בינואר 1964, קובעת כי החלטת הביטול של הוועדה הגלילית בדיון יסודה, מפני שהחלטת האישור שלה ביחס לתחום שאינו בסמכותה היה חסר-

שת הצדדים הנ"ל, מתחייבים החברה לפיתוח בע"מ ומר יעקב סאלס להקים חברה פרטית להפעלת התחנה שמ"נהלה יהיה מר יעקב סאלס והוא יחזיק ב-49% של מניות החברה. חברת הפיתוח תחזיק ב-49% של המניות ו-2% בידי חברת הדלק. תחנה זו תכלול גם מזנון ושירותי סיכה. גם בסעיף זה לא מובטח שיתופם של נכי מלחמה.

2. שר הפנים סבור שהמועצה המקומית נצרת עילית לא היתה צריכה להתעלם מפניות הרשויות המוסמכות במשרד הבטחון ואירגון נכי צה"ל בעסקה זו. בסמכות מינהל מקרקעי ישראל לא להחכיר את השטח אלא אם כן תובטח השתתפות נכי צה"ל.

23. רישום לאומיותם של ילדיו של אדם המצהיר שהוא יהודי ואינו בן דת אחרת

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

ביום 20 ביוני 1958 החליטה הממשלה כי "אדם המצהיר בתום לב כי הוא יהודי ואינו בן דת אחרת, יירשם כיהודי".

הגני מבקש לדעת:

1. האם ההחלטה הנ"ל של הממשלה בעינה עומדת?
2. אם ההחלטה הנ"ל בעינה עומדת — האם נרשמים ילדיו הקטנים של אדם, המצהיר כי הוא יהודי ואינו בן דת אחרת, אף הם כיהודים?
3. האם קיבלה הממשלה החלטה חדשה הנוגדת את ההחלטה הנ"ל?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. לא.
2. ביום כ"ג בתמוז תשי"ט (29 ביולי 1959) הודיע ראש הממשלה הקודם, מר דוד בן-גוריון, מעל במת הכנסת ("דברי הכנסת", כרך 27, עמוד 2783) כדלהלן: "אני אומר: אדרבא. ונתעוררה שאלה: אם האם או האב אינו רוצה שהילד יהיה יהודי — אי-אפשר להכריח. אבל אם האב וגם האם, כשהילד קטן ועדיין אינו יכול להגיד בעצמו מה הוא — רוצים לרשום אותו כיהודי, איך צריך לרשום אותו אמרנו: זו שאלה שכדאי לשמוע דעתם לא רק של חכמי ישראל בישראל, אלא בעולם, כי זו שאלה הנוגעת לכל היהודים. ועד שתתקבל בעניין זה החלטה, לא רשמים בכלל. וההנחיות שהיו בעניין זה מראשית קום המדינה — ונתחלפו שרי הפנים פעמים רבות; היה שר פנים של הציונים הכלליים, היה שר פנים של הדתיים, היה שר פנים שהוא עכשיו שר הפנים, — כל ההנחיות בעניין זה בטלות ומבוטלות ואין רשמים, וזה המצב עד עכשיו".
3. אחרי קבלת חוות-דעת מ"חכמי ישראל" בארץ ובתפוצות, הוציא שר הפנים בא' בטבת תש"ך (1 בינואר 1960) הנחיות, לפיהן יירשם כיהודי — (1) מי שנולד לאם יהודיה ואינו בן דת אחרת, או (2) מי שנתגייר כהלכה. על הנחיות אלו גם הודעתי מעל במת הכנסת. לא היה שינוי בהנחיות אלו והן בתוקף עד היום.

היו"ר ק. לוז:

חבר הכנסת אבנרי, אין שאלה נוספת?

תוקף מלכתחילה. כן דחה כל אפשרות של תביעות פיצויים כלשהם על-ידי החברה לפיתוח נצרת ונצרת עילית בע"מ בגין ביטול הרשיון, משום שהחברה בבקשתה הטעתה את הוועדה, בהעלימה ממנה כי חלק מן הקרקע, שהרשיון מבוקש עליה, היה בתחום שיפוט של העיר נצרת.

ב. בסוף 1967 פנה אחד מתושביה הוותיקים של נצרת עילית, מר פוגל, נכה מלחמה בשיעור של 65%, לרשויות השיקום וביקש בהתאם לזכויותיו כי תינתן לו הזכות על תחנת דלק בנצרת עילית, ובעיקר כשכל אדמות נצרת עילית הן בבעלות המדינה. אכן, בתאריך 17 במארס 1968 פנה אירגון נכי מלחמת השיחור וצה"ל בדרישה למועצה המקומית נצרת עילית, כי תימנע מכל פעולה או אישור בקשה אשר לא תגן על זכויותיו של נכה צה"ל.

במכתב שני, מתאריך 3 ביולי 1968, מודיע האירגון הנ"ל למועצה המקומית נצרת עילית כי מועמד נכה נוסף בשיעור פגיעה של 100%, משותק, מועמד לשותפות בתחנה הנ"ל, וגם בפנייה זו דורש האירגון הנ"ל לא לפעול ולא לאשר כל רשיון או עסקה בלי ששני נכים אלה ישתתפו בצורה כלשהי בבעלות התחנה.

לפניות הנ"ל ענתה המועצה המקומית כלהלן: "המועצה המקומית קבעה כי היא תמליץ על הקמת תחנות בתחום שיפוט על-ידי גופים ציבוריים ותדאג שגופים ציבוריים אלה יעסיקו נכי מלחמה".

המועצה המקומית לא הישיבה ביחס לדרישות שיתוף נכי צה"ל.

ג. בתאריכים 21 ביוני 1968, 26 בנובמבר 1968 פונה מנהל שירותי השיקום וההנצחה במשרד הבטחון בדו"ח ומודיע לראש המועצה המקומית נצרת עילית: "אני מבקש להביא לידיעתך כי במידה ומדובר בהקמת תחנת דלק על קרקעות שהן ברשות מינהל מקרקעי ישראל, אין מחכירים קרקע למטרה זו אלא לנכי צה"ל". במכתב באותה רוח מודיע מינהל מקרקעי ישראל לראש המועצה המקומית נצרת עילית במכתבו מיום 8 בנובמבר 1968. יתר על כן הוא כותב במכתבו, כי ההחלטה שהיתה בתקפה בשנים 1962–1963 בוטלה, והודעה על כך ניתנה לחברת הפיתוח לנצרת ונצרת עילית בע"מ, ביום 24 ביוני 1966.

ד. בתאריך 25 בספטמבר 1968 נחתם הסכם בין חברת הדלק בע"מ, מצד אחד, ובין החברה לפיתוח בע"מ, ומר יעקב סאלס (בעל תחנת "דלק" בנצרת העיר והסוכן של חברת "דלק" באזור), מצד שני, ובין "המש" ביד המרכזי בע"מ, מצד שלישי.

הצדדים 2 ו-3 מקבלים לפי ההסכם את הזכויות להקמת תחנת הדלק, בתנאים המקובלים כנראה בעסקות אלה. בחוזה לא הותנה ולא סוכמה האפשרות לשותף בכל צורה שהיא צד נוסף בבעלות או בהפעלת התחנה.

חלוקת הרווחים היא כלהלן: (1) עמלת הסוכן תחולק בין המשביר המרכזי בע"מ לבין מר יעקב סאלס; (2) רווחי הפעלת התחנה יחולקו בין החברה לפיתוח נצרת ונצרת עילית בע"מ לבין מר יעקב סאלס.

ה. בהתאם להסכם המוקדם, שכבר נחתם בין שלו-

הרשמיים הדרושים לפתיחת המעון, ואירגון אמהות עובדות השקיע אלפי לירות לשיפוץ המעון ודיהוטו.

כעבור זמן-מה החלו נציגי המפד"ל לתבוע חלק במבנה, בשביל ילדים דתיים. ראש המועצה המקומית החדש, מר גרינברג, סירב להיענות לתביעה בטענה כי כבר קיים במקום גן-ילדים דתי ויש בו רק 17 ילד. כעבור זמן-מה קרתה "הפיכת חצר" במועצה המקומית, וכתוצאה ממנה עלה נציג המפד"ל לראשות המועצה ולמחרת הפיכה זו הושמו בשם המועצה המקומית מגוון לים על דלתות המעון. פעולה זו עוררה סערה במושבה, כי היא מחבלת באפשרויות של יציאת פועלות מקומיות לעבודה במפעלי התעשייה. לשכת העבודה במקום נאלצה עתה להביא פועלות מכפרים ערביים רחוקים.

אי לכך, אבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם ידעה זו תואמת את המציאות?
2. אם כן, מה חושב כבוד השר לעשות שמעון הילדים של אירגון אמהות עובדות במושבה עתלית ייפתח ותוכלנה פועלות המקום להביא אליו את ילדיהן כדי לצאת לעבודה?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. הידיעה אינה מדויקת. העובדות הן כלהן:

מבנה הגינה הקדם על-ידי משרד השיכון בעתלית והושלם בתחילת שנת 1968. המבנה לא שופץ על-ידי אירגון אמהות עובדות וגם לא היה צורך בכך. ראש המועצה י. כץ המנוח הבטיח בזמנו את מבנה הגגון לאירגון אמהות עובדות בלי להביא את העניין לדיון ולאישור של מליאת המועצה, כדרוש לפי החוק. בתחילת שנת הלימודים תשכ"ט פנו הורים דתיים למועצה המקומית לפתוח גגון דתי לגילאי 3-4 והביאו רשימה של 62 ילד.

מאחר שלא נמצא מקום לפתיחת גגון דתי, דרשו ההורים הדתיים למסור להם חלק מן המבנה שהוקם על-ידי משרד השיכון, כי הדבר ניתן לביצוע מבחינת בנייתו, מפני שקיימות שתי כניסות נפרדות. ראש המועצה התחייב לממונה על המחוז לא להעביר את המבנה לשום גורם בלי החלטת המועצה. ראש המועצה המקומית עמד בהתחייבותו זו עד קבלת פנייה מאת חמשת חברי המועצה המקומית לכנס ישיבת המועצה שלא מן המניין ליום 13 בנובמבר 1968, ועל סדר-יומה הופיע הסעיף: הדחת ראש המועצה ובחירת ראש מועצה חדש. עם קבלת המכתב הזה מסר ראש המועצה מר גרינברג את מפתחות הגגון לאירגון אמהות עובדות. במטרה להעמיד את ראש המועצה שיבוא במקומו בפני עובדה מוגמרת. רק אז הוכנסו הדיהוט והציוד של אירגון אמהות עובדות.

2. ביום 24 בנובמבר 1968 החליטה מליאת המועצה לחלק את המבנה לשניים: חלק לאירגון אמהות עובדות וחלק לתנועת האשה הדתית-הלאומית, בהתחשב בעובדה שקיימות שתי כניסות נפרדות. ביום 13 בדצמבר 1968 הוציא בית-המשפט בחיפה צו מניעה זמני עד לגמר ביורר התביעה בתיק אורחתי מס' 13964/68, לפיו מניעת המועצה המקומית מלעשות כל פעולה נגד הגגון המופעל על-ידי אירגון אמהות עובדות.

אורי אבנר (העולם הזה—כוח חדש):

אם אתה מחכה, אני מוכן לשאול. השאלה היא לגבי הפרשה של רבי-סרן בני שלום: מה היתה ההחלטה של משרד הפנים לאור הנחיה זו?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

ההחלטה היתה לפי ההנחיה.

24. לקח הנסיון ב"אימפריאל ואליו"

לגבי הקמת אגני חימום באזור ראשון לציון

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הפנים ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

בקשר עם מסקנות "ועדת טל" על מפעל הביוב של אזור דן, ועם תחילת עבודת בניית אגני החימום באזור ראשון-לציון, אבקש את כבוד השר להשיבני: האם נכון הוא כי על-פי הנסיון ב"אימפריאל ואליו" בקליפורניה נתברר כי לאחר מספר שנים של שימוש בבירכות חימום יש ירידה ניכרת ביעילות פעולות הטיהור?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

נכון הדבר שעם גמר תהליך "ההתבגרות" (פעולה סדירה) של האגן, שהוא איטי ונמדד בשנים, יש ירידה ניכרת בפעילות האגן. ב"אימפריאל ואליו" הושלם תהליך "ההתבגרות" במשך חמש-שש שנים. תקלות בפעילות האגן או במערכת אגנים ניתנות להבחנה מבעוד מועד אם קיים מעקב קפדני. אזי אפשר לנקוט צעדים שונים כדי להחזיר את המערכת לפעולה סדירה.

עם אישור ביצוע שלב א' של המפעל, תמונה ועדת מעקב מיוחדת, במקביל לגופים המוסמכים על-פי החוק.

הי"ר ק. לוז:

שאלה גוספת לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החפשי):

אם כבר הוכח הדבר הלכה למעשה בעבר, האם אין להביא בחשבון נסיון העבר?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

הובא בחשבון. מכיוון שיש תקופת "התבגרות" הובא בחשבון שגם פה תהיה תקופת "התבגרות".

25. בעלות על המבנה בעתלית, המיועד לגגון

חברת-הכנסת ו. צברי שאלה את שר הפנים ביום י"א בכסלו תשכ"ט (2 בדצמבר 1968):

ביום 25 בנובמבר 1968 הובאה ב"דבר" הידיעה הבאה: בראשית 1967 פנה ראש המועצה המקומית עתלית לשעבר, המנוח י. כץ, לסניף אירגון אמהות עובדות במקום — אירגון הנשים, היחיד במקום, המטפל במסדות ילדים — וביקשו לפתוח מעון לילדים כדי לאפשר לאמהות לצאת לעבודות-חוץ. למטרה זו הוקצה מבנה שנתן משרד השיכון למועצה המקומית. ראש המועצה המקומית ומשרד הסעד נתנו את האישורים

הירקון; (ב) נסלל הכביש בהמשך רחוב וייצמן, מעבר לירקון; (ג) נסללים כבישים ברחוב האוניברסיטה והמ- שן רחוב אבן-גבירול עד שדה התעופה "דב"; (ד) הוחל בהנחת קווי מים, ביוב ותיעול.

4. החל מיום 1 באפריל 1968 עברה גביית מסי הרכוש מבעלי הקרקע למשרד האוצר, ואין העיריה אחראית עוד לגבייתם.

אשר לתקופה עד 1 באפריל 1968, בה היתה העיריה אחראית לגביית מסי הרכוש - העניקה העיריה לבעלי הקרקעות בעבר הירקון, שהבנייה בהן היתה מוקפאת, הנחות מפלגות, מתוך התחשבות בעובדה כי למעשה היו בעלי הקרקע אותה שעה מנועים מלכונות על קרקע עותיהם.

28. נוטשי יהודה ושומרון לגדה המזרחית. שהורשו לחזור למקומותיהם

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הפנים ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

הריני מתכבד לשאול:

1. כמה נוטשים, בעלי רשיונות לשוב מן הגדה המזרחית ליהודה ולשומרון, חזרו מאז ניתנה שוב הרשות לנוטשים לחזור?

2. כמה רשיונות לשוב ליהודה ולשומרון מצויים ביד הנוטשים בגדה המזרחית?

3. מה הסיבות למיעוט החוזרים?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. החל מיום 24 בנובמבר 1968, התאריך בו ניתנה הרשות לנוטשים לחזור, עד יום 29 בדצמבר 1968, חזרו ליהודה ולשומרון 55 נוטשים.

2. ביד הנוטשים נמצאים היום כ-7,000 רשיונות.

3. אין ידועות למשרדי הסיבות למיעוט החוזרים.

29. חמרים דליקים בבנייני בתי-הקולנוע

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י"ח בכסלו תשכ"ט (9 בדצמבר 1968):

במימצאי ועדות החקירות, שטיפלו בשריפות בבניין "צים" בתל-אביב ובבית-הנתיבות בלוד, הוכרז שחומר הבנייה "ספן" הוא דליק ומסוכן.

כמה מבתי-הקולנוע בתל-אביב ובמקומות אחרים בארץ השתמשו בחומר "ספן", והם עלולים להיזקק קשות במקרה חירום. מה גם שהציאות והכניסות בבתי-קולנוע אלה כה צרים וכה מסוכנים, שדליקה בהם עלולה להמיט אסון כבד.

אי לכך אבקש את השר להשיב:

1. בכמה בתי-קולנוע השתמשו ב"ספן" כחומר בנייה?

2. מה נעשה כדי להחליף את החומר הזה בחומר בלתי-דליק?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. ראה התשובה שהשיבתי ביום 19 בנובמבר 1968 על שאלתה של חברת-הכנסת תלמי בנושא דומה. התשובה היא חלה גם על בתי-הקולנוע.

26. ריחוט לכית-הספר באום-אל-פחם

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את שר הפנים ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

בעתון "אל-איתיחאד" (29 בנובמבר 1968) נמסר כי תלמידים בשתי כיתות (א') בבית-הספר באום-אל-פחם יושבים מאז פתיחת שנת הלימודים הנוכחית על מחצלות בגלל מחסור בספסלים.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. הנכונה ידיעה זו?

2. אם כן, מדוע לא סופקו עד היום ספסלים לכיתות האמורות?

3. היסופקו ספסלים לכיתות האמורות, ומתי?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. לא.

2-3. הממונה על מחוז חיפה קיבל ביום 8 בדצ-מבר 1968 מכתב מראש המועצה המקומית אום-אל-פחם, בו נאמר: "הרינו מתכבדים להודיעכם שאין כל יסוד לכתבה שהופיעה בעתון אל-איתיחאד מיום 29 בנובמבר 1968, המתייחסת לתלמידים היושבים על מחצלות בבית-הספר. יש לציין שהמועצה קנתה ספסלים וריהוט לבתי-הספר בסכום של 16,000 לירות וקיבלה ריהוט לגן-הילדים ועומדת לקבל ריהוט לארבע כיתות ממשד החינוך והתרבות. כל זה בשנה השוטפת. כך שבתי-הספר נמצאים בעדף של ספסלים ושאר הריהוט הדרוש להם".

27. מצב העניינים באזור תכנית "למד" בתל-אביב

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את שר הפנים ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה מעכב את הסדר תכנית הפיתוח והבינוי של אזור הירקון בתל-אביב במסגרת תכנית למד?

2. מה מעכב את הפרצלציה של השטח?

3. אם אין עיכוב, מדוע אין נעשית החלוקה?

4. מה הסיבות לגביית מסים רגילים מבעלי המגר-שים באזור, בשעה שהם משוללים, שלא על פי בחירתם, כל אפשרות של בנייה או של שימוש במגרשיהם?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. הוועדה המחוזית לתיכנון ולבנייה תל-אביב כבר סיימה את שמיעת ההתנגדויות, שהוגשו לגבי תכנית המיתאר של אדמות עבר הירקון, והגישת המלצותיה לשר הפנים.

לאחר אישור התכנית על-ידי שר הפנים, תמשיך הוועדה המחוזית בדיוניה על התכניות המפורטות ועל תכניות הבינוי שהוגשו לה על-ידי הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה.

2-3. ביצוע הפרצלציה והבינוי יתחיל רק לאחר שיאושרו סופית התכניות המפורטות ותכניות הבינוי על-ידי מוסדות התיכנון. בינתיים, בהתאם לתכניות המיתאר, כבר החלה העיריה לבצע עבודות פיתוח כדלהלן: (א) הולך ונבנה הגשר מעל הירקון, בהמשך רחוב אבן-גבירול, להבטחת נתיב תנועה נוסף אל שטחי עבר

31. משלחת מטעם עיריית אשדוד לגרמניה

חברי-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר הפנים ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

בשבועון "אקספרס" מתאריך 6 בדצמבר 1968 פורסמה ידיעה, לפיה:

א. גרמניה שלחה הזמנה לביקור אצלה, המיועדת ל-16 אנשי חינוך, מנהלים ומרכזי ספורט מאשדוד.

ב. עיריית אשדוד החליטה שהמשלחת תכלול את ראש עיריית אשדוד, דוב אנשי המועצה באשדוד, נשותיהם והגנן של אשדוד, שהוא יושב-ראש ועד עובדי העיריה.

ג. מספר תושבים באשדוד פנו למשרד החוץ ושגירות גרמניה בישראל כדי שתאסור יציאת משלחת זו לחוץ-לארץ.

ד. בעוד שההזמנה היא לשהות של תשעה ימים, הוחלט להאריך את שהות המשלחת בעשרה ימים נוספים, וכי כל 19 ימי שהות אלה בחוץ-לארץ ייחשבו לימי עבודה המזכים את השוהים שם במלוא המשכורת.

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מה נכון ומה אינו נכון באמור לעיל?

2. האם נעשתה חקירה בפרשה הנ"ל?

3. אם נעשתה חקירה זו, מה היו תוצאותיה ומה היו מסקנותיה?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. העובדות הן נכונות בשינויים כדלהלן:

א. ההזמנה נשלחה על-ידי ראש עיריית שפנדאו בברלין המערבית בתיאום עם מרכז השלטון המקומי.

ב. המשלחת כוללת 4 חברי מועצת העיריה, בכלל זה ראש העיר, וכן 3 נשים, שאחת מהן אשתו של ראש העיר, ואחת מהן אשתו של חבר המועצה.

ג. לא ידוע לנו על פניות של מספר תושבי אשדוד למשרד החוץ ולשגירות גרמניה בישראל בדון.

ד. מועצת העיריה החליטה כי בדרכם בחזרה מגרמניה ישהו המשתתפים בצרפת כמה ימים נוספים, שיוקדשו בין היתר לאימוץ קהילת שטרסבורג, הפועות באסיפות המגבית היהודית המאוחדת, וביקור במוסדות מוניציפאליים בצרפת.

ה. בין המשתתפים נמנים 7 אנשים המקבלים שכר רם מעיריית אשדוד. לגבי קבלת השכר ייחשבו להם ימי הנסיעה כנסיעה בתפקיד.

2. כן.

3. עיריית שפנדאו נושאה ב-70% של הוצאות הנסיעה והשהות בגרמניה. ראש העיר הודיע לממונה על המחוז, מר ורדימון, שכל ההוצאות האחרות הכרוכות בביקור חלות על חשבונם הפרטי של המשתתפים, וכי עיריית אשדוד אינה משתתפת בסכום כלשהו במימון ההוצאות. כן העלה בירו, כי הביקור נערך בתיאום עם המרכז לשלטון מקומי בישראל במסגרת המגעים עם מוסדות השלטון המקומי הבין-לאומיים.

בנסיבות אלו לא ראינו מקום להתערבות בדון.

2. אין חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה-1965, מסמך את שר הפנים לחייב לבצע שינויים פנימיים בבניינים הקיימים, פרט להריסת בתים רעועים העומדים ליפול, או אלה שהוקמו ללא היתר, וזאת לפי צווי בית-משפט. היה רצוי שבתי-הקולנוע מיזמתם הם יחליפו את החמרים הדליקים במקומות שנמצאים כאלה.

לגבי העתיד תתפרסמה בקרוב תקנות הבנייה, אשר לפיהן יחוייבו הבונים והמתכננים להוכיח לוועדות המקומיות לתיכנון ולבנייה, לפי דרישתן הן, מה תוצאות הבדיקות של עמידות-אש של כל חמרי הבנייה הדליקות.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי-הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

האם סגן שר הפנים מוכן לפנות ביומנו הוא אל בתי-הקולנוע?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

עכשיו פניתי מעל במת הכנסת, בחשובה לשאלתה שלך, כאשר אמרתי שהדבר רצוי.

יוסף תמיר (גח"ל):

אני מדבר על פנייה ישירה אל בתי-הקולנוע.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

אפשר לעשות זאת.

30. פגיעה באתר היסטורי במגדלא

חברי-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום י"ח בכסלו תשכ"ט (9 בדצמבר 1968):

ב"הארץ" מיום 4 בדצמבר 1968 נאמר כי היתה פגיעה חמורה באתר היסטורי במגדלא, שהוא אתר היסטורי בעל משמעות דתית לנוצרים.

שאלתי היא:

האם התכנית לבנות בית-מלון במקום זה אפשרה מראש?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

השטח, הכולל חלקים מחורבות הכפר מגדלא על חוף הכנרת, מסווג כאזור חקלאי. בקשה לשינוי ייעוד השטח, במטרה להשיג רשיון להקים בית-מלון במקום, נדחתה על-ידי הוועדה המחוזית, וכן נדחה העירוער על ההחלטה הנ"ל. גם הוצא צו על-ידי בית-המשפט אשר דרש למנוע ביצוע עבודות במקום זה ללא רשיון.

בניגוד להחלטות הוועדה המחוזית ולצו בית-המשפט, ביצע המבקש עבודות מסוימות באזור אשר אינן ניתנות לתיקון.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):
השאלה הנוספת היא — והמסקנה?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

המסקנה היא, שדנו על החוק. ואני חושב שהיועץ המשפטי והמשטרה צריכים לפעול.

33. נתונים על "חברת בניין האופרה"

חברת הכנסת א. טיאר שאל את שר הפנים ביום כ' בכסלו תשכ"ט (11 בדצמבר 1968):

בעקבות ידיעה בעתון "הארץ", מיום 9 בדצמבר 1968, על מאוזנה הכספיים של "חברת בניין האופרה", הנמצאת בבעלות חלקית של עיריית תל-אביב והממשלה, אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מדוע לא פורסמו עד עתה הדו"חות הכספיים על מצבה של "חברת בניין האופרה"?
2. מה סכום התמיכה הניתנת לאופרה מקרנות ציבוריות ומתקציבים ממשלתיים?
3. מה מידת הפיקוח הציבורי על פעולתה של החברה הנהיגה מתמיכה ציבורית וממשלתית?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. "חברת בניין האופרה בע"מ" היא חברה משותפת לממשלה ולעיריית תל-אביב ויש להבחין בינה לבין האופרה הישראלית, המקיימת את מופעיה בבניין הנ"ל. החברה כשלעצמה טרם עסקה בפעולות כספיות. חלקה של עיריית תל-אביב ברכישת הבניין (בניין הכנסת לשעבר בתל-אביב) ובהתאמתו הגיע לסך 458,550 ל"י; כן הקציבה העיריה לאופרה לשם עריכת תיקונים ובדק"ב בית במרוצת הזמן סך 38,200 ל"י.

תחיתמת חוזה בין חברת בניין האופרה בע"מ והאופרה הישראלית בדבר השימוש בבניין נתעכבה עד כה. הבניין עצמו נמצא למעשה בשימוש הבלעדי של האופרה. לאחרונה הוטל על רואה חשבון מטעם העיריה להכין מאזן של החברה.

2. תמיכת העיריה באופרה הישראלית (ולא בחב"ד) הסתכמה בשנים האחרונות ב-25,000 ל"י לשנה. מלבד זאת מקבלת האופרה (להבדיל מן החברה) תמיכה ממשד החינוך ומגופים ציבוריים אחרים.

3. הפיקוח הציבורי על פעולות חברת בניין האופרה בע"מ (ושוב, להבדיל מן האופרה הישראלית) מובטח על-ידי מועצת המנהלים של החברה, שהיא משותפת לעיריה ולממשלה. כל אחד משני הגופים הללו מיוצג על-ידי שלושה מנהלים. היושב-ראש הוא בא-כוח העיריה, שהוא חבר מועצת העיריה.

34. הדרכת האוכלוסיה לזהירות**לגבי תגורי חימום**

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ב' בטבת תשכ"ט (23 בדצמבר 1968):

בשנים האחרונות נפוצה במדינה התקנת תגורי חימום המופעלים בסולר או בנפט. בתים רבים קומות ומרובי-דיירים מצטיידים בכמויות לא-מבוטלות של חמרי דלק ללא כל פיקוח וגנהיג בטיחות.

בשעת חירום עלול הדבר להוות סכנה חמורה לאוכלוסיה.

בקשר לכך אבקש את כבוד השר להשיבני:

כיצד פועל משרד הפנים למען הדרכת האוכלוסיה לזהירות ובטיחות בקשר להנ"ל?

32. ציוד להגנה מפני קרינה רדיואקטיבית

חברת הכנסת ש. כהן-צידון שאל את שר הפנים ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

בשבועון "אקספרס" מתאריך 6 בדצמבר 1968 פורסמה כתבה על מכונית כיבוי אטומית שנועדה למלחמה בדליפת חומר רדיואקטיבי. בסוף כתבה זו צוטטה הצהרת דובר משרד הפנים, מר יצחק אגסי, בזה הלשון: "ברור שיהא צורך לרכוש בעתיד מכוניות וציוד נוספים".

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מהו הציוד ומכוניות הכיבוי העומדים לשרות משרד הפנים כעת, למטרה האמורה לעיל?
2. מהו הציוד הדרוש, כדי שבמקרה של תקלות רדיואקטיביות יוכלו שירותי הכיבוי לעמוד במבחן ללא סיכון של התפשטות?

3. מהו התקציב הדרוש למטרה הנ"ל?

4. מה נעשה ומה ייעשה בעתיד כדי שהציוד לא יהא נתון בסכנה של הדלפת חומר רדיואקטיבי מן המוסדות המשתמשים בחומר זה לצרכי תעשייה, רפואי ומטרות אחרות?

5. מהו מספר המוסדות המשתמשים בחומר רדיואקטיבי בארץ?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. בלשכת מפקח הכבאות הראשי קיימת מכונית אחת מיוחדת לגילוי קרינה רדיואקטיבית. מכונית זו מצוידת במכשירים לגילוי קרינה רדיואקטיבית, בבגדים להגנה מפני קרינה ובציוד ואביזרים נוספים.

2. פירסמנו רשימת ציוד שעל רשויות הכבאות לרכוש כדי לצייד את הכבאים. רשימה זו היא בהתאם לתקן המקובל בעולם.

3. התקציב הדרוש ליחידה כזו הוא בערך 7,000 ל"י. משרד הפנים אישר סכום זה בתקציב השנתי של רשויות הכבאות.

4. אנו עומדים בקשר הדוק עם מוסדות בין-לאומיים ועם הוועדה לאנרגיה אטומית בארץ, כדי לקבל את הידע החדש ביותר לשם העברתו בצורת הוראות והדרכה לרשויות הכבאות.

5. בארץ קיימים כ-360 מפעלים ומוסדות שכבר משתמשים בחומר רדיואקטיבי.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברת הכנסת כהן-צידון.

שלמה כהן-צידון:

האם הציוד הנוכחי מספיק, בשם לב למספר המוסדות שציינתי ככדור?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

עד כמה שידוע לנו — בשימוש בזהירות, נראה לנו שהוא מספיק.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

ראה תשובתי מיום 11 בדצמבר 1968 לשאלתה של חברת-הכנסת אלוני באותו נושא.

35. סגירת בית-הספר לחינוך מיוחד באשדוד

חברת-הכנסת ר. צברי שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ל' בחשוון תשכ"ט (21 בנובמבר 1968):

בשידור ההודעות של שעה שתיים אחר הצהריים ביום א', 17 בנובמבר 1968, נמסרה הודעה האומרת, כי באשדוד 200 ילדים בגיל לימוד חובה, המסווגים לחינוך מיוחד, אינם מבקרים בבית-הספר וכי בית-הספר לחינוך מיוחד במקום נסגר.

אי לכך רצוני לדעת:

1. האם ידיעה זו נכונה?
2. אם כן — מה חושב כבוד השר לעשות כדי שילדים אלה ילמדו בבית-הספר בהתאם לחוק לימוד חובה?

סגן שר החינוך והתרבות א. דלין:

1. א. הידיעה שפורסמה, כי באשדוד נמצאים 200 ילדים שאינם מבקרים בבית-ספר, אין לה על מה שתסמוך, היא חסרת אחריות ובלתי-בדוקה. גם ראש עיריית אשדוד הכחיש הודעה זו, שנמסרה על-ידי אחד מעובדי המחלקה לחינוך, והביא לידיעתנו שהוא עומד לתבוע עובד זה לבירור.

ב. בית-הספר לחינוך מיוחד, שהיה באשדוד ואשר למדו בו 23 תלמידים, נסגר לפי בקשת העירייה. התלמידים פוזרו בין מוסדות חינוך שונים בהתאם לכוח הקליטה שלהם ולפי התאמתם. כל התלמידים האלה, ללא יוצא מן הכלל, לומדים כיום בכיתות מקדמות, במרכז הנוער, במפתח, במוסדות מחוץ לעיר, בכיתות לחינוך מיוחד (במסגרת בית-ספר רגיל) או בכיתות רגילות.

ג. באשדוד קיימות כיום 16 כיתות מקדמות ובהן 299 תלמידים, 7 כיתות טיפוליות עם 125 תלמידים הבאים מ"כיתות-אם", כיתת אימבציליים ובה 11 תלמידים, וכן כיתת גן להסתכלות (לילדים שאינם בשלים ללימודים סדירים בכיתה א').

2. משרדנו מגיש סיוע מיוחד למחלקה לחינוך של העירייה לשם מעקב מתמיד אחר ביצוע חוק לימוד חובה וסדירות הביקור של התלמידים.

36. שיעור הלמידה בחינוך העל-יסודי והגבוה

חברת-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בכסלו תשכ"ט (27 בנובמבר 1968):

בעתון "הארץ" מיום 10 בנובמבר 1968 נמסר על תביעתו של מנהל רשות כוח-אדם, מר ה. סמית, להגביר את החינוך. הוא מסר כי רק 15 מתוך 100 ילדים עוברים את בחינות הבגרות — אחוז נמוך לעומת המקובל באירופה.

אם לא ניתן את הדעת על כך — הוזהר מר סמית — עלול לגדול דור אשר בעוד עשר-חמש-עשרה שנה יהווה אוכלוסיה פרובלמטית.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

1. האם נכונים הנתונים המובאים הנ"ל?

2. מה השיעור המקביל (של מסיימי בחינות הבגרות) בארצות מפותחות?

3. מה עושה משרד החינוך כדי להעלות את שיעור הלמידה בחינוך העל-יסודי והגבוה?

סגן שר החינוך והתרבות א. דלין:

1. הנתונים, שעליהם מתבסס מר סמית במחקרו, אינם ידועים לנו. הנתונים הסטטיסטיים שבידנו לגבי השנתיים האחרונות מראים, כי אחוז העומדים בבחינות הבגרות לגבי כלל האוכלוסיה בשנתון המתאים הוא קרוב ל-18%. כן יש להוסיף על האחוז הזה את התלמידים הנבחנים בבתי-הספר המקצועיים הארבע-שנתיים בבחינות המזכות אותם לכניסה לטכניון (מספרם מגיע ל-1,000 בערך), וכן גם מספר לא-קטן של נבחנים אקסטרניים, שמספרם מגיע מדי שנה ל-1,500. האחוז הכולל של תלמידים המקבלים כל שנה תעודה המזכה אותם ללימודים אקדמיים יגיע איפוא ל-22% בערך.

2. לפי הנתונים שבידנו, אחוז מסיימי בחינות הבגרות משתווה לאחוז הקיים בארצות כגון צרפת, אוסטרליה, שוודיה, נורבגיה ואף עולה על האחוזים בארצות מפותחות כגון אנגליה, דנמרק, גרמניה, בלגיה, שווייץ, איטליה ועוד.

3. המשרד עושה פעולות רבות להעלאת שיעור הלמידה בחינוך העל-יסודי והגבוה:

(א) הרחבת רשת החינוך העל-יסודי. מספר בתי-הספר מגיע כיום ל-600 בערך, ומספר התלמידים שבפיקוחו של משרד החינוך ושלא בפיקוחו מגיע ל-143,300.

(ב) הנהגת שכר-הלימוד המודרג, הפוטר למעשה 50% מכלל התלמידים מכל תשלום של שכר-הלימוד ונותן הנחה ל-30% נוספים.

(ג) הנהגת מסלולים לימודיים מגוונים.

(ד) פעולות טיפוח במסגרת החינוך העל-יסודי.

(ה) למטרה זו נועדו גם הרפורמה במבנה החינוך והתכנית להרחבת חוק לימוד חובה.

(ו) קורסים קדם-אקדמיים ליד האוניברסיטה בירושלים ובטכניון להכנה ללימודים גבוהים.

(ז) מתן הלוואות לסטודנטים.

37. ביטול ההטבות למורים בבית-סאן

חברת-הכנסת א. חביבי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

ב"הארץ" (24 בנובמבר 1968) נתפרסמה רשימה על בית-סאן. ברשימה זו נמסר: "כל המורים קובלים על תנאי עבודתם הקשים. כי עד לשנת הלימודים הנוכחית נהנו המורים מהטבות כתוספת ותק, שעות בטלה ועוד. השנה הודיע משרד החינוך כי בטלות ההטבות. מספר מורים עזב את העבודה בגלל ביטול ההטבות. היה זה לפני הודעת שר האוצר על ההקלות במסים לתושבי בית-סאן. בעיר חסרים כעת מורים לאנגלית ולמתמטיקה, ומורים אחרים באים ללמד ובו ביום חוזרים לבתיהם. העוסקים בהוראה קובלים על הדידות הקטנות שניתנו להם".

משנתבררה התקלה, ננקטו כל האמצעים כדי שלא ייפגעו הנבחנים. כן הוסקו מסקנות למניעת תקלות כאלה בעתיד.

39. עמדת משרד החינוך והתרבות בעניין להקת ה"חיפושיות"

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ג בכסלו תשכ"ט (4 בדצמבר 1968):

בשעתו השיב סגן שר החינוך והתרבות, בתשובה לשאלתה שלי, כי החליט לא להמליץ על מתן ההקלות הרגילות להופעת להקת ה"ביטלס" בישראל, הן בשל שלילת ערכה התרבותי, הן בשל הסכנה הנשקפת שההופעה תביא לידי התפרעויות.

לאחרונה נערך פסטיבל ארצי של להקות הקצב, בנוכחותו של יושב-ראש המועצה לתרבות ואמנות מר פרישמן, ובנוכחות כמה חברי כנסת. הפסטיבל הצטיין הן ברמתו התרבותית, הן בשמירה מופתית על הסדר.

שאלתי היא:

האם לאור הנ"ל השתנתה עמדת משרד החינוך והתרבות?

סגן שר החינוך והתרבות א. דילין:

בתשובה לשאלתה של חבר-הכנסת אבנרי, שניתנה ב-7 בפברואר 1967, הדועתי שהמועצה הבין-משרדית לאישור הבאת אמנים מחוץ-לארץ היא שהחליטה פה אחד על אי-מתן אישור להבאת להקת ה"חיפושיות" להופעות בארץ.

משרד החינוך אינו נותן הוראות למועצה הבין-משרדית, שבידה סמכות ההמלצה לפני השלטונות המוסמכים על אישור היתר כניסה וקבלת מטבע-חוץ.

ידוע לי שהמועצה העניקה לאחרונה אישורים ללהקות קצב מסוימות, והיא תדון גם להבא בכל בקשה שתוגש לה על-ידי אמרן להבאת מופע אמנותי לארץ.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד סגן השר, השאלה היא: מכיוון שנציג משרד החינוך והתרבות הוא חבר באותה מועצה, וההחלטה ההיא היתה פה אחד — האם נציג משרדך באותה מועצה שונה את דעתו, ואם היה בכלל דיון על כך?

סגן שר החינוך והתרבות א. דילין:

הנהלת משרד החינוך אינה נוקטת עמדה בנדון. הנציג של משרד החינוך פועל במועצה לפי הבנתו ומצפונו. אני משער — אבל זוהי השערה אישית שאינה קובעת דבר — שאתה יכול לצפות קדימה באופטימיסם.

40. מגיעה באתר היסטורי במגדל

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ט בכסלו תשכ"ט (10 בדצמבר 1968):

ב"הארץ" מיום 4 בדצמבר 1968 נאמר כי היתה פגיעה חמורה באתר היסטורי במגדל, שהוא אתר היסטורי בעל משמעות דתית לנוצרים.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. הבוטלו ההטבות בשכר ואחרות, שהיו לעוסקים בהוראה בבית-שאן?
2. אם כן, מי הורה לבטלן ומדוע?
3. היחדש מנהג מתן ההטבות למורי בית-שאן?
4. כמה מורים חסרים בבית-שאן וכאילו מקצועות?
5. מה טיב הדירות הניתנות למורים בבית-שאן?
6. היחולפו בדירות גדולות יותר, ומתי?

סגן שר החינוך והתרבות א. דילין:

1-3. ההטבות, שניתנו למורים באזורי פיתוח, התייחסו לתקופה שבה היה מחסור חמור במורים מוסמכים בוגרי מוסדות להכשרת מורים. עם הרוויה המסוימת בכוח-אדם בהוראה — בוטלו המענקים ואין בדעתנו לשנות זאת.

4. במוסדות החינוך היסודיים בבית-שאן חסר זמנית מורה לאנגלית. משרה זו תאויש על-ידי מורה מוסמך עם התחלת השליש השני של שנת הלימודים.

5-6. משרד החינוך והסתדרות המורים עוזרים למורים העובדים באזורי הפיתוח בבית-שאן במציאת דיוור, והמשרד נמצא בקשר מתמיד עם משרד השיכון בעניין זה.

הדירות המוצעות למורים הן דירות עולים משופרות בשכר דירה נמוך, הטובות ביותר שמשרד השיכון יכול להציע.

38. תקלה בחלוקת השאלונים בבחינת הבגרות בספרות לנבחנים חיצוניים

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ב בכסלו תשכ"ט (3 בדצמבר 1968):

נמסר לי שבתאריך 31 באוקטובר 1968 התקיימה בבית-הספר תלמה ילין, בחינה בספרות לנבחנים אקסטרניים.

מספר השאלונים היה קטן ממספר הנבחנים והיה צורך לחצותם לשניים כך שמחצית הנבחנים ענו על החלק הראשון והמחצית השנייה על החלק האחרון, דבר שגרם ערבוביה ואי-סדר.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הידועה לך העובדה הנ"ל?

ב. אם כן, מה גרם לשיבושים כה חמורים בבחינה

זו?

סגן שר החינוך והתרבות א. דילין:

התקלה היתה תוצאה מן העובדה כי בבחינת הבגרות בספרות לנבחנים חיצוניים קיימות שתי תכניות בחינה שונות. אין המשרד מחייב את הנבחנים להחליט מראש בזמן ההרשמה לפי איזו תכנית ייבחנו, והזכות ניתנת להם לבחור בשאלון המתאים בזמן הבחינה עצמה.

במקרה הנדון הוכן מספר שאלונים כולל מספיק, אך החלוקה בין שני הסוגים לא תאמה את כחירתם של הנבחנים במרכז הבחינה המוזכר בשאלתה, וחסרו שאלונים מסוג אחד.

— שאלות ותשובות (אבנר, ידלן); חוק המוסד העליון ללשון העברית (תיקון מס' 2) (לוי, רימלט); חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4) (לוי, רימלט) —

שאלותי הן:

2. האיש המזיק הוזהר על-ידי מפקח העתיקות באיזור, אשר הגיש תלונה למשטרה על העבירה. משלא נפסקה הפעולה הבלתי-חוקית, הוצא נגדו, לפי דרישת אגף העתיקות, צו מניעה מבית-המשפט. לאחר מכן הופסקה העבודה.

3. משרד החינוך והתרבות מקיים פיקוח מתמיד על-ידי אנשי אגף העתיקות בכל מרחבי הארץ כדי למנוע פגיעות באתרים ולהפסיקן.

גם הפעם הצליח אגף העתיקות למנוע המשך הפגיעה.

1. האם ידעו זו נכונה?

2. אם כן, מה מתכוון משרד החינוך והתרבות לעשות כדי להציל אתר זה?

3. מה עושה משרד החינוך והתרבות כדי למנוע להבא פגיעות כאלה בטרם התחלת עבודת ההריסה?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלן:

1. הידיעה נכונה. האתר נפגע על אף היותו מוגן על-פי חוק העתיקות, ילקוט פרסומים מס' 1091, סעיף 38. אשר למידת הנזק, אין הדבר ניתן להערכה.

ג. חוק המוסד העליון ללשון העברית (תיקון מס' 2), תשכ"ט—1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

כאמור, אנו מגישים את החוק לקריאה שנייה ושלישית, ללא הסתייגויות. אבקש לאשר את התיקון המוגש לכנסת.

היו"ר ק. לוי:

אנו עוברים להצבעה.

ה הצבעה
סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ק. לוי:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה הצבעה
חוק המוסד העליון ללשון העברית (תיקון מס' 2), תשכ"ט—1968, נתקבל.

ד. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4), תשכ"ט—1968 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

כאשר ייתבעו לדין בגלל אי-הביקור הסדיר של ילדם בבית-הספר, כי אכן עשו כמיטב יכולתם על מנת שהילד ילמד באופן סדיר בבית-הספר. כלומר, אחרי המלים "אלא אם יוכיח", בנוסח החוק העיקרי, באה התוספת "מעל לכל ספק". זוהי החמרה והדגשה.

תיקון שני, שאף הוא חשוב מאוד, בהצעת חברת הכנסת צברי: הבאת הורים למשפט מותנית במשלוח הודעה מוקדמת מאת המוסד החינוכי שבו רשום הילד, לפיה הילד אינו מבקר באורח סדיר בבית-הספר. אבל אין בשום מקום הוראה מפורשת בחוק המחייבת את המנהל לשלוח הודעה שכזו. על כן מוצע בתיקון שלפנינו להטיל את החובה על מנהל המוסד לשלוח הודעה להורים, בה הוא מודיע להם כי ילדם אינו מבקר באורח סדיר בבית-הספר. מנהל המוסד ימציא העתק

היו"ר ק. לוי:

הכנסת תעבור לסעיף ז' של סדר-היום: חוק המוסד העליון ללשון העברית (תיקון מס' 2), תשכ"ט—1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

אלימלך רימלט (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. חוק המוסד העליון ללשון העברית (תיקון מס' 2) נדון בכנסת בקריאה ראשונה ביום י"א באב תשכ"ח—5 באוגוסט 1968. החוק מוגש עתה, ללא הסתייגויות, לקריאה שנייה ושלישית.

מגמת החוק—כדי להזכיר לחברי הכנסת—היא לאפשר לשמור על המספר של עשרים-ושלושה חברי המוסד העליון ללשון העברית. מבלי להביא בחשבון את החברים שעברו את גיל שבעים-וחמש שנים, אשר מטבע הדברים אינם יכולים להיות פעילים במוסד העליון, אף-על-פי שנבחרו לכהן לכל ימי חייהם.

היו"ר ק. לוי:

הכנסת תעבור לסעיף ח' בסדר-היום: חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4), תשכ"ט—1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

אלימלך רימלט (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. גם הצעת חוק זו, חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4), שיש לי הכבוד להגיש לבית לקריאה שנייה ושלישית, מוגשת ללא הסתייגויות. זוהי הצעת חוק פרטית של חברת-הכנסת רחל צברי, שהועברה בשעתו לוועדת החינוך והתרבות.

בהצעת התיקון שתי מגמות: האחת—הדגשת אחריות ההורים לביקור הסדיר של ילדיהם בבית-הספר. התיקון המוצע מטיל את חובת ההוכחה על ההורים,

(*) "דברי הכנסת", מושב שלישי, חוב' ל"ז, עמ' 3070; נספחות.
(**) "דברי הכנסת", חוב' ב', עמ' 88; נספחות.

— חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4) (רימלט, לוז); חוק להארכת ותוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (לוז, הכהן, ש. תמיר) —

ה צ ב ע ה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק לימוד חובה (תיקון מס' 4),

תשכ"ט—1968, נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

אנו עוברים להצבעה.

ה. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשכ"ט—1968 (*) (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ק. לוז:

הכנסת תעבור לסעיף ב' של סדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשכ"ט—1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוק והבטחון.

דוד הכהן (יו"ר ועדת החוק והבטחון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הנני מביא לפניכם אישור חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), תשכ"ט—1968. חוק זה נדון בכנסת בקריאה ראשונה ביום י"א בכסלו תשכ"ט — 2 בדצמבר 1968, והועבר לוועדת החוק והבטחון.

הוועדה החליטה פה אחד לאשר את החוק, כפי שהוגש על-ידי שר הבטחון. אולם שני חברי כנסת שאינם חברי הוועדה, אשר השתתפו בדיון בקריאה הראשונה, ראו לנכון — ודבר זה הוא בהתאם לתקנון — להגיש הסתייגויות על החלטת ועדת החוק והבטחון. אלה הם חברי-הכנסת שמואל תמיר ואורי אבנרי.

הנני מבקש, כבוד היושב-ראש, להזמין את חברי הכנסת הנ"ל לנמק את הסתייגויותיהם אם רצונם בכך. לאחר מכן, אדוני היושב-ראש, אבקש להצביע על החוק, אם ההסתייגויות לא תתקבלנה.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שמואל תמיר, להגמיר את הסתייגותו לסעיף 1.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אנו מציעים בהסתייגותנו להסתפק בהארכת התוקף של תקנות-שעת-חירום עד ל-31 במארס שנה זו בלבד. הסיבה להצעה זו מושתתת על היסוד הבא:

כפי שכבר ציינו בקריאה הראשונה, נראה לנו כי אין כל הצדקה — אף אם היתה כזאת בעבר — לקיים היום מצב של כיבוש צבאי בשטחים המוחזקים, ולקיים מכוח החוק הישראלי, את החוק הידני, המצרי והסורי.

בשטחים הנתונים בידינו זה שמונה-עשר חודש. אם היתה דרושה הוכחה נוספת לצדקת טענתנו, החזרת והגשנות, הנה באה עזרת או"ם השבוע וקיבלה החלטה ברוב גדול המחייבת משלוח שליח מיוחד, או שליחים מיוחדים, לבדוק את מצב האוכלוסיה "באזורים הכבוי" שים" על-ידי ישראל.

עלי לומר לחברי הכנסת, שאם האזורים האלה הם אזורים כבושים, ושלטוננו בהם מקוימת מכוח כיבוש צבאי גרידא, קשה מאוד להתנגד לטענה האומרת: אם מישלו מביע התמרמרות בשם האוכלוסיה, אנו חייבים לשלוח שליח שיבדוק את המצב. לעומת זאת טוענת ישראל, ובצדק רב: ומה בדבר הביקורת על מה שקורה ליהודים במדינות השכנות? אנו תובעים דין אחד. אך על כך בא המענה: אלו הן מדינות ריבוניות, ואילו כאן שטח כבוש, גם לדרכם, מכוח החוק שלכם. על בסיס זה תובעים מאתנו זכות לביקורת בשטחים. אילו היינו נוהגים בשטחים הללו כעם הנוהג באדמתו, כעם ששב הבינה וקובע שזוהי ישראל, דין אחד יהיה לישראל ולארצות השכנות, היה לטענתנו כוח מוסרי, מדיני ומשפטי חזק פי כמה.

אולם אנו מוסיפים לקיים את המצב הזה, הבלתי-מוצדק, מצב המזמין את הלחץ הזה, וכל זאת כדי להמשיך ולהתחנן בפני נאצר, חוסיין ואתאסי לרוץ ולתור אחר השלום במקום שהוא אינו אפשרי עכשיו, משום שהם אינם מוכנים לו, לא בגבולות של היום, לא בגבולות של 1948 ואף לא בגבולות של 1947, ובאותה שעה, וכתוצאה מריצותינו המבוהלות והכזרונותינו הוותרניות אנו מאבדים את הסיכוי לקיים מציאות של שלום, ליצור הווי של שלום, לבנות רקמת שלום עם האוכלוסיה הארץ-ישראלית, עם האוכלוסיה שבשטחים המשוחררים. אנו מאבדים שני עולמות בבת אחת. אילו ידעה האוכלוסיה הזאת שאנחנו נושארים בודאות, החוק הוא חוק ישראלי, הדין הוא דין ישראלי, המציאות נחרצת, אז יכולים היינו לזכות בשילוב ריאלי, לקבל שיתוף פעולה, ליצור הידוק יחסים. אולם על-ידי מדיניות הממשלה אנו מרחיקים במו ידינו את השלום ונדחפים למצב העלול להביא עלינו מלחמה חדשה.

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית (ש. תמיר, לוז, אבנרי, הכהן) —

במרחב, והם המכתיבים עכשיו במידה רבה את המהלך-כים גם למדינות ערב וגם לנו עצמנו. ולראיה: הם הכריחו אותנו לנקוט פעולה המקימה נגדנו את העולם, המבודדת אותנו לחלוטין באיום.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
יש לך הסתייגות לפעולה?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
את דעתי על הפעולה אני מחד.

הצד הבולט ביותר של הפעולה הוא זה, שאנחנו נאלצים לעשות פעולה למרות שאנחנו ידעים מראש שהיא רעה לנו ומועילה לחבלנים. אין שום בר-דעת במדינה הזאת, לרבות אלה שהחליטו על הפעולה, המתכחש לעובדה זו. האשליה בעינין זה נעלמו מזמן.

נמנעתי היום אחר-הצהריים מלשאול את ראש הממשלה שאלה נוספת לגבי שאילתה, מפני שלא רציתי להעמיד אותו במצב שיצטרך להשיב על כך. רציתי לשאול אותו: האם עסקת הפאנומים, שזה עתה אושרה, לא הועמדה בסכנה על-ידי הפעולה הזאת? לא שאלתי את ראש הממשלה, מפני שאיני רוצה לשמוע את תשובתו על כך.

לאור מצב זה, כבוד היושב-ראש, הצענו — ואנחנו ממשיכים להציע — להכריז כי אין בכוונתנו לקיים נוכחות שלטוניות בשטחים המוחזקים לאורך ימים, שאנחנו מכירים בזכותו הלאומית של העם הפלשטינאי, שאנחנו מוכנים לחסל את נוכחותו השלטונית בשטחים אלה במסגרת הסכם שלום גלוי ורשמי בינינו ובין העם הערבי הפלשטינאי, שיבטיח את צרכי בטחונו. כדי לתת להכרזה כזאת אמינות ברחבי העולם הפלשטינאי, גם בשטחים וגם בפזורה הפלשטינאית במרחב, ואף בין הנוער הנוהר לאירוגני החבלה, יש להאריך את החוק הזה לתקופה קצרה ככל האפשר, ולכן אני מציע הארכה לשלושה חודשים בלבד.

זאת ועוד. בוויכוח על החוק הזה בקריאה ראשונה אמר שר המשפטים בתשובה לדברי ...

היו"ר ק. לוז:

נימקת את הסתייגותך, ולא עוד.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
רציתי לענות לשר המשפטים.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה.

דוד הכהן (יו"ר ועדת החוץ והבטחון):

אבקש את הכנסת לדחות את ההסתייגויות. שני המסתייגים, חברי-הכנסת תמיר וחברי-הכנסת אבנרי, חולקים על החוק משני קטבים מנוגדים. דעת חברי הכנסת תמיר היא, שאין לקיים את החוק הירדני, המצרי או הסורי אף יום נוסף אחד בשטחים שיש לצרפם למדינת ישראל. לעומת זאת דעתו של חברי הכנסת אבנרי היא, שאסור להמשיך ולקיים את החוק שנה נוספת, כי אין להמשיך בכיבוש שנה נוספת. שניהם טענו טענות אלה עוד בוויכוח בקריאה ראשונה. אני רוצה להבטיח לשני חברי הכנסת ולכנסת כולה, שהיה

הצענו דחיה לשלושה חודשים. את הזמן הזה יש לנצל כדי לחוקק בישראל חוק אזהרות חדש, אשר יאפשר לכל מי שירצה, ללא כפייה, להביע נאמנות למדינה ולעמוד בתנאים שהמחוקק הישראלי יקבע, לשם קבלת אזרחות ישראלית. בתקופה זו נוכל להתאים את חוק נכסי נפקדים, וחוקים דומים, לצרכים החדשים, ואז נוכל להמיר את תקנות-שעת-חירום בהחלת החוק הישראלי הקבוע בשטחים המשוערים. ככל שנכרח מן הצורך הזה בה במידה ניקלע למצבים מדיניים מסובים כיום קשים.

אני חוזר ושואל: עד מתי חושבת ממשלת ישראל לנהוג בשטחים המרכזיים של ארץ-ישראל כבשטחים כבושים? עד מתי נשתית את מעמדנו רק על הנשק, ולא על הזכות העומדת לנו, על הזכות של העם השב למולדתו?

אני קורא לכנסת לתת יד להסתייגות הזאת. אני קורא לכנסת להיות ריאליסטית. הגישה הריאליסטית, המעשית, היא הגישה הצופה מספר שלבים מראש. בל נגיע למצב שנעשה דברים בנסיבות של לחץ גובר, בנתונים שבהם קשה מאוד יהיה לעשותם. ולוואי ולא נגיע למצב אשר בשל קוצר-ראייה ובשל העדר חזון במובנה המקורי של המלה, בשל העדר הכוח להתרומם לגודל השעה, נצטרך לוותר על השלום ועל השטחים גם יחד.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגותו.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושב-ראש, נוסת נבדה. אני מציע להאריך את התקנות עד 30 ביוני בלבד, וזאת מהסיבות ההפוכות מאלה של הנואם הקודם.

הארכת התקנות לשנה מכטאת אמונה, מכטאת החליטה להישאר בשטחים האלה למשך שנה במשטר של כיבוש.

שר הבטחון אמר באמריקה, שהוא מוכן לוותר על "הרבה-הרבה שטחים" למען השלום, ובחזרו לארץ אמר שנשב בשטחים הרבה-הרבה זמן. איך מגשר שר הבטחון על פני סתירה בולטת זו? — על-ידי הטענה הפשוטה שלא ייתכן שלום, שאין מי שרוצה לעשות שלום.

כאשר מתברר מיום ליום הסימנים שהעם הערבי הפלשטינאי רוצה בשלום, כאשר המנהיגים הבולטים של העם הפלשטינאי קמים בזה אחר זה ודורשים הקמת מדינה פלשטינאית תוך הסדר עם ישראל, כאשר אפילו המלך ההאשמי מצהיר בראיון באוני עתון זה, חשוב ביותר, שהוא מוכן להסכים להקמת מדינה פלשטינאית "אם הפלשטינאים רוצים בכך", — כלומר, המלך מכיר ברצון הזה, — אם כן, הרי ההצהרה של שר הבטחון וחבריו, שערכי פלשתינאים רוצים בשלום, אינה אלא תחבולה כדי לגשר בין שתי הצהרות מסוג זה. בעמדתו זו מייצג שר הבטחון את הממשלה ואינו נבדל משרים אחרים וגם מראש הממשלה.

רבתי חברי הכנסת, אנחנו מדברים היום אחרי מאורעות אתונה ובזירות. ארגוני החבלה, שהיו איברים מדולדלים לפני שבכשנו את השטחים, נעשו גורם מרכזי

חוברת י"א, ושיבה שנייה

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צבא הגנה לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה משפטית) (הכחן, ש. תמיר, לו); חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת חירום) (לו, ארם) —

הי"ר ק. לו:

אני מעמיד את ההסתייגויות להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר
לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי
לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

הי"ר ק. לו:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום
(השטחים המוחזקים על-ידי צבא-הגנה
לישראל — שיפוט בעבירות ועזרה
משפטית), תשכ"ט-1968, נתקבל.

דין על כך בוועדת החוץ והבטחון. אין זה מסמכותי למסור כאן על פרטי הדיון, אבל עובדה היא, ששום חבר מחברי הוועדה, עם כל חילוקי הדעות שיכולים להיות בוועדה כזאת המורכבת מנציגים של סיעות שונות, לא טען ולא הציע שיש לסייג את החוק כפי שסייגו המסתייגים.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

האם כל השכל מצוי בוועדה?

דוד הכהן (י"ר ועדת החוץ והבטחון):

כיצד תנהג ממשלת ישראל לגבי קביעת מעמדם של השטחים — זה לא נוגע לאישורו של חוק זה היום. אם יהיה שינוי במעמד השטחים, יבוא שינוי בחוק. אם יהיה צורך לשנות את החוק, נוכל לעשות זאת בנקל, ללא כל סיבוך פרלמנטרי. לעת-עתה ממליצה ועדת החוץ והבטחון פה אחד לכנסת להאריך את החוק, כפי שהממשלה ביקשה, לשנה נוספת, עד כ"ב בטבת תש"ל-31 בדצמבר 1969. אבקש להצביע על ההסתייגויות.

1. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה

(בשעת חירום), תשכ"ט-1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הי"ר ק. לו:

אנחנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום: — חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת-חירום), תשכ"ט-1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת העבודה.

משה ארם (י"ר ועדת העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת-חירום) נדון בכנסת בקריאה ראשונה ביום כ"ה בכסלו תשכ"ט-16 בדצמבר 1968, והועבר לוועדת העבודה, לדיון בחוק זה. החוק מוגש עכשיו לקריאה שנייה ושלישית ללא כל הסתייגות. יש בחוק רק תיקון אחד שנתקבל בוועדת העבודה, בהסכמת בא-כוח הממשלה. החוק, בדרך כלל, בא להאריך את תקפן של תקנות-שעת-חירום בדבר ביטוח מתנדבים רק בשנה נוספת. ראינו צורך להאריך את התקופה, מתוך הנחה שבעוד שנה תימצא הכנסת בתקופה שלאחר הבחירות לכנסת השביעית וייתכן שלא תתפנה להאריך את התקנות. יש ערך רב לכך, שלא יהיה שום חלל בין התקנות שעבר זמנן לבין התקנות להבא. לכן הארכנו את תוקף התקנות עד יוני 1970, כשהכנסת תוכל להתפנות ולהאריך את התקנות.

רצוני להגיד מלים אחדות על משמעות החוק הזה. אנחנו עומדים לפני פעולת מתנדבים שהיא יותר מאשר קילוח דק. מי שביקר בספר, יודע מה עצומה הפעולה הזאת, לא רק מבחינת העבודה שהמתנדבים מבצעים, אלא גם מבחינת ההשפעה וההתמזגות של המתנדבים עם אנשי הספר. אין זו סתם פעולה של מתנדבים, אלא, המתנדבים חיים בתחושת הסכנה האורבת יום-יום. לפני זמן מה היינו עדים לכך שמתנדב

בת מחוץ-לארץ נפצעה ונקטעה רגלה. לולא חוק זה, היתה בעיה מסובכת ורצינית. המדובר באלפי אנשים — גם מתנדבים מחוץ-לארץ וגם מתנדבים מן הארץ — המקיימים מצוה זו בכל נפשם ומאודם. לכן ברור מדוע אנחנו כה מחשיבים את הארכת התקנות וקיומן. רצוני להוסיף שהתקנות עונות על כמה שאלות שנשאלו בוועדה. נשאלה השאלה אם מתנדבים למגן דוד אדום כלולים במסגרת זו. מסתבר, שהם כלולים במסגרת הביטוח בחוק העיקרי, לכן אין צורך להכלילם במסגרת תקנות-שעת-חירום.

התקנות עונות גם על בעיית הסיכון בדרך אל מקום העבודה וחזרה. מבחינה זו מכסה החוק כל מה שקבענו בזמנו לגבי חיילים בשירות כאשר הם יוצאים מהמחנה או חוזרים למחנה.

לא היו כל הסתייגויות. אבקש לאשר הארכת התקנות עד יוני 1970, כפי שנתקבל בוועדה, בהסכמת הממשלה.

הי"ר ק. לו:

אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה

סעיפים 1 ו-2 נתקבלו.

הי"ר ק. לו:

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום
(ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת-חירום),
תשכ"ט-1968, נתקבל.

ז. חוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ק. לזו:

להבטיח שלוועדה, אשר לה מוסרים את חקירת העניין, יהיה אמון מלא והיא תוכל לפעול בצורה שלמה כדי להגיע לחקר האמת.

כעת אעבור להסברת התיקונים שהוועדה הכניסה לנוסח החוק. סעיף 1 של החוק דן בשאלה של הקמת ועדת חקירה. בהצעת הממשלה נקבע כי רשאית הממשלה לה החליט על הקמת ועדת חקירה אם "ראתה הממשלה שיש צורך לברר עניין דיומא בעל חשיבות ציבורית חיונית". הוועדה היתה סבורה, שיש להעביר את הדגשת האקטואליות של הנושא הנחקר מהעניין עצמו לחשיבותו הציבורית. כלומר, העניין עצמו ייתכן שלא יהיה אקטואלי, אבל אם הוא אותה שעה בעל חשיבות ציבורית, הרי יהיה מוצדק לחקור אותו. בנוסח הוועדה מדובר, על כן, על "עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה".

בסוף הסעיף נקבע כי הוועדה תחקור בעניין ותמסור לממשלה דין-וחשבון. כאן נמחקו המלים "על תוצאות חקירתה". בכך נמנעה הוועדה מלקבוע כבר בסעיף הראשון מה יכול לכלול הדין-וחשבון של ועדת החקירה. שאלה זו נדונה במפורט בסעיף 19 לחוק.

בסעיף 3, הדין במספר חברי הוועדה, נקבע כי הוועדה תהיה של שלושה חברים, זולת אם קבעה הממשלה, לאחר התייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון, שהוועדה תהיה של מספר לא-זוגי גדול יותר. בהצעת הממשלה הוצע, כי אם החליטה הממשלה על הקמת ועדת חקירה, תקבע הממשלה את מספר חברי הוועדה. אך ועדת החוקה, חוק ומשפט החליטה כי דבר זה צריך להיעשות תוך התייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון, אשר, כידוע, יהיה המרכיב את הוועדה, כדי שהדבר לא יהיה נתון לשיקולה הבלעדי של הממשלה. כלומר, אנחנו רוצים גם בעניין זה לתת מעמד של יועץ לנשיא בית-המשפט העליון.

סעיף 4, הדין בשאלת מינוי יושב-ראש הוועדה וחבריה, נתקבל אחרי דיונים ממושכים — בתיקוני לשון קלים בלבד. הסעיף קובע, כי לאחר שהממשלה החליטה על הקמת ועדת חקירה, ימנה אותה נשיא בית-המשפט העליון.

נשמעו בוועדה דעות שונות על הצורך שמינוי חברי הוועדה כולם, או לפחות אלה מתוכם שאינם שופטים, ייעשה על-ידי הממשלה, שהיא מעורה יותר בחיים הציבוריים, ואולי מהרבה בחינות קל לה יותר להגיע למינוי של האנשים המתאימים לבדיקת נושא מסוים. אך הוועדה קיבלה את עמדת הממשלה, כי בנושאים שיש לגביהם רגישות ציבורית רבה — והרי אלה המקרים שבהם תוקם ועדת חקירה — מוטב שלא יהיה מקום לטענה, כי היו שיקולים כאלה או אחרים לא-ענייניים בקביעת הרכבה של הוועדה.

שאלה שנייה, שהוועדה נתנה את דעתה עליה, היתה: האם נכון לקבוע כי בכל המקרים יעמוד בראש הוועדה שופט, ואם שופט — האם נכון לקבוע מלכתחילה

אנחנו עוברים לסעיף ה' של סדר היום: חוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968, קריאה שנייה ושלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ושלישית את חוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968. החוק נדון בקריאה ראשונה בערך לפני שנה, בכסלו—טבת תשכ"ח, והועבר בזמנו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ארשה לעצמי להגיד כמה מלים לפתיחת ההסבר על התיקונים שהוועדה הכניסה לחוק. כידוע בא החוק הזה להחליף את פקודת ועדות חקירה משנת 1921. פקודה זו שימשה במשך הזמן הזה לכל מיני צרכים של חקירות, ואזכיר את דברי שר המשפטים בקריאה הראשונה, אשר אמר כי מתוך 150 ועדות חקירה, אשר נתמנו בימי המדינה, היו 70 בעניין מתן פטור לנשים דתיות, לפי חוק שירות הבטחון, 25 לחקירת תאונות ואסונות, 20 לחקירת בעיות בעלות אופי מינהלי מצומצם, כ-10 לבידור בעיות משמעתיות, ורק 25 ועדות חקירה נתמנו כדי לחקור בבעיות בעלות משמעות ציבורית, כפי שאמר. ברור שלא זו היתה הכוונה העיקרית, ולא זו יכולה להיות הכוונה העיקרית של חוק ועדות החקירה. הדגש צריך להיות בכך, שיהיה לנו מכשיר המאפשר חקירת בעניינים אשר בבידורם יש משום עניין ציבורי רחב. יש צורך להפריד בין בידורים כאלה לבין בידורים בעלי חשיבות מוגבלת מטעם זה או אחר, בין שאלה עניינים הנוגעים לבעיות מקומיות, ובין שמדובר בעניינים הנוגעים למשדר מסוים או לבעיה בעלת אופי מוגבל או למאורע מסוים.

רצוני להדגיש, כי בהרבה מסתמך החוק הזה על הדין-וחשבון של הוועדה המלכותית האנגלית, ועדת סלמון, שחקרה את הבעיה בשנת 1966. גם היא באה לידי מסקנה שהמצב טעון תיקון, והמצב שם היה דומה במידה רבה למצב אצלנו. והמסקנה היא, לדעת אותה ועדה, כפי שגם הממשלה הציעה זאת אצלנו, שבמקרים כאלה, כלומר, כאשר מתעורר הציבור בעניין מסוים ותוהה על משמעותו או על מהותו, יש צורך להבטיח אמון מלא בוועדת החקירה, באי-תלותה, ויש לתת לוועדה כל האמצעים הדרושים לה כדי לנהל חקירה מלאה ולהגיע לידי חקר העובדות כפי שהיו. לשם כך יש צורך להבטיח גם הגנה לאנשים המופיעים לפניו ולתת להם את כל הזכויות הדרושות כדי לשמור על האינטרסים שלהם.

ושוב, יש חשיבות ציבורית רבה לכך, שקיימת אפשרות להקים מוסד כזה. ואמנם בהיסטוריה הקצרה של מדינת ישראל כבר נתקלו בכמה מקרים שבהם נוכחנו עד כמה חשוב הדבר הזה, דווקא תוך הדגשת אותם מומנטים שצינתי. כלומר, במקרים כאלה, כאשר יש אי-בטחון או אי-שקט או תהייה בציבור, צריך

סעיף קטן (א) חולק לשני סעיפים קטנים: בחלק הראשון פורטו כל האפשרויות של סירוב להעיד או אף סירוב להופיע במקום, כדי שלא להישען בעניין זה על הוראות החוק המנדטורי, וכללה כאן גם האפשרות של מתן תשובה מתחמקת בידעין. הוראה כזו אינה כלולה בפקודה המנדטורית, אך נמצאת בחוק השיפוט הצבאי. הוועדה קיבלה את הדעה, שיחס תמכני של עד בפני ועדת חקירה מצריך סנקציה, וזאת כדי למנוע אפשרות שהמסרב להעיד ימסור עדות מתחמקת, ויתחמק גם מהעונש הצפוי לו בגלל סירובו. אנו יודעים שזו תופעה לא כל-כך נדירה.

הוועדה הפחיתה את הקנס מ-300 ל-200 לירות וקבעה, כי החלטת היושב-ראש להטיל קנס וכן החלטות החוזרת לעיין שנית בקנס, להפחיתו או לבטלו - יהיו על דעת הוועדה כולה.

צירפנו לסעיף קטן (ה) את המקרה של רצידיב: אדם שלא נענה, הוומן שנית ושוב לא נענה - דינו מאסר שנתיים.

סעיף 12 דן בצו חיפוש. סעיף זה עורר ויכוח נוקב בוועדה והיא החליטה לקבלו כפי שהוצע בתיקון אחד: הודגש כי המסמך או המוצג צריך להיות "דרוש" לחקירה ולא כפי שהיה כתוב בהצעת החוק, שהוועדה מעוניינת בו "לצורך" החקירה. רצינו להדגיש בכך, שזה צריך להיות עניין מיוחד שחסרונו יפגע בחקירה; כלומר, לא כל דבר שנראה כרצוי יכול להביא לכלל חיפוש, אלא רק כאשר הוועדה משוכנעת שהמוצג או המסמך דרושים לחקירה.

הוועדה שקלה את כל החומרה שבסמכות להיכנס לתחום הפרט על-ידי הוצאת צו חיפוש לעומת החיוניות של הענקת סמכות כזאת לקיום חקירה מלאה. בעוד שבעניינים אחרים הושוו בדרך כלל הסמכויות של ועדת חקירה לאל של בית-משפט בדיון אזרחי, הרי כאן ראתה הוועדה את השוני בכך שבפני ועדת חקירה לא קיים דיון בין שני צדדים, אלא קיים אינטרס ציבורי לחקור נושא מסוים. מצד שני, הוועדה עצמה היא גוף חוקר, בניגוד לבית-משפט, הדן בסכסוך בין שני צדדים והקובע החלטות לפי מה שהצדדים מביאים לפניו.

גם האפשרות לתלות מתן צו חיפוש בפנייה לבית-משפט ובמתן צו על-ידי בית-משפט, שהיתה נראית קלה יותר מבחינת הפגיעה ברשות הפרט, לא נראתה לוועדה. לא נראה לוועדה שוועדת חקירה תהיה תלויה בעבודתה בגורם אחר - אפילו בית-משפט, ותצטרך לשכנע אותו מבחינת החיפוש.

חששנו שאם נדרוש מהוועדה שתפנה לבית-משפט לקבל רשות, תהיה התוצאה שבית-המשפט יצטרך בעצמו להגל חקירה ולבדוק אם אמנם המסמך או החומר דרושים לחקירה, ואגב כך יכולים בינתיים לקרות גם כל מיני דברים שישקו על החקירה. כשנגיע לפרשת ההסתייגות נדון עוד על כך.

סעיף 13 דן באיסוף חומר והוא מכון לאפשר לוועדת חקירה להיעזר באיסוף ובהכנת חומר רקע, הדרוש לה. בהצעת הממשלה נאמר כי "רשאי יושב-ראש הוועדה להטיל תפקיד זה על פרקליט מפרקליטות המדינה, על שוטר או על אדם אחר שימצא לנכון". לפי נוסח זה נוצר הרושם, שהכוונה בעיקר לעניינים פליליים,

כי יתאים לתפקיד זה בכל המקרים רק שופט בית-המשפט העליון או המחוזי גם כאן קיבלה הוועדה את עמדת הממשלה. הוועדה היתה ערה לטענה, כי ייתכנו מקרים שהאיש המתאים יהיה דווקא אדם שאינו שופט, והובאו אף דוגמאות רבות לכך מן העבר. אך השיקול המכריע בהחלטתה של הוועדה היה, כי בראש ועדת חקירה יש להעמיד אדם הנהנה מאמון הציבור. לדעת הוועדה זהו הקריטריון אשר צריך להכריע. זה גם היה השיקול העיקרי להסכמת הוועדה לסייג שהוצע על-ידי הממשלה, שיהיה זה רק שופט בית-המשפט העליון או המחוזי.

גם כאן הניחה הוועדה, כי ייתכנו מקרים שבהם שופט שלום יתאים ביותר מבחינת הקווליפיקציות האישיות שלו, ואין ספק כי בתור שופט הוא גם נהנה מאמון הציבור באשר לאי-תלותו ולאובייקטיביות של שיקוליו.

עם זאת קיבלה הוועדה את הדעה, שכדי לחזק את אמונו הציבור בוועדת החקירה, מוטב לקבוע בראשה שופט מן הדרגות הגבוהות יותר, מה גם שהעמדת שופט שלום כיושב-ראש עלולה לעתים להציב קשיים בהרכבת חברי הוועדה האחרים, ואין להתעלם גם מקושי מעשי זה.

סעיף 6 דן בשאלת חילופי גברי בוועדת חקירה. בסעיף קטן (א) בהצעת הממשלה נקבע, כי במקרים שיש צורך בחילופי חברי, ימנה נשיא בית-המשפט חבר ועדה אחר, בסייג: "ובלבד שלא ימנה שופט במקומו של חבר ועדה שאינו שופט". סייג זה נמצא מיותר - ונמחק. לא ראינו צורך לסייג את אפשרות המינוי בנקודה זו שאיננה נוגעת ליושב-ראש.

סעיף 7, שבבותרת השוללים שלו נכתב "סדרי עבודה, כלל תחילה גם את שאלת התקנת התקנות וגם הוראות הנוגעות לסדרי הדין שלפיהם תנהג הוועדה. החלטנו לייחד את סעיף 7 לסדרי עבודה הוועדה. עניין התקנות הועבר לסוף החוק, וההוראות הנוגעות לסדרי הדין - לסעיף הבא.

בסעיף 8, כאמור, שולב סעיף קטן (ג) של הסעיף הקודם, והסעיף נערך מחדש. המלים "לקרוא שנית עד שעדותו כבר נשמעה" הועברו לסעיף הבא, שם נקבעה סמכותו של היושב-ראש להוומן אדם להעיד.

גם סעיף 9, הקובע את סמכויות הוועדה, נערך מחדש, אך לא שונה בתכנון. במקום שנאמר כי ניתן להוומן עד להציג מסמכים שברשותו, הרוחיבה הוועדה את העניין והוסיפה "או מוצגים אחרים". למעשה מונח הדבר, אבל רצינו שיש ייתכב לשם בהירות יתר.

סעיף 10 דן בדינו של עד ומשווה זכויותיו, חובותיו וחסינויותיו לאלה של נחקד לפי פקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות). הוועדה הוסיפה סעיף קטן (ב) האומר, שאין הוראה זו גורעת מהסעיפים 45-15 לפקודת העדות, בהם נקבעו חסינויות מטעמי טובת המדינה, חסינו בפני ראיות מפלילות, חסינו לעדות עורך-דין, רופא, פסיכולוג וכו' וכו'. כזכור, חוק זה נתקבל לפני זמן לא רב בכנסת. הוועדה מצאה לנכון להחיל אותן הוראות גם לגבי עדות בפני ועדת חקירה. אם בבית-המשפט אנו מסייגים ונותנים זכות לעדים שלא להעיד, דאי שיש לכך מקום בפני ועדת חקירה. סעיף 11 דן בסנקציה נגד עד המסרב להעיד.

להבטיח שיחד עם שמירת זכות הנפגע תישמר גם האפשרות של עבודה תקינה לוועדת החקירה.

סעיף קטן (ג) הוא תוספת של הוועדה, והוא בא להבטיח שאדם, שהועמד לרשות חומר ראיות, לא יפריע סם דבר מתוך החומר אלא באישור מוקדם מאת הוועדה.

סעיף 16 מסדיר הופעתו של היועץ המשפטי לממשלה לה בפני ועדת חקירה בימותו או על-פי פניות הוועדה. הוועדה הוסיפה כי במקרה שהיוזמה לכך באה מצד היועץ המשפטי, יהיה זה "במסגרת הסדרים שנקבעו לפי הסעיפים 7 ו-8". בכך רצתה הוועדה לבטא את הכפיפות של הופעת היועץ המשפטי לסדרים שייקבעו על-ידי ועדת החקירה, ולמנוע אפשרות שהממשלה תכחול כרצונה את עבודת הוועדה באמצעות הופעת היועץ המשפטי. גם כאן רואים שהיונו ערים לאפשרויות של צימצום חופש הפעולה של הוועדה, אפילו בעניין כזה.

סעיף 18 דן בפומביות הדיון וקובע את המקרים שבהם ניתן לסטות מעקרון זה. בסעיף קטן (ב) באה תוספת האומרת: "הוראות סעיף 38 (חוק דיני העונשין) (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז-1957, יחולו, בשניונים המחויבים, לגבי אדם המתייצב לפני הוועדה כאמור בסעיף 15". תוספת זו באה לאפשר הרחקת אדם מדינו הוועדה מטעמי בטחון, תוך מתן אפשרות לייצגו על-ידי עורך-דין מהימן. הצו דך בתוספת זו נבע ממתן זכויות מחולטות לאדם העלול להיפגע, לפי סעיף 15, ולא כפי שזה היה בהצעת הממשלה, זכויות מותנות בהסכמת הוועדה.

סעיף 19 דן בהגשת הדין-וחשבון של הוועדה בגמר דיוניה. כאן קבעה הוועדה כי ועדת חקירה תוכל מיזמתה, אם תמצא זאת לנכון, להגיש גם המלצות; ואם תחליט כן, ייכללו המלצות בדין-וחשבון שלה. ניסוחו גם סעיף קטן (ב) בצורה שונה במקצת. הוא מדבר על כך שאם חבר ועדה חולק על ממצאי רוב הוועדה, רשאי הוא לציין את ממצאיו בנפרד. רצינו להבטיח, שהדעה המסתייגת תוכל לבוא לידי ביטוי מלא, אבל לא במסגרת הדין-וחשבון של הוועדה, אלא כנספח. נראה לנו שהיה זה מן הנכון להפריד כאן הפרדה ברורה.

סעיף 20 דן בפירסום הדין-וחשבון. הוועדה הדגישה כי העקרון צריך להיות הבאת הדין-וחשבון לידיעת הציבור, וזאת – סמוך אחרי הגשתו לממשלה. את האפשרות שלא לפרסמה, כולו או מקצתה, לא קשרה הוועדה בכך שהדיונים התנהלו בלתיים סגורות, כפי שהוצע בהצעת הממשלה, אלא פירטה: "אם ראתה צורך בכך לשם שמירה על בטחון המדינה, לשם הגנה על שלומה של קטין", כלומר, אותן האינדיקציות המצויות בחוק בתי-המשפט.

הוועדה הוסיפה גם סעיף קטן (ב) האומר, כי במקרה שהוועדה החליטה שלא לפרסם דבר מתוך הדין-וחשבון, תודיע ברבים על הגשת הדין-וחשבון לממשלה ועל החלטתה שלא לפרסמה.

סעיף 21 של החוק קובע כי חשוד בעבירה, שהוא לטעם שלא להעמידו לדין, יכול לדרוש מהיועץ המשפטי לממשלה לפרסם גימוקי החלטתו שלא להעמידו לדין. בזאת רצינו להבטיח שלא יקשרו כל מיני לחישות ורכילות סביב מקרה כזה, כי חשבנו שגם בצורה כזאת יכול אדם להיפגע על לא עוול בכפו. הוועדה הוסיפה, כי היועץ המשפטי יודיע לחשוד בעבירה, על

ועל כן הכלל יהיה שלתפקיד זה ימונה פרקליט או שוטר. כדי למנוע רושם זה נאמר עתה בסעיף קטן (א) כי "תפקיד זה יוטל על אדם הכשיר לכך לדעת הוועדה", כלומר ללא כל הנחיות מי צריך להיות האדם שיוטל עליו תפקיד זה. ואילו בסעיף קטן (ב) באה ההוראה, כי במקרה שהתפקיד יוטל על פרקליט מפרקליטות המדינה או על שוטר, יועמדו הללו לרשותה של הוועדה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה או המפקח הכללי למשטרת ישראל.

כאן אנו רוצים להבהיר, שאין אנו רואים דווקא את הפנייה לפרקליטות או לשוטר כדרך העיקרית, כי אם כאפשרות שנייה, אם אין אפשרות אחרת. כן, כפי שכבר אמרתי, צרכי החקירה אינם מוכרחים להיות דווקא בתחום של אותם הגורמים במדינה המטפלים בעיקר בפשעים פליליים.

בסעיף קטן (ג), במקום להתייחס לפקודת הפרו-צדורה הפלילית (עדות), באה ההתייחסות להוראות סעיפי חוק זה הנוגעים להזמנת עדים.

סעיף 14 נתקבל ללא שינוי. הוא כולל חסיון לע-ד ת הגיתנת בפני ועדת חקירה מפני הליך פלילי. כבר הדגשתי בדברי הפתיחה, שאנו רואים נקודה חשובה ביותר בשמירה על זכויות הפרט, שלא ייפגעו במסגרת של חקירות ועדת החקירה. חסיון זה – שלא ניתן לפי הפקודה מ-1921 – מגמתו לעודד גילוי-לב במתן עדות בפני ועדת החקירה.

סעיף 15 דן בדינו של אדם העלול להיפגע מן החקירה, או – כפי שהוספנו בוועדה – מתוצאותיה. כי ברור שגם הסיכום יכול להיות כזה שהוא פוגע באדם. הסעיף העסיק את מליאת הכנסת בקריאה הראשונה, וחברי הכנסת עמדו במיוחד על האפשרות שתוך כדי דיוני ועדת החקירה תהיה פגיעה באדם שאינו צד לדיוני הוועדה, ועל כן עמדו על הנחיצות לאפשר לו להגן על עצמו במקרה שהוא עלול להיפגע.

הוועדה תיקנה את הצעת הממשלה וקבעה כי אם ראתה ועדת חקירה שאדם עלול להיפגע מהחקירה או מתוצאותיה, יהיה יושב-ראש הוועדה חייב – ולא "רשאי", כפי שהוצע בהצעת הממשלה – להודיע לו במה הוא עלול להיפגע ולהעמיד לרשותו את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה. דייקנו כאן בלשון, כדי למנוע אפשרות של הרחבת דיונים, שלמעשה אינם נוגעים לא לעניין ולא לבעיה שהאדם המסויים הזה נוגע בהם.

כן נקבע בסעיף קטן (ב), כי זכותו של אדם כזה להתייצב בפני הוועדה ורשאי הוא להשמיע דברו ולחקור עדים. לפי הנוסח שבהצעת הממשלה רשאית היתה הוועדה להתיר לו להתייצב וכו', כלומר היא היתה רשאית גם שלא להתיר לו זאת. הוועדה אף הוסיפה והבהירה כי הוא רשאי לחקור גם עדים אשר כבר העידו בפני הוועדה. רק לגבי הבאת ראיות מיזמתו של אדם שנפגע חשבה הוועדה לנכון לסייג זאת בהרשאת הוועדה, וזאת כדי לתת אפשרות בידי הוועדה למנוע סירבול דיוניה בדברים שאינם נוגעים לעניין.

הוועדה גם הוסיפה סייג כללי לגבי זכותו של הנפגע להופיע בוועדת החקירה ואמרה: "הוכל בעניין פגיעה כאמור". גם פיסקה זו באה מתוך אותה כוונה

ועדת בירור, או שמינוי של ועדת בירור יפריע לעבודת ועדת חקירה; וכן הוא בא להבהיר, כי ועדת בירור אינה גוף בעל סמכויות שיפוטיות. קבענו על כן שאם "נתמנתה ועדת חקירה בעניין האמור, לא תמשיך ועדת הבירור בפעולתה".

סעיף קטן (ב) הועבר מן הסעיף הבא, והוא בא לכלול את המקרים שבהם הוקמו ועדות מעין-שיפוטיות על פי חוק, ולא הוגדרו סמכויותיהם, אלא היתה הפניה לחוק ועדות החקירה. הוועדה הוסיפה גם את המקרים שבהם הוסמכה רשות, בחקיקה, לאסוף ראיות לשם הפעלת סמכויותיה על-פי דין. הפנינו כל המקרים האלה להוראות סעיפים 9 ו-10, בשינויים המחויבים.

סעיף 29 הוא תוספת של הוועדה. הוא בא להבהיר, שסמכויות הממשלה לפי חוק זה — ובעיקר הכוונה להחליט — לפי סעיף 1 על עצם הקמת ועדת החקירה ועל נושא החקירה — אינן ניתנות לאצילה. כידוע, חוק-יסוד: הממשלה קובע, שהממשלה יכולה לאצול מסמכיה יותיה לאחד השרים. כאן החליטה הוועדה למנוע אצילת סמכויות.

סעיף 31 קובע, כי שר המשפטים ממונה על ביצוע החוק והוא רשאי להתקין תקנות בכל דבר הנוגע לביצועו של החוק, לרבות סדרי דין בוועדות חקירה. שאלת התקנות הועברה לכאן, כאמור, מסעיף 7,

בו נקבע כי נשיא בית-המשפט העליון רשאי, בהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות בדבר סדרי הדין בוועדת החקירה. הוועדה החליטה אחרי שיקולים רבים, כי אפשר ורצוי לתת סמכות התקנת תקנות בידי שר המשפטים, הממונה על ביצוע החוק, ולא להעביר אותה לנשיא בית-המשפט העליון. כי בדרך כלל המקובל הוא, שהשר הממונה על ביצוע החוק הוא גם השר המתקין תקנות.

בזה סיימתי הסבר התיקונים. יש שורה שלמה של הסתייגויות. ואני מבקש לתת אפשרות למסתייגים לנמק הסתייגויותיהם.

היו"ר ק. לוז:

הכנסת תשמע עתה הנמקת ההסתייגויות. לסעיף 1 — הסתייגות חבר-הכנסת ארזי.

ראובן ארזי (מפ"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. בסעיף 1 לחוק ועדות חקירה נאמר: "ראתה הממשלה שקיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית וחיונית אותה שעה, הטעון בירור, רשאית היא להחליט על הקמת ועדת חקירה שתחקור בעניין ותמסור לה דין-וחשבון". כלומר, סעיף זה קובע שהממשלה היא המחליטה אם העניין הוא בעל חשיבות ציבורית חיונית. אנו מציעים שייאמר, שהממשלה תחליט ותביא את העניין לאישורה של הכנסת, או לאחת מוועדותיה.

מוסד זה של ועדות חקירה בא להסדיר עניינים שהם בעלי חשיבות ציבורית חיונית מיוחדת במינה. המדובר בעניינים שאף אחת משלוש הרשויות — לא הרשות המבצעת, לא הרשות המחוקקת ולא הרשות השיפוטית — אינה יכולה ואין באפשרותה לטפל בהן בנפרד בדרך היעילה. לו היה הדבר אפשרי, היתה הממשלה מבררת את העניין, או שהיתה מוסרת אותו לבית-המשפט. אם לא הממשלה ולא בית-המשפט

פי בקשתו, את נימוקי ההחלטה, ובמקרה שזה יבקש זאת — גם יפרסמם ברבים.

בסעיף 23 פורטו הוראות מיוחדות לגבי נושא חקירה המחייב סודיות: אי-פירסום הודעה על הקמת ועדת חקירה באותו עניין; ייצוג בפני הוועדה על-ידי עורך-דין שאושר לשמש סניגור לפי חוק השיפוט הצבאי; ניהול דיוני הוועדה בדלתיים סגורות; הגשת הדין-וחשבון של הוועדה לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת; אי-פירסום דין-וחשבון הוועדה, או — כפי שתוקן על-ידי הוועדה — פרוטוקול של דיוניה. על שורת הוראות אלה הוסיפה הוועדה בפסקה (2) את האפשרות להרחיק אדם מדיוני הוועדה תוך מתן אפשרות לייצגו על-ידי עורך-דין מהימן.

תיקון נוסף של הוועדה בסעיף זה הוא שבהצעת הממשלה סוייג סעיף קטן (5), בו נאמר: "הדין-וחשבון לא יפורסם, זולת אם החליטה הממשלה באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת לפרסמו, כולו או מקצתו". את החלק הזה העברנו לחלק הראשון של הסעיף הזה, וכאן קבענו שהוועדה לא תפרסם את הדין-וחשבון שלה או את הפרוטוקול מדיוניה, "זולת אם החליטה הממשלה, באישור ועדת החוץ והבטחון, לסטות מה, כולן או מקצתן"; וממילא מובטחת הפרוצדורה לגבי כל פרטי הסעיף הזה.

סעיף 24 דן בחסינות של חבר ועדת חקירה. בהצעת הממשלה נקבע כי לחבר ועדת חקירה תהיה כל חסינות הגנתה על פי דין לשופט. הוועדה הבהירה בנוסח המתוקן, שהכוונה לא רק למי שמכהן, אלא גם למי שכיהן, כחבר ועדת חקירה, ועם זאת — שהחסינות הגנה נתונה לו בקשר לתפקידו כחבר הוועדה. הסיפה של הסעיף הועברה לסעיף זה מסעיף קטן (4) של סעיף 25, הדן גם הוא בשאלת חסינות חבר ועדת חקירה. בסעיף 25 נכללו כמה תיקונים לפקודת החוק הפלילי, וסעיף קטן (4) בא לתקן סעיף 131 שבו, הקובע עונש על פגיעה בשופט; ובכך נכלל איפוא גם חבר ועדת החקירה.

סעיף 26 דן באיסור פירסום דברים של הוועדה. הוועדה הרחיבה את הסעיף ופירטה את האפשרויות השונות של פירסום אסור: פירסום ללא אישור מתוך החומר שהועמד לרשותו של אדם לפי סעיף 15; פירסום מתוך דיון של ועדת חקירה שהתקיים בדלתיים סגורות, או מתוך דין-וחשבון או פרוטוקול של הוועדה שלא פורסם. על כאלה — העונש הצמוי הוא 6 חודשי מאסר. זה היה העונש גם בהצעת הממשלה.

סעיף 27 קובע הוראות לתשלומי שכר והוצאות. בסעיף קטן (א) נקבעו תשלומי הוצאות ושכר לחברי הוועדה. הנוסח המוצע מבדיל בין הוצאות לבין שכר, וקובע כי הוצאות ישולמו לכולם, אך לגבי שכר רשאי מנהל בתי-המשפט לפסוק לחבר ועדת חקירה שכר בסכום שייקבע אם ראה הצדקה לכך בסיובות העניין.

בשאר הדברים רק תיקנו את הנוסח. רצוני להדגיש שוב, כי ועדת סלמון ראתה בעניין זה דבר חשוב ביותר, כדי לאפשר עבודה תקינה של ועדת החקירה. סעיף 28, הדן בשמירת סמכויות של שר למנות ועדות בירור במשרדו, היה נושא לביקורת בקריאה הראשונה. הוא נערך מחדש בוועדה, במגמה להבהיר שלא תהיה כל אפשרות של כפילות בין ועדת חקירה

האישור שהיא תתן לגבי פרט אחד — לגבי נושא החקירה, ולגבי הקביעה שלנושא זה יש משמעות ציבורית חיונית. ואילו מינוי הוועדה יישאר בידי הרשות השיפוטית. בדרך זו נשיג את המטרה, שכל שלוש הרשותות — גם הרשות המחוקקת, גם הרשות השיפוטית וגם הרשות המבצעת — תשתתפנה בהקמת ועדות חקירה. דבר זה יתן יתר סמכות ויתר תוקף לוועדות החקירה.

מסיבות אלו אנו מציעים לכנסת לתקן סעיף 1 ולהוסיף בו, שהחלטת הממשלה תובא לאישור הכנסת או אחת מוועדותיה.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר הכנסת אונא, להנמקת הסתייגותו.

משה אונא (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. קודם כל רצוני לתקן כמה טעויות דפוס בנוסח שלפנינו.

בסעיף 1, במקום "בעל חשיבות ציבורית וחיונית", צריך להיות "בעל חשיבות ציבורית חיונית".

בסעיף 9 (א), במקום "לחזור ולהזמין" צריך להיות "לחזור ולהזמין".

בסעיף 11 (א), בסיפה, במקום "200 ל"י" צריך להיות "200 לירות".

בכותרת השוליים לסעיף 16 צריך להיות "היועץ המשפטי לממשלה".

בנוסח סעיף 16, במקום "הסעיפים" צריך להיות "סעיפים"; ובמקום "ייעשה" צריך להיות "יעשה".

בסעיף 18 (ב), במקום "הסעיפים" צריך להיות "סעיפים".

בסעיף 25 (ד), במקום "ההגדרה" צריך להיות "הגדרה".

מכאן אני עובר להנמקת הסתייגותי.

יצחק רפאל (מפד"ל):

יש שגיאות גם בהסתייגויות.

משה אונא (מפד"ל):

ייתכן, אבל את אלו יתקנו כאשר תתקבלנה ההסתייגויות.

בקביעת מהות העניין, שיובא לפני ועדת החקירה, הצעתי להסתפק בהוראה, שהוא צריך להיות בעל חשיבות ציבורית אותה שעה, הטעון בירור, ולמחוק את המלה "חיונית". בדברי הפתיחה שלי עמדתי על כך שאין המכשיר הזה צריך להיות מכשיר שמשתמשים בו לעתים קרובות. מצד אחר, צריך להיזהר מלסייג אותו במידה כה חמורה שלמעשה יהיה קשה בכלל להשתמש בו. אם אנחנו כותבים "בעל חשיבות ציבורית חיונית", בכל מקרה יתחיל ויכוח, אם העניין הוא אמנם חיוני. אמנם כל אחד יודה שהוא בעל חשיבות ציבורית אותה שעה, כל אחד יודה בכך שהוא טעון בירור, אבל יהיו חילוקי דעות נוקבים אם אפשר לראות אותו כעניין בעל חשיבות חיונית. על כן חושש אני שאנחנו מגיעים כאן לקיצוניות שנייה, כלומר, שנמנע הקמת ועדת חקירה גם במקרים שהדבר נראה כרצוי, וזאת בגלל הסיוג האומר שרק כאשר אנחנו יכולים

אינם יכולים לבדור את העניין, ואף לא הכנסת — נשאלת השאלה: מה תהיה הדרך היעילה ביותר והטובה ביותר להפעלת ועדות חקירה?

לפי החוק שלפנינו מוסד ועדת החקירה משותף לשתי רשויות: הרשות המבצעת והרשות השיפוטית. ואילו זיקת הגומלין בין הרשות המבצעת ובין הרשות המחוקקת בכינון ועדת חקירה מופיעה רק כאשר נושא החקירה מחייב סודיות. במקרה זה תודקק הממשלה לאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. נשאלת השאלה: מדוע לא תודקק הממשלה לאישור הכנסת או אחת מוועדותיה לגבי כל נושא שהיא מחליטה שהוא ראוי לטיפול על-ידי ועדת חקירה? האם על ידי כך שתינתן אפשרות לאחת מוועדות הכנסת לאשר, שהנושא הוא נושא בעל חשיבות ציבורית חיונית, לא נחזק את אמון הציבור בוועדת החקירה? האם לא ניתן יותר תוקף להכרעה, שהנושא הוא בעל חשיבות ציבורית חיונית, כאשר ועדה מוועדות הכנסת תאשר זאת? האם אין זה רצוי שהממשלה תתחלק באחריות עם הכנסת על מינוי ועדות חקירה?

בדיון שנערך במליאת הכנסת בקריאה ראשונה טען שר המשפטים, שאין לשתף את הכנסת בהקמת ועדות חקירה, משני טעמים: הטעם האחד הוא, שהכנסת בעצמה יכולה — כאשר היא רוצה בכך — להקים ועדת חקירה פרלמנטרית, ואין היא תלויה בממשלה בעניין זה. למעשה לא השתמשה הכנסת בסמכותה זו.

היו"ר ק. לוז:

אין זה נכון. הכנסת השתמשה בסמכותה זו.

ראובן ארוז (מפ"ס):

אני מתקן את דברי. אבל הקמת ועדת חקירה, לפי טיעוני של שר המשפטים, מעוררת מצב של סוב-ידיצה לגבי הכנסת. אולם גם לאחר שקמה ועדת חקירה, הכנסת — בעקיפין ובמישרין — מטפלת בנושא, אם בדרך של שאלות, אם בדרך של הצעות לסדר-היום, אם בדרך של נאומים על התקציב, שבהם דנים באותם נושאים, שדנות בהן ועדות החקירה. לכן לא נראה לי שטעם זה עומד במבחן המציאות. דווקא שיתופה של הכנסת בהקמת ועדת חקירה יכול למנוע דיון בנושא הנתון לוועדת החקירה.

הטעם השני שהביא שר המשפטים נגד שיתופה של הכנסת בהקמת ועדות חקירה היה, שדיון נרחב בכנסת בנושא החקירה יכול לגרום להרתעת אנשים מלהשתתף בוועדות החקירה. אולם הדיון אינו חייב להיות דווקא במליאת הכנסת. הוא יכול להיות באחת מוועדותיה. וכידוע, בוועדות הכנסת אין הדיונים פומביים. לכן אין אחיזה לטענה, שהעברת הדיון לאחר מוועדות הכנסת תרתיע אנשים מנכונות להשתתף כחברים בוועדות חקירה.

שר המשפטים הצביע על העובדה, שבאנגליה מחליטים שני בתי הפרלמנט על הקמת ועדת חקירה. לכן נודעת חשיבות, מכיוון שעל-ידי כך משתתף הפרלמנט בהקמת ועדת החקירה, והדבר גותן אפשרות גם לקואליציה וגם לאופוזיציה לשתף את עצמן בהקמת ועדת החקירה. טעם זה, כפי שהוא תופס לגבי הפרלמנט הבריטי, כך הוא תופס לגבי הכנסת. זה מוסיף תוקף להצעתי, שהכנסת תשתתף בהקמת ועדות על-ידי

ותשובות שר החוץ בכל הנוגע לפגישות שר החוץ עם גורמים בין-לאומיים ערב מלחמת ששת-הימים. הרי אין הדבר מסור לאופוזיציה. האם אין הרוב בבית סומך על הממשלה שבחר בה?

למה נחוקק חוק שיבול את הידיים מראש? המסגרת הזאת עומדת בסימן של פחד וחשש מפני ביורוקרטיה, בבעיות נוקבות, והניסוח הקיצוני הזה אינו דומה לניסוחים מקבילים בארצות אחרות בעניין ועדות חקירה. הוא מיותר, ואינו מוצדק.

אני מציע להסתפק ב"עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית". הוספתי סיני: "שאינו ניתן לבירור, באותה שעה, בבית-משפט". ואנחנו לא ייתכנו שני הליכים מקבילים, בבית-משפט ובוועדת חקירה. זה אני מבין; אבל לא יותר מכך. כל ניסיון לדחות הסתייגות זו — אי-אפשר שלא יעורר ספקות, ואפילו חשדות מסויימים.

היו"ר ד. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הסתייגות באותו סעיף.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ברוח דברי קודמי מציע אני הסתייגות מרחיקה לכת הרבה יותר. וזאת ההסתייגות: "ראו הכנסת או הממשלה, או בית-המשפט העליון בהרכב מיוחד של חמישה שופטים, ולאחר שהוגשה לבית-המשפט עתירה מתאימה, שיש צורך לבדוק עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית, רשאי כל אחד מן הגופים הנ"ל להחליט על הקמת ועדת חקירה, שתחקור בעניין ותמסור לגוף הממנה דין-וחשבון על תוצאות החקירה". זאת אומרת: הסתייגות זו מתייחסת גם לשאלה מי מחליט לערוך חקירה וגם לשאלה מה חוקרים.

לגבי השאלה מי יחליט — כאשר מסכימים כי ההחלטה על כך נתונה בידי הממשלה, הרי למעשה מרוקנים את החוק הזה מעיקר התוכן שהיינו רוצים לדאות בו. שהרי כמעט כל דבר השנוי במחלוקת, הטעון חקירה לטיהור האשמות הציבוריות — מעוניינת הממשלה שקלא ייחקר, אם מפני שאין לה עניין בזה, אם מפני שיש בה קנוניה של המפלגות המרכיבות אותה, ואם מסיבה אחרת.

ניתן כמה דוגמות.

הדוגמה הבולטת — הפרשה הידועה כ"פרשת בר-זוהר". ראש הממשלה התחמק היום בצורה בולטת ביותר מלהתייחס לעניין זה כשהגשתי לו שאילתה ברורה. בר-זוהר הטיח האשמות מסויימות בפני ראש אבא אבן. ראש הממשלה ענה מעל דוכן הכנסת, במסגרת של תשובה לשאלתה. בא בר-זוהר והרחיב את הידיעה, וחזר על האשמותיו, בצירוף הוכחות. הגשתי שאילתה לראש הממשלה; ראש הממשלה התחמק — לדעתי בצורה בלתי-מכובדת, בתחבולה ממש — ממתן תשובה; יש פה עניין חיוני המחייב חקירה לטיהור האווירה הציבורית במדינה. מה יותר חיוני מזה? היתה מלחמה. בא חוקר מכובד — וכולנו יודעים מי עומד מאחורי החוקר המכובד הזה, אישיות ציבורית רצינית מאוד. והנה שניים אלה מאשימים האשמה תמורה ביותר: ששר החוץ של ישראל אל דיווח דיווח מטעה לממשלה, ויכול היה להביא בכיה לדורות. עכשיו, או שבר-זוהר ושר הבטחון העומד

לראות את העניין כחיוני, רק אז יש מקום להקים ועדת חקירה.

על כן אני מציע למחוק את המלה "חיונית", ואני ייאמר, שקודם כל צריכה הממשלה לשקול בעניין, היא צריכה לקבוע שהעניין הוא בעל חשיבות ציבורית באותה שעה, כלומר שהוא מעסיק את הציבור, מעורר דאגה, אי-בטחון ואי-שביעות רצון בתוך הציבור, והיא קובעת שהוא טעון בירור, כלומר, שהוא אינו עניין לבית משפט. נראה לי שזה מספיק.

היו"ר ק. לוז:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להנמקת הסתייגותו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אין להבין את הניסוח של מרבית חברי הוועדה אלא על רקע מסויים. הרקע היה בניית מסגרת שבה אי-אפשר יהיה לבדוק את הפרשה, או מה שידוע כ"פרשת לבון", על אף הדרישות המרובות לבדוק אותה ביסודיות. שאם לא כן לא היה בוועדה מאבק כל כך קיצוני נגד כמה הצעות לתקוף הנוסח, הצעות שהן הרבה יותר סבירות ועונות לצרכי הציבור. מדוע רק נושא שהוא "ציבורי וחיוני" אותה שעה? יוכל להיות מובא לפני ועדת חקירה? מה אם יתברר שאינו פרשה היסטורית, המטרידה מאוד את הציבור ומעכירה יחסים במדינה, מן הראוי לבדוק אותה ולהוריד אותה מסדר-היום? מה אם לפתע יתברר שצף נושא חדש על בעיה שאינה חיונית — האם אנחנו מחוקקים חוק שימנע ממשלת ישראל, כאשר היא מוצאת שהדבר דרוש, את האפשרות לבדוק זאת? לשם מה הסייג העצמי הזה? מה הפחד מפני עצמנו?

היו מספר נושאים שלכל הדעות מן הראוי לבדוק אותם בוועדת חקירה. אביא דוגמה, שהיא קיימת, לכאורה, לאור המאורעות של ימינו, אבל היא תמיד נושא חשוב ועצום ממדים. בעתנו היה בארץ משפט קסטנר. כאשר התחיל המשפט הזה הצעתי — כפרקליט — לתביעה הכללית, ולבית-המשפט עצמו, להעביר את העניין לוועדת חקירה, ולא לדון בו במסגרת של התנגשות בין שני צדדים. התביעה הכללית סירבה. לאחר חמש שנים אמר נשיא בית-המשפט העליון, השופט אולשן, בפסק-דין, שאכן מן הראוי היה להיענות להצעה ההיא להביא את כל הנושא, פרשת התנהגותם של מנהיגים יהודיים וציוניים בימי השואה, בפני ועדת חקירה ציבורית.

אילו היה החוק הזה אז בתוקף, לא היתה אפשרות לעשות כן, כי הנושא לא היה "חיוני אותה שעה". היתה לו משמעות היסטורית עצומה. היה בו לקח רב-ערך. אך הוא לא היה "חיוני אותה שעה" במובן הדווקני של הביטוי. היו גם נושאים אחרים שעמדו במרכזי התלקחות ציבורית במשך שנים, אבל הם לא היו חיוניים באותה שעה.

ומה אם לפתע יתגלה נושא קשה, שחשוב לבדוק אותו ולבדוק אותו עד תום? מה יהיה אם, נניח, הממשלה תחשוב שיש לחקור את מה שאירע במלחמת סיני, והדבר אינו חיוני כרגע, אבל יש לכך חשיבות ציבורית, והממשלה סבורה שיש לבדוק זאת או אביא דוגמה מנושא חשוב היום, אבל לא חיוני. נניח שהממשלה רוצה לבדוק את כל המכלול של האשמות בר-זוהר

נתן פלד (מפ"ם) :
 כל ויכות בכנסת יועבר לבית-המשפט להכרעה?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
 רבותי, באמת, נתייחס לדברים ברצינות. כל אורח קטן, הסבור שנעשה לו עוול קטן על-ידי המדינה, זכאי לפנות לבית-המשפט ולבקש צו-על-תנאי. בית-המשפט מחליט אם לתת, או לא לתת. ואם בעניין ציבורי, בעל חשיבות חיונית, רוצה אדם או גוף לפנות לבית-המשפט ולבקש חקירה — אני חושב שיש לתת לו את הזכות הזאת.

החלק השני של ההסתייגות מכוון למחוק את הסייג לגבי חשיבות הנושא. אם הנושא חשוב — לא חשוב לגבי איזו שעה הוא חשוב.

היו"ר. ר. הקטין :
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי, לנימוק הסתייגותו באותו סעיף.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה) :
 כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. דק מספר מלים על ההסתייגות שהצענו.

אין אנו תמימי דעים עם השמטת הכנסת כמוסד שרשאי להחליט ולהרכיב ועדת חקירה, לפי המתכונת של החוק הזה. ברור שהכנסת היא ריבונית ויכולה בכל עת להחליט מה רצונה, אם הקמת ועדת חקירה או גם חקיקת חוק מיוחד לחקירה. אבל אנחנו חושבים שהשארית הסמכות להקמת ועדת חקירה רק בידי הממשלה, וההתנגדות לציין את הכנסת, יכולות לתת את הפירוש המוטעה, לדעתנו, ויש להימנע מהחלטה שוועדות חקירה מוקמות רק על-ידי הממשלה. אנו שוללים את הצמצום הזה. אנו סבורים כי הממשלה בלבד אינה הסמכות להקמת ועדת חקירה. ולכן יש חשיבות מיוחדת לכך שבחוק מיוחד לוועדות חקירה נציין, כי גם הכנסת בעלת סמכות להקים ועדת חקירה, לפי מתכונת החוק הזה.

ההסתייגותנו השנייה היא לעצם הנושא המתייב הקמת ועדת חקירה. בלשון החוק נאמר ש"תוקם ועדת חקירה בעניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית אותה שעה". אנו חולקים על הגדרה זו. אני מצטרף לדעותיהם והנמוקותיהם של מספר חברי כנסת, אשר דחו את ההגדרה הזאת או את הצמצום הזה. לוועדת חקירה יש לפעמים משמעות לא לגבי המקרה הקונקרטי, לא לגבי הזמן הנתון שבו אירע הדבר; אלא הנושא או העניין יכול להיות בעל משמעות גדולה לגבי פעילות השלטון, הליכותו, שיטותיו או מדיניותו, בדרך של הסקת לקח מסויים מעניין מסויים או פעולה מסויימת, אשר קורתה בעבר ואשר אין לה חשיבות באותה עת, אלא כפי שאמרת, יש לה משמעות לגבי מדיניות השלטון, שאותה ניתן להסיק מחקירת נושא שכזה.

משום כך אנו תומכים במגמה להרחיב את הנושא אשר למענו מוקמת ועדת חקירה. הצעתנו היא להגדיר את הנסיבות, שבהן מוקמת ועדת חקירה, ולומר: "עניין בעל חשיבות ציבורית הקשור בפעילות של מוסדות השלטון המרכזי או המקומי על כל זרועותיו". הנושא יכול להיות דבר שקרה לפני כמה שנים, הנושא יכול להיות דבר שקרה זה עתה. אינני רוצה להרבות

מאחוריו צודקים, וזהו דבר חמור ביותר; או שהשר אבא אבן וראש הממשלה צודקים — ואז עצם העלאת החשדות היא דבר חמור ביותר.

יצחק רפאל (מפד"ל) :
 כולנו יודעים מי עומד מאחוריו — אני רואה שאף אחד אינו יודע.

(ק ר י א ה : נכון, אולי תגלה לנו)

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
 אם כן, אנלה סוד: הד"ר בר-זוהר היה פקיד משרד הבטחון כדובר השר משה דיין. זה היה תפקידו, ובתפקיד זה אסף את החומר שפירסם בפרו.

(ק ר י א ה : מתי זה היה?)

זה היה באותה תקופה שאליה מתייחסים הדברים.

נתן פלד (מפ"ם) :
 מה הקשר בין שני הדברים?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
 אם השר דיין ירצה להכחיש — יכחיש. הוא כבר הכחיש כל-כך הרבה דברים, יכחיש גם את זה. הרי השר דיין מכחיש כל דבר.

רבותי, זוהי דוגמה. אינני אומר מי צודק; אינני יודע מי צודק. אני רק אומר: פה יש פרשה המחייבת חקירה מוסמכת. כל העדים עדיין חיים; המסמכים עדיין טריים. אפשר לחקור, צריך לחקור. אך לא הממשלה תחליט לחקור. במקרה זה, אם תתקבל ההסתייגות, תי, כשראש הממשלה לא ירצה לענות — יפנה האזרח הד"ר בר-זוהר אל בית-המשפט הגבוה לצדק, יישבו חמישה שופטים, ישמעו את העתירה, ואם השופטים יחליטו שעניין זה טעון חקירה, ימנה בית-המשפט ועדת חקירה. לא ירצה למנות — לא ימנה.

על "פרשת לבון" אין צורך להרחיב את הדיבור. לא ניתנה תשובה לבעיות (ואני אומר "בעיות", ולא "בעיה", כי הבעיה אינה רק "מי נתן את ההוראה"). יש בעיות מרכזיות בעניין זה, המחייבות ועדת חקירה. "פרשת לבון" היא מיפנה בהיסטוריה של מדינת ישראל. מה שקרה ב-1954 בינינו ובין מצרים הוא דבר בעל חשיבות מכרעת מבחינת ההיסטוריה של עמנו. דבר זה מחייב חקירה. למה יחקרו זאת היסטוריונים בעוד חמישים שנה, כשלא יהיו לא עדים ולא מסמכים, אפילו לא המוויז'ים? תשב ועדת חקירה עכשיו, וייקבע מהי האמת.

איני רוצה לדבר על פרשיות העתיד, המתגבשות כבר בימינו. למשל: דו מעל דוכן הכנסת על דברים מסויימים. אמרת שמהו, שר הבטחון אמר שזה לא אמת, וראש הממשלה אמר שזה לא אמת. כשניסיתי להוכיח שמה שאמרת הוא האמת — נמחק הדבר מן הפרוטוקול. ייתכן מאוד שבעוד שנה-שנתיים ארצה לפנות לבית-המשפט ולבקש שיקבע בסוגיה זו מי אמר את האמת: אבנרי, דיין או ראש הממשלה.

נתן פלד (מפ"ם) :
 למה בעוד שנה-שנתיים?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
 הייתי רוצה לעשות זאת כבר מחר בבוקר.

רצוני להתייחס גם להצעת חברי הכנסת תמיר. כאמור, אני מסכים לאותו חלק בהצעתו, שבו הוא רוצה להרחיב את היריעה. אין הדבר כן לגבי אותו חלק בהצעתו המנוסח כך: "שאינו ניתן לבידור - באותה שעה - בבית-משפט". אינני חושב שאפשר לנסח את הדברים בצורה שכזאת. גם המימרה שחברי הכנסת תמיר ציטט בשם נשיא בית-המשפט העליון לשעבר, השופט אולשן, מוכיחה שאמנם הגדרתו אינה ההגדרה הנכונה; כי באותו זמן אפשר היה בהחלט להביא את הדברים לדיון משפטי, אלא שהיה אולי בריא יותר לולא היו מביאים את הדברים לדיון משפטי. זוהי ראייה לסתור. גם אם רוצים להרחיב את היריעה, לא זו הנקודה שיכולה לשמש קריטריון לקביעת ההנחות היסודיות, שלפיהן ממנים ועדות חקירה.

בקשר לדברי חברי הכנסת תופיק טובי רצוני לציין, כי למעשה הוא מצמצם את האפשרויות ואינו מרחיב אותן. אם הוא מציע להקים ועדת חקירה ל"עניין בעל חשיבות ציבורית הקשור בפעילות של מוסדות השלטון המרכזי או המקומי על זרועותיו" הרי שהוא מוציא מכלול שלם של עניינים שאי-אפשר להגדירם כ"פעילות של מוסדות השלטון המרכזי או המקומי על זרועותיו". שאלה כלולים בהגדרה שהועדה מציעה - אין ספק. יוצא כי מה שהוא מסיק הוא ההיפך ממה שהוא רוצה להסיק, כלומר צמצום האפשרויות להקמת ועדת חקירה.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני רוצה להוציא מתחום פעולתה של ועדת החקירה חקירה בעניינים פריטים של אנשים או חקירה בעניינים של מפלגות.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
עניין השריפה בציים, למשל; אם מתברר שסדרי הכבאות לא היו במצב תקין, יכול עניין זה לשמש נושא להקמת ועדת חקירה.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
עניין זה נוגע לפעילות השלטון המקומי.

מושא אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
ספק בעיני אם אפשר לומר כי עניין זה קשור בפעילות השלטון המקומי. כלומר, מוכרחים או להרחיב את משמעות הדברים בצורה כזאת שמוטב לא להגביל ולתת אפשרות לבחון את הדברים לגופם, ולפי זה להחליט אם העניין הוא בעל חשיבות ציבורית.

היו"ר ד. הקטין:
רשות הדיבור לחברי הכנסת צדוק, לתשובה על הסתייגותו של חברי הכנסת אונא.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני בא להשיב על הסתייגותו של חברי הכנסת אונא המציע למחוק בסעיף 1 את המלה "חיוניות".

רוב הוועדה סבור, שכדי להקים ועדת חקירה לפי חוק זה לא די בכך שהעניין יהיה בעל חשיבות ציבורית, אלא צריך שהוא יהיה בעל חשיבות ציבורית חיונית. יש דברים שהם בעלי חשיבות ציבורית והם

בדוגמאות. מספר חברי כנסת כבר דיברו על כמה פרשיות. קיימת אפשרות להרחיב את הדיבור על כל מיני פרשיות אשר כיום כאילו הן מובנות מאליהן - פעולות מלחמה כאלה או אחרות - אולם מתוך יתגלה, בדרך של חקירה, כי כל מה שנעשה בנדון נעשה בניגוד לאינטרס של המדינה ולמאווים של העם. משום כך אנו מציעים את אשר הצענו.

היו"ר ד. הקטין:

רשות הדיבור לחברי הכנסת אונא, לתשובה.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. רצוני לענות בעיקר על אותם חלקים בהסתייגויות, שאינם נוגעים בהסתייגויות. על ההסתייגויות שלי יענה, בשם הוועדה, חברי הכנסת צדוק.

ותחילה לעניין נתינת הסטטוס או המעמד לכנסת. אמנם כבר דובר על כך, אך רצוני להדגיש דבר זה. בחוק יסוד: הכנסת יש סעיף הנותן לכנסת סמכות מפורשת למנות ועדת חקירה. כוונתי לסעיף 22, וזה לשון הסעיף: "הכנסת רשאית למנות ועדות חקירה, אם על ידי הסמכת אחת הוועדות הקבועות ואם על ידי בחירת ועדה מבין חבריה, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; סמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה ייקבעו על ידי הכנסת; בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של סיעות, שאינן משתתפות בממשלה, לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת". זוהי מתכונת של ועדות חקירה המתאימה למוסד הפוליטי, למוסד הכנסת. ועל כן נראה לי כי כדאי להבדיל בין ועדת חקירה במסגרת הכנסת ובין ועדת חקירה שהיא מחוץ למסגרת הכנסת. כי ממה נפשך? - אם רוצים אנו שתהיה השפעת הכנסת על הרכבה ועל החלטתה, הרי הכנסת בעצמה יכולה להחליט בהתאם לסעיף 22 הנזכר. אם אנו רוצים לקבוע דרך נאותה להבטיח את אי-תלותה, הרי מוטב שלא נקשור את החלטת הקמתה עם קבלת ההחלטה על-ידי הכנסת.

חוק זה מבוסס על כך שיש מוסד אשר מרגיש את דופק הציבור, יודע מה מעסיק את הציבור ומה דרוש לציבור - לבריאותו הנפשית, אם מותר לומר כך. מצד שני, בהרכבת הוועדה אנו מבטיחים שאמנם פעולתה תהיה אובייקטיבית ותעורר אמון בציבור. באיו מידה אפשר יהיה להשפיע על הממשלה שתחליט על דבר כזה - דבר זה תלוי במידה רבה בדעת הציבור. אלה הם כלים שלובים. הממשלה תנסה, אולי, במקרה מסוים לא להקים ועדת חקירה, אולם אם תרגיש כי קיימת דרישה חזקה בקרב הציבור להקמת ועדה כזו - בסופו של דבר היא תינעה לדרישה. הלא אין הכוונה להקים ועדות חקירה כל יום שני וחמישי, אלא באמת למקרים מיוחדים.

בהקשר לכך רצוני לענות לחברי הכנסת אבנרי, אשר הציע כי בית-המשפט העליון יחליט בדבר. זוהי, הייתי אומר, פרוצדורה יוצאת דופן במקצת, שהמוסד השיפוטי יקים ועדת חקירה. אין זה לפי הנתונים שעליהם אנו מבססים את מוסדות השיפוט, כי הם יחליטו מה ראוי לחקירה ומה צריך לשמש כאן נושא לחקירה. אין זה דיון משפטי, כי על כך בוודאי הם יכולים להחליט. זהו דיון בוועדת חקירה, שבפירוש איננו דיון משפטי. בשלב זה של הדברים דיון שבו איננו יכול להיות במסגרת של דיון משפטי. על כן לא נראה לי שאפשר ללכת בדרך זו.

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לא נתקבל.
התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לא נתקבל.
סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

ה"ר ר. הקטין :

לסעיף 2 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

סעיף 2 נתקבל.

ה"ר ר. הקטין :

לסעיף 3 הסתייגות לחבר-הכנסת רפאל.

יצחק רפאל (מפד"ל) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ההחלטה שוועדת חקירה תהיה בת שלושה חברים היא החלטה נכונה לעומת מה שנהוג היה עד עתה, שוועדת חקירה יכולה להיות של חבר אחד. אולם, לדעתי, אין כל סיבה לצמצם את המספר ולהעמידו על שלושה בדרך כלל, כי לעתים קרובות יכול לקרות שיש צורך במומחים לכמה וכמה שטחים, והממשלה שתחליט על הוועדה תמצא לגבון שרצוי שהוועדה תהיה בת חמישה חברים או לעתים בת שבעה חברים. הצעתי איפוא היא, שהממשלה לא תוגבל בקביעת המספר עד אשר תחזקק להתייעצות מיוחדת עם נשיא בית-המשפט העליון. הסיג היחיד המוצדק הוא, שכל מספר שיהיה יהיה מספר לא זוגי.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל) :

מה ההבדל המעשי בין הצעתך לבין ההצעה שנתקבלה על-ידי הרוב בוועדה?

יצחק רפאל (מפד"ל) :

לפי הצעת הוועדה דרושה התייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון, ולכן הגדלת המספר מעבר לשלושה היא עניין יוצא מן הכלל. רציתי שעניין הגדלת המספר מעבר לשלושה לא יהיה בבחינת יוצא מן הכלל.

בקשר לסעיף 4 יש לי הסתייגות. המתחלקת לשלושה סעיפי משנה. אני סבור שוועדת חקירה היא מוסד חשוב בעל סמכויות רחבות, בדומה לאלה המסורות לבית-משפט או לבית-דין. אנחנו גם יודעים, שהנסיון הוכיח כי אין מינוי ועדת חקירה דבר של יום-יום. זה קורה לעתים די רחוקות. גם דבר זה מוכיח חשיבותו של המוסד. לכן יש, לדעתי, לקבוע ועדת מינויים קבועה שתרכיב את ועדת החקירה, לאחר שהממשלה תחליט על הקמתה, בדומה לנהוג ולמקובל לגבי מינוי שופטים ולגבי מינוי דיינים, שמתמנים כידוע לפי המלצות ועדת מינויים קבועה המורכבת מנציגי הממשלה, נציגי הכנסת, נציגי בית המשפט, נציגי עורכי-הדין וכדומה. לדעתי, רצוי מאוד שהרכב הוועדות יבוא מטעם הסמכות הבוהה ביותר. לכן אני מציע שייאמר: "א) נשיא המדינה ימנה את יושב-ראש ועדת החקירה וחבריה על פי המלצה מטעם ועדת-מינויים קבועה. ועדת-המינויים תהא מורכבת מ-7 חברים, אשר 2 מהם יתמנו על-ידי הממשלה, 2 על-ידי הכנסת, 2 על-ידי בית-המשפט העליון ו-1 על-ידי בית-הדין העליון לערעורים".

טעונים בידור, הם חייבים להתברר, אבל מן הראוי שיתבררו לאו דווקא על-ידי הפעלת המכשיר של ועדת חקירה לפי חוק זה. אני יודע שלפני זמן לא רב מינה שר המסחר והתעשייה, לפי החוק הקיים, ועדת חקירה לשם בירור כל הבעיות הקשורות בשיווק ובמחיר של גז ושל מכשירי גז. איש לא יחלוק על כך שהנושא הזה הוא עניין בעל חשיבות ציבורית; יכול השר לחשוב שזה עניין הטעון בידור, אולם אין זה עניין הטעון בירור על-ידי מינוי ועדת חקירה לפי החוק הזה, שלפיו הממשלה כולה מחליטה על הצורך בוועדה, נשיא בית-המשפט העליון ממנה את הוועדה, יושב-ראש הוועדה הוא שופט והוועדה מקיימת את הבירור בדרך של בירור מעין-שיפוטי על-ידי שמיעת עדים, על-ידי בירור הנעשה בדרך כלל בדלחיים פתוחות, וכן הלאה. את המכשיר הזה של ועדת חקירה לפי חוק זה, כלומר ועדת חקירה מעין-שיפוטית, יש ליחד לעניינים בעלי חשיבות ציבורית חיונית, ולא די שהעניין יהיה בעל חשיבות ציבורית המחייב בירור כדי שמכשיר זה יפעל.

אני רוצה להפנות את תשומת לב הכנסת שבחוק מצוי סעיף 28 הקובע, כי "אין בחוק זה כדי לגרוע מסמכותו של שר למנות ועדת בירור לשם בדיקת עניין שבתחום תפקידיו...", כלומר, כאשר יש עניין בעל חשיבות ציבורית רגילה או מוגבלת וצריך לברר אותו - יופעל סעיף 28. החוק הזה, ועדת חקירה מעין-שיפוטית בראשותו של שופט, שהממשלה מחליטה על הקמתה ונשיא בית-המשפט העליון קובע את הרכבה - צריך ליחד אותם לעניינים בעלי חשיבות ציבורית חיונית.

אני רוצה להעיר עוד הערה. בסופו של דבר, הממשלה היא הקובעת את הדבר. כתוב כאן: "ראתה הממשלה שקיים עניין שהוא בעל חשיבות ציבורית חיונית...", כלומר, הממשלה היא הקובעת; אולם על-ידי התוספת של המלה "חיונית" אנחנו, כמחוקקים, נותנים הנחיה לממשלה שהיא לא תפעל את הכלי הזה של ועדת חקירה מעין-שיפוטית לעניינים בעלי חשיבות משנית, אלא תחשוב יפה אם העניין הוא בעל חשיבות ציבורית חיונית כזאת שמן הראוי לו שיתברר בדרך המיוחדת הזאת.

לכן אני מציע לדחות את ההסתייגות.

ה"ר ר. הקטין :

נעבור להצבעה על סעיף 1.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר-הכנסת

ר. ארזי

6 -

נגד

17 -

התיקון לא נתקבל.

בעד התיקון של חבר-הכנסת

מ. אונא

11 -

נגד

17 -

התיקון לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לא נתקבל.

ושנית, זכורים לי מקרים בעבר, בהם כיהנו שופטי בית-משפט שלום כיושבי-ראש של ועדת חקירה בעניינים חשובים ובכדי-משקל מבחינה ציבורית, והם עשו את המוטל עליהם בכשרון, ביעילות ובכבוד. גם הנסיון המעשי מלמד אותנו איפוא, שאין יסוד לשלול מהם את הקולופיקציה לשמש יושבי-ראש של ועדות חקירה.

לשם מה, אם כן, לפגוע בהם ולפסול אותם מלכה בתפקיד זה? האם הכוונה היא להגביר את הנחיתות המעמדית של כל אלה השייכים לחלק זה מכלל השופטים בארץ? ואם אמנם קיימת נטייה כזאת — כלום חוק ועדות חקירה הוא המסגרת האנוחה כדי לתת ביטוי תחיקתי לנטייה זו ולממש אותה הלכה למעשה? לי לא נראה הדבר. לפיכך מציע אני, גברתי היושבת-ראש, שהיכולת החוקית להתמנות ליושב-ראש ועדת חקירה לא תהיה מוגבלת לשופטי בית-המשפט העליון ולשופטי בתי-המשפט המחוזיים, אלא שהיא תוענק לכל שופט כמשמעותו בחוק השופטים, זאת אומרת, גם לשופטים של בתי-משפט השלום.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אונא, להנמקת הסתייגותו לסעיף 4.

משה אונא (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מבקש להחליף את הדישה בפסוק הראשון של סעיף 4(ב), האומרת: "יושב-ראש ועדת חקירה יהיה שופט של בית-המשפט העליון או שופט של בית-משפט מחוזי", במלים: "היה בוועדה שופט, יהיה הוא יושב-ראש הוועדה". רצוני לבטא על-ידי שינוי זה, שאיני רואה מקום לשלול להלוטין אפשרות שגם אדם שאיננו שופט יעמד בראש ועדת חקירה. אמנם ייתכן שהמצב הרגיל — הייתי אומר — יהיה, שבראש ועדת חקירה יעמוד שופט, וכאן דעתי כדעתו של חבר-הכנסת קלינגהופר, שאין הכרח לצמצם את המושג הזה. אולם ייתכנו מקרים שבהם יהיה יותר נכון ויותר טוב, מבחינה ציבורית, לא למנות שופט כיושב-ראש הוועדה. אנחנו נמצאים כאן בדילמה, שמצד אחד רוצים אנו להבטיח אמון מירבי לוועדת החקירה, על-ידי כך שאנו מעמיצים בראשה שופט; מצד שני עלינו להיזהר שלא לערב יתר על המידה את הרשות השופטת בעניינים המסעירים את הציבור. עלינו למצוא כאן את האיזון. וכפי שאני אומר, ייתכן שברוב המקרים נגיע למסקנה שאמון הציבור הוא הגורם שיש לתת לו עדיפות על כל שיקול אחר. אולם ייתכנו מקרים שבהם נגיע למסקנה שבעניין מסויים לא רצוי לערב את הרשות השופטת, ועלינו למצוא אנשי ציבור, שהציבור רוחש להם אמון, כדי שהם ינהלו את החקירה ויביאו לידי התוצאות הרצויות. חושבני שלא צריך למנוע את האפשרות הזאת. לא צריך לקבוע מראש שדבר כזה לא ייתכן. זה עלול להביא את השופטים, במקרים כאלה, למצב לא נעים, אשר יכול אפילו להגיע עד כדי גרימת נזק לעצם מוסד בית-המשפט, שאנחנו כה גאים בו, מפני שהוא ידע לשמור על מעמדו המיוחד ועל האמון המלא של הציבור. כל נכזים אותם, מאיהם שהם טעמים, לעניינים שעלולים לפגוע במעמד זה.

על כן מציע אני להשאיר את הדלת פתוחה גם

אני גם סבור, שעם כל הכבוד לשופטים, יש עניינים שעליהם אפשר יחליטו פעם להקים ועדת חקירה; ואפשר שיימצאו יושבי-ראש מתאימים יותר מאשר השופטים: אנשי ציבור, ואולי אפילו משפטנים שאינם שופטים. כאן דובר על בעיות היסטוריות — אולי יימצאו גם היסטוריונים או אנשים המנוסים במיוחד בתחום הצבאי. אפשר ואפשר להעלות על הדעת מינוי יושב-ראש שיתאים לתפקידו יותר מאשר שופט, עם כל הכבוד לשופט. לכן אינני חושב שיש לקבוע בחוק שכיושב-ראש חייב לשמש דווקא שופט.

שוב: אינני יודע משהו מה לא יוכל דיין לשמש כיושב-ראש ועדת חקירה במקרה שהחקירה תתנהל בתחום הקרוב לענייני עיסוקו וידיעותיו המיוחדות. לכן אני מציע, שאם "היה בוועדה שופט, יהיה הוא יושב-ראש הוועדה. היו בוועדה יותר משופט אחד, יהיה יושב-ראש הוועדה השופט של בית-המשפט מן הדרגה הגבוהה יותר".

לגבי החלק האחרון של סעיף קטן (ב) אני מציע להוסיף סעיף האומר: "(ג) היה בוועדה דיין, ישמש הוא יושב-ראש הוועדה. היו בוועדה שופט וגם דיין, יהיה יושב-ראש אחד מהם על-פי החלטת ועדת-המינויים".

אם תתקבל הסתייגותי, יהיה צורך לתקן גם בסעיף 6 את סעיף קטן (א), ובמקום המלים "יתמנה נשיא בית-המשפט העליון אדם אחד" יבוא "יתמנה אדם אחד כאמור בסעיף 4(א)". בלוח ההסתייגויות נפלה כאן טעות דפוס, ובמקום "בסעיף 4(ב)" צריך להיות, כאמור "בסעיף 4(א)".

בזאת סיימתי דברי בסוגיה זו.

היו"ר ר. הקטין:

בסעיף 4 הסתייגות לחבר-הכנסת הרדי.

יוזה הרדי (מפלגת העבודה הישראלית):

אני מבטל את הסתייגויותי לסעיפים 3, 4 ו-6.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלינגהופר, להנמקת הסתייגותו לסעיף 4.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי לסעיף 6 מתייחסת להוראה, שלפיה רק שופט של בית-המשפט העליון, או שופט של בית-משפט מחוזי, יוכל להתמנות ליושב-ראש של ועדת חקירה. אני מציע שכל שופט, כמשמעותו בחוק השופטים, כלומר, גם שופטים של בתי-משפט השלום, יהיו כשירים למלא את התפקיד של יושב-ראש ועדת חקירה.

הטעמים לכך הם שניים. ראשית, הגני סבור שמבחינה עקרונית אין זה צודק להפלות בעניין זה לרעה — כמו עשושה הצעת החוק המונחת לפנינו — את כלל שופטי בתי-משפט השלום. בישראל הפער בין מעמדו של שופט בית-משפט שלום לבין שופט של בית-משפט מחוזי איננו כה גדול כמו, אולי, במדינות מסויימות אחרות. הפער אינו גדול לא מבחינת הכשרות למינוי, כפי שהיא מוגדרת בחוק השופטים, ולא מבחינת החיקוק והמהות של הסמכויות שהחוק מייחד לכל אחד משני סוגים אלה של שופטי המדינה.

— וזאת אומר גם חברי הכנסת רפאל — מוסד המתמ"ג נה רק לעיתים רחוקות, רק כאשר מתעורר עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית, הטעון בירור, כפי שהחלטנו לפני שעה קלה בסעיף 1. אני חושב שאין כל טעם להקים מוסד של קבע, מעין ועדת מינויים קבועה, לוועדת חקירה, באשר לפי המשוער והמצופה הצורך במינוי ועדת חקירה יכול להתעורר פעם בשנה או שנתיים ולא יותר. לשם כך אין מקימים מוסד מינויים של קבע.

אבל המוסד שמציע חברי הכנסת רפאל הוא פגום לא רק מבחינת קביעותו, מפני שהוא איננו מתאים מבחינת קביעותו לעניין הנדון, אלא הוא פגום, לדעתי — וזהו פגם יותר חמור — מבחינת הרכבו. על מה מדובר? — אנו מדברים על ועדת חקירה שיש למנות כדי לבדוק ולברר עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית אקטואלית. חברי הכנסת רפאל מציע, שאמנם נשיא המדינה יעשה את המינוי הפורמלי, אבל את ההרכב של ועדת חקירה תתקבע ועדת מינויים, שבה יהיה רוב של חברים פוליטיים: שני חברי כנסת, שני חברי ממשלה, שני שופטים ודיין אחד.

אני חושב שאנו נשגה, גם מבחינת אופיו של המוסד המונה וגם מבחינת הרכבו של המוסד, אם נקבע לעניין ועדות חקירה מוסד קבוע, ובהרכב זה דווקא. אני חושב שלא יכולנו להיטיב לעשות ממה שעשינו כאשר הצענו שהמינוי של ועדת חקירה יעשה על-ידי נשיא בית-המשפט העליון.

ועכשיו אני עובר לשאלה מי יהיה יושב-ראש הוועדה. חברי הכנסת קלינגהופר אמר לנו שיש פגיעה, כביכול, בשופטי שלום בכך שאין הצעה זו גורסת ששופט שלום יכול להתמנות ליושב-ראש ועדת חקירה. אם זוהי פגיעה, הרי גם כל הגבלת סמכות של שופט שלום — גם היא צריכה להיחשב כפגיעה. קבענו שיש ערכאות שונות של בתי-המשפט. לגבי בית-המשפט השלום גם הסמכות הפלילית וגם הסמכות האזרחית הן סמכויות מוגבלות; ואין בכך כל פגיעה. אם אנו באים לקבוע ועדת חקירה לעניין בעל חשיבות ציבורית חיונית, שהצורך בהקמתה נקבע על-ידי הממשלה כולה והרכבה נקבע על-ידי נשיא בית-המשפט העליון, מן הראוי שבראש ועדה זו יעמוד שופט בעל דרגה גבוהה בדרגות השיפוט של בתי-המשפט במדינה, כלומר שופט בית-המשפט העליון או שופט מחוזי.

אני מציע לכנסת לדחות את ההצעה האומרת שייתכן כי בראש ועדת חקירה יעמוד אדם שאיננו שופט. אני חושב שכדי לשמור על בירור תקין ועל נוהל תקין, צריך שבראש כל ועדת חקירה, המתמנית לפי חוק זה, יעמוד שופט שיש לו הכשר והנסיון לסנן עדויות ולקבוע עובדות, ובעיני הציבור הוא נהנה גם ממעמד של שופט השופט ללא משוא פנים. שאר חברי הוועדה, אם יהיו שניים, ארבעה או שישה, יכולים להיקבע בהתחשב בנושא הבירור. אפשר יהיה למנות לוועדה חברים שהמומחיות והידע שלהם תהיה בהם משום תרומה לבירור העניין הנדון. אבל השמירה וההקפדה על נוהל תקין של הבירור, השמירה על הזכויות של העדים המופיעים ושל האנשים שאינם עדים העלולים להיפגע על-ידי חקירה זו — תפקיד זה מסור במיוחד בידי

למקרים כאלה, כאשר ייראה שיותר רצוי לא למנות שופט כיושב-ראש הוועדה.

היו"ר ו. הקטין:

נשמע עכשיו תשובות להסתייגויות. רשות הדיבור לחברי הכנסת צדוק, אשר ישיב להסתייגויות של חברי הכנסת אונא ורפאל.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה. ראשית, אשיב להסתייגותו של חברי הכנסת רפאל לסעיף 3 לחוק. בצדק העיר חברי הכנסת קלינגהופר, בקריאת-ביניים, שאין הבדל מהותי בין הצעת הוועדה לבין הצעתו של חברי הכנסת רפאל.

יצחק רפאל (ממד"ל):

אם כך, תסכים לנוסח שלי.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט): אבל יש טעמים שבגללם אציע לכנסת להעדיף את הנוסח של הוועדה.

חברי הכנסת רפאל טעה כאשר אמר, כי מינוי ועדת חקירה בהרכב של מספר חברים גדול משלושה טעון אישור של נשיא בית-המשפט העליון. הוא איננו טעון לא אישור ולא הסכמה; ההצעה היא, שאם רוצים למנות ועדה בהרכב של יותר משלושה חברים — והממשלה לא היא המוסמכת לקבוע זאת — חייבת הממשלה להתיעץ תחילה עם נשיא בית-המשפט העליון. יש להניח שלעצה זו יהיה משקל בעיני הממשלה. אני מציע להעדיף את הצעת הוועדה על פני הצעתו של חברי הכנסת רפאל, המציע להשאיר את העניין כולו להחלטת הממשלה, בלי צורך בהתייעצות.

שנית, חושבני שניטיב לעשות אם נקבע בחוק, כפי שמוצע כאן, שאין הרכב ועדת חקירה יש כלל ויש מקרים מיוחדים. אין ממנים לכל מקרה מספר חברים אד-הוק, אלא בדרך כלל המספר הוא שלושה חברים. יש צורך בשיקול מיוחד, והתייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון, כדי לקבוע מספר יותר גדול של חברים. אני מסכים — וזה משותף לשתי הצעות — שבכל מקרה המספר צריך להיות לא-זוגי.

אני מציע להעדיף את הנוסח של הוועדה משני טעמים: מן הראוי לקבוע כלל, שיהיו שלושה חברים, ולתת אפשרות למנות יותר משלושה חברים במקרים מיוחדים; ומן הראוי לקבוע שכאשר הממשלה רוצה לראות מקרה כמקרה מיוחד שבו יתמנה מספר חברים גדול משלושה, תקדם להחלטה התייעצות עם נשיא בית-המשפט העליון.

לעניין המינוי מציעה הוועדה, שוועדת החקירה תתמנה על-ידי נשיא בית-המשפט העליון. מציע לנו חברי הכנסת רפאל, שאנו נקים ועדה בת שבעה חברים, דוגמת הוועדה למינוי שופטים, שבה יהיו שני חברי כנסת, שני חברי ממשלה, שני שופטים ודיין אחד, והיא תמנה את ועדת החקירה.

ראשית, יש הבדל מהותי בין בתי-משפט, שהם מוסדות של קבע, שבהם מתחלפים שופטים ומתמנים שופטים חדשים לעתים קרובות, ולשם כך חייבים לקיים מוסד מינויים קבוע. ועדת חקירה היא לכל הדעות

מסקנתי היא איפוא, שהוראה זו, הכלולה בסעיף 12 להצעה, דינה להימחק. אני מציע על כן שהכנסת לא תקבל את סעיף 12, אלא תחליט למחוק אותו.

הי"ר ר. הקטין:

באותו סעיף הסתייגות לחבר-הכנסת רפאל.

יצחק רפאל (מפד"ל):

אני מוותר על ההנמקה.

הי"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. כפי שכבר אמרתי בפתיחת הדיון, אחרי שיקולים רבים החליטה הוועדה לקבל את הצעת הממשלה להשאיר את הסעיף הזה.

רצוני להסב את תשומת-הלב של חברי הכנסת לשני דברים, שנראה לי שהם מצדיקים את הסעיף הזה. האחד הוא הגדרת העניין שאנו מוסרים לוועדת חקירה. אנחנו אומרים: "עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית", לדעת הוועדה יש הצדקה שבמקרה כזה, שמקמים לשם בידור ועדת חקירה, אמנם ניתן לה את האפשרויות המלאות להגיע לחקר האמת.

ועד אני רוצה להסב את תשומת-הלב של חברי הכנסת לכך שדייקנו בהגדרת העניין: הצגתו של מסמך או מוצג אחר הדרוש לחקירה. כלומר, הוועדה צריכה לשאול את עצמה אם אמנם המסמך או המוצג דרוש לה כדי שתוכל לנהל את החקירה. רק אז יכול יושב-ראש הוועדה להוציא את צו החיפוש.

כאמור, צמצמנו את ההצעה שהממשלה הציעה, הצעה שנתנה שיקול דעת יותר רחב מאשר ניתן לפי הנוסח שהוועדה מציעה.

דבר נוסף שהייתי רוצה להדגיש: הרי מדובר לא רק באנשים פרטיים, אלא גם — ואולי בראש וראשונה — בארכיונים ציבוריים. אזי כל החששות שהעלה חבר-הכנסת קלינגהופר עומדים לפנינו בצורה אחרת לגמרי. הוועדה יכולה להגיע למסקנה שיש לערוך חיפוש במקרה שבאו אליה עדים ואמרו: ראינו מסמך כזה וכזה, והוועדה אינה יכולה להגיע אליו. על כן היא מחליטה: אנחנו מוסרים את החיפוש אחרי המסמך הזה בארכיון לאיש שאנחנו סומכים עליו, כך שאם בכלל יש מסמך כזה במצא — הוא ימצא אותו. חושבני שדבר כזה הוא חשוב ביותר, ואנחנו צריכים לאפשר לוועדה להשתמש באמצעי זה, אם כן רצוני להדגיש עוד פעם, שהוועדה היתה ערה לכך שזה אמצעי חמור, ושבעיקר כלפי אנשים פרטיים צריך להיזהר ביותר בשימוש בו.

בטוחני שוועדה כזאת תשקול היטב את הדברים, ועל כן אני מבקש לא לקבל את ההסתייגות.

הי"ר ר. הקטין:

אנו עוברים להצבעה על סעיף 12.

הצבעה

בעד ההצעה של חבר-הכנסת י.ה. קלינג-

הופר וי. רפאל למחוק את סעיף 12 — 10

נגד — 11

ההצעה לא נתקבלה.

שופט, שהוא יושב-ראש הוועדה. אני חושב שנעשה עוול למוסד הזה שאנו מקמים אותו היום אם נעלה על הדעת אפשרות שבדאש ועדה כזו לא יעמוד שופט.

בשים לב לדברים אלה אני מציע לדחות את ההסתייגויות.

הי"ר ר. הקטין:

אנו עוברים להצבעה על סעיף 3.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ר. הקטין:

נעבור להצבעה על סעיף 4.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת י.ה. קלינגהופר

לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת מ. אונא לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ר. הקטין:

אנו ממשיכים בהצבעה.

הצבעה

סעיפים 5—11 נתקבלו.

הי"ר ר. הקטין:

לסעיף 12 הסתייגות לחבר-הכנסת קלינגהופר.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. התנגדותי לסעיף 12 נעוצה בכך שאין אני מסכים שייערכו חיפוש שים בבתיהם של בני-אדם שאינם חשודים על ביצוע של עבירה פלילית. פקודת הפרוצדורה הפלילית (מעצר וחיפוש) מאפשרת מתן צו חיפוש רק למטרות שמסגרתן היא בתחום דיני העונשין, והנה בא החוק שלפנינו ולפיו ניתן יהיה להוציא צו חיפוש על פי הפקודה לשם עריכת חקירות שיעדן החוקי אינו להבטיח הצגת חפצים בהליכים של משפט פלילי.

הרחבה כזאת של האפשרות לערוך חיפוש ברשות היחיד של הפרט, מעבר לתחומי הפרוצדורה הפלילית, עלולה לדעתי לפגוע קשות בזכויות-היסוד של האדם. חיפושים מעין אלה אינם מכוונים לביסוס-יתר של חשד שהוא כשלעצמו כבר קיים ובמידה מסוימת מבוסס. הם עלולים להיות מנוצלים ליצירת חשד לגבי אנשים שאינם חשודים כלל. חקירות המלוות חיפושים מסוג זה עשויות ליהפך בנקל למה שקוראים בלועזית "fishing investigations", דבר שהוא פסול לחלוטין לפי המושגים המקובלים של שלטון החוק.

ניתן להוסיף ולומר, כי ריח של אינקוויזיציה נדף מחקירות כאלה. אם הכנסת מעוניינת שחוק ועדות חקירה לא יסטה מעקרון שלטון החוק, הרי יטיב לעשות אם לא תסמוך ידה על ההוראה המסמכה את יושב-ראש ועדת החקירה לתת צווי חיפוש.

והאדמיניסטרטיבי של פעולת החקירה. איננו יכולים להניח שהוועדה בעצמה תלך למקומות שונים כדי לקבל חומר או לברר בירור מוקדם עם גורמים שונים בקשר לעניין שעליו היא צריכה לתת דעתה. אם הוועדה רוצה בעבודה בצורה תקינה, היא צריכה להטיל דברים אלה על מנגנון טכני. משום כך סבורה היתה הוועדה, שהדרך הרגילה והסדר התקין מחייבים שבמקרה שיש צורך באיסוף חומר הדרוש לחקירה, אפשר יהיה להטיל תפקיד זה על אדם הכשיר לכך לדעת הוועדה.

רוצה אני להסב תשומת לב חברי הכנסת לעוד קושי המתעורר אם נקבל את הצעת חברי הכנסת שופמן. הוא אומר: הוועדה אינה יכולה לבצע את איסוף החומר בעצמה. מה פירוש הדבר "אינה יכולה לבצע"? כיצד קובעים אם אינה יכולה?

(חברי הכנסת י. שופמן קורא קריאת ביניים)

שוב, מה הועילו חכמים בתקנתם? הוועדה צריכה לקבוע אם היא יכולה לאסוף את החומר בעצמה. עדים שהיא צריכה לשמוע, תשמע באופן ישיר. אבל העבודה הפרלמנטרית ואיסוף המסמכים, אין כל ספק שהיא צריכה להיות מוסמכת למסור למישהו. על כן לא ראינו טעם לומר: רק אם אינה יכולה לבצע איסוף החומר. זוהי הגבלה שלדעתנו עלולה להעמיד את הוועדה בפני דילמה, ונוסף לכך להאריך ולסבך את עבודתה, ללא כל צורך. כי אם הוועדה סבורה, שהיא חייבת לבצע את איסוף החומר בעצמה, בודאי תעשה זאת. ואם היא סבורה שהדבר יכול להיעשות בצורה טובה יותר על ידי האיש הכשיר לכך, אפילו אם היא יכולה לעשות זאת בעצמה — כדאי להסמין אותה שתשקול לפי צרכי פעולתה והליכי עבודתה אם להנהיג סדר זה או לא.

על כן אני מבקש שלא לקבל את ההסתייגות.

הי"ר ר. הקטיין:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

בעד התיקון של חברי הכנסת
שופמן לסעיף 13

— מיעוט

— רוב

נגד

יוסף שופמן (גח"ל):

אבקש למנות את הקולות.

הי"ר ר. הקטיין:

אני מעמידה להצבעה את התיקון של חברי הכנסת שופמן לסעיף 13, ואבקש למנות את הקולות.

הצבעה

בעד התיקון של חברי הכנסת
שופמן לסעיף 13

— 10

— 18

נגד

התיקון לא נתקבל.

סעיף 13, בנוסח הוועדה, נתקבל.

בעד סעיף 12, בנוסח הוועדה — 11
נגד — 7

סעיף 12, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ר. הקטיין:

אנחנו עוברים לסעיף 13. לסעיף זה יש הסתייגות לחברי הכנסת שופמן. רשות הדיבור לחברי הכנסת שופמן, להנמקת הסתייגותו.

יוסף שופמן (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. סעיף 13 של החוק אומר: "ראתה ועדת חקירה שיש צורך באיסוף חומר הדרוש לחקירה, רשאי יושב-ראש הוועדה להטיל תפקיד זה על אדם הכשיר לכך לדעת הוועדה". אני מבקש להכניס כאן תוספת, ונוסח הסעיף יהיה איפוא: "ראתה ועדת חקירה שיש צורך באיסוף חומר הדרוש לחקירה, והוועדה אינה יכולה לבצע את איסוף החומר בעצמה, רשאי יושב-ראש הוועדה להטיל תפקיד זה על אדם הכשיר לכך לדעת הוועדה".

ואלה הנימוקים שלי: הרי הוועדה צריכה לטפל בבניה ציבורית חיונית. מטילים תפקיד זה על שופט ועל עוד שני אנשים שנתמנו לכך על-ידי נשיא בית-המשפט העליון, איך מתארים לעצמם מציעי החוק ביצוע חיוני על-ידי אנשים מכובדים כאלה כאשר לפתע פתאום מועבר עניין איסוף חומר אל מחוץ לוועדה? אם מדברים על סעיף 12, שנתקבל זה עתה, והמדובר הוא בחיפוש, הרי מובן מאליו שחברי הוועדה לא יערכו את החיפוש. אבל מחוץ הסעיף שלפנינו משתמע שגם גביית עדויות יכולה להיעשות על-ידי אדם שמחוץ לוועדה. וכיצד תתירשם הוועדה? האם תתירשם מן הפרוטוקול? בהסתייגותי מציע אני לאפשר דבר זה רק כאשר יש הכרח למסור את החקירה הנוספת הזאת, את איסוף החומר, למישהו מחוץ לוועדה, והוועדה תהא רשאית להחליט על כך. אבל לא נראה לי שסתם וללא שום הגבלה יימסר הדבר למישהו מחוץ לוועדה. בדרך זו אפשר לאמיתו של דבר להעביר את כל החקירה ואת כל איסוף החומר, במקרה שהוועדה תתעצל לעשות זאת, אל מישהו מחוץ לוועדה, והוועדה תכתוב מסקנותיה על פי הפרוטוקולים והדיונים וחשבונות שתקבל מהאנשים שינהלו את החקירה.

אני חושב שהצעת הממשלה, שנתקבלה על-ידי הוועדה, פוגעת ברעיון עצמו של ועדת חקירה ציבורית. אני באמת סבור שאני צנוע מאוד בדרישתי, כאשר אני מבקש להגביל את הדבר רק למקרה של כורח, ואיני מציע למחוק סעיף זה בכלל. אני חושב שיש לקבל את ההגבלה האומרת שרק במקרה של כורח אמיתי, ורק כאשר הוועדה עצמה אינה יכולה לאסוף את החומר, יימסר איסוף החומר למישהו אחר. אני מציע לקבל את הסעיף בהתאם להסתייגותי.

הי"ר ר. הקטיין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חברי הכנסת אונא.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. בדרך כלל עלינו להניח שהוועדה זקוקה למנגנון לביצוע הצד הטכני

בסעיף 15 (ב) אומרת הוועדה, שאדם זה יהיה רשאי לחקור עדים, והוועדה תהיה רשאית להתיר לו להביא ראיות. זוהי איפוא פרודגטיבה המסורה לוועדה, לשיקול דעתה. אנו אומרים שיש להתיר לאדם, שעלול להיפגע על-פי שיקול דעתו, להביא עדים ולהביא ראיות הרלבנטיות לנושא, כי דינו כדין נאשם בבית-משפט. לא ייתכן להעמיד אדם בסכנה, שוועדת חקירה שהוקמה על-ידי ממשלה תקבע ממצאים מוחלטים לגביו ולא תהיה לו אפשרות אבסולוטית להינקות מהם. הוא זכאי לכל הזכויות הנחונות לנאשם בפלילים.

גם הדבר השלישי שאנו מציעים נובע מגישתנו העקרונית בדבר זכותו של אדם להגן על עצמו. אנו מציינים איפוא כי ייאמר: "לא תקבל ועדת חקירה החלטה או ממצא שיש בהם כדי לפגוע בשמו של אדם, אלא על סמך ראיות הכשירות להתקבל בבית-משפט, אילו הוגש משפט באותו עניין".

הצעה זו לא נתקבלה על-ידי הוועדה. להיפך, על-פי הנוסח המוצע על-ידי הוועדה, גם ראיות שאינן מתקבלות בבית-משפט ככשירות, אפשר להביאן בפני הוועדה ולקבוע על-פיהן ממצאים.

רצוני להזכיר ליושב-ראש הוועדה ולשר המשפטים, איזו קנאות קיצונית גילו בחוק לשון הרע, כשבאו לשנות את החוק הקיים באנגליה ובאמריקה זה מאות בשנים, כדי להגן על נפגע ואילו כאן, כאשר אדם יכול להיפגע על ידי ראיות הלקוטות מפי השמועה או ראיות בלתי-כשירות אחרות, מרשים את הדבר. מבחינת כבודו של אדם אין הבדל רב אם הורשע בפלילים, אם נקבע לו שם רע או הוטבעה עליו תווית של אדם פסול מבחינת אופי או התנהגות. מדוע ההינה ראיות בלתי-כשירות קבילות בפני ועדה? לי לפחות אין מענה אחר אלא שבהצעת חוק לשון הרע היתה הדעת נתונה קודם כל, בעקבות משפטים מסויימים, לשכבה עליונה של אישי ציבור, היתה גומה להקנות להם מעין-חסיונות, להגן על שמם, ואילו כאן — כאן מדובר על יהודים סתם, על אזרחים סתם. לי לא נראה שיש הצדקה לעשות הבחנה כלשהי בין משפט לבין ועדת חקירה לגבי זכותו של אדם להגן על כבודו, להגן על שמו הטוב ועל פעולותיו.

על כן אני מציע לקבל את ההסתייגות כפי שהצענו בסעיף 15 (א) (ב) (ג), ובכך רק נעשה צדק עם כל אדם העלול להיפגע מבלי שיעמדו לרשותו הזכויות המתאימות.

היו"ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי, להנמקת הסתייגותו.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני מוותר.

היו"ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רפאל, להנמקת הסתייגותו.

יצחק רפאל (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי היא הסתייגות אלטרנטיבית, במקרה שתידחה הסתייגותו של חבר-הכנסת תמיר. הוועדה קבעה שיש להמציא לעלול להיפגע מן החקירה את חומר הראיות הנוגע לאותה

היו"ר. הקטין:

לסעיף 14 אין הסתייגויות. אני מעמידה אותן להצבעה.

הצבעה

סעיף 14 נתקבל.

היו"ר. הקטין:

לסעיף 15 הסתייגות לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הסתייגותי זו מכוונת לפרט אחד — מה דינו של אדם העלול להיפגע על-ידי החקירה. הנוסח שנתקבל על-ידי הוועדה אומר: "ראתה ועדת חקירה שפלוני עלול להיפגע מן החקירה או מתוצאותיה, ידעו לו יושב-ראש הוועדה במה הוא עלול להיפגע ויעמיד לרשותו, בדרך שימצא לנכון, את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה והנמצא בידי הוועדה או בידי מי שהוטל עליו לאסוף חומר לפי סעיף 13". אני מציע שזכות זו תינתן לכל מי שעלול להיפגע מן החקירה או מתוצאותיה. זאת אומרת, לא הוועדה תחליט אם הוא עלול להיפגע, ולא לוועדה תהיה זכות ויטו, אלא יהיה מבחן אובייקטיבי. מי שעלול להיפגע, יפנה ביזמתו שלו לוועדה, והיא תתיר לו להופיע בפניה ולהעמיד לרשותו את החומר, כאמור בנוסח הוועדה. הצעתי מטילה חובה על הוועדה לתת זכות זו למי שעלול להיפגע. אמנם ההבדלים בין שני הנושחים אינם גדולים. אבל אני סבור שההגינות דורשת, שכל אדם העלול להיפגע, תהיה לו זכות זו, והוועדה תהא חייבת לתת לו זכות זו.

היו"ר. הקטין:

לאותו סעיף הסתייגות של חבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. כמה מן ההערות, שהערתני בנדון בקריאה ראשונה, נתקבלו. הסתייגותי נציטטצמה איפוא לכמה נושאים מיוחדים. אבל נדמה לי שעודם חשובים.

בראש וראשונה אנמק הסתייגותי לסעיף 15 (א). המבחן בסעיף זה הוא בין זווית ראייתה הסובייקטיבית של הוועדה, הסבורה שפלוני עלול להיפגע מהחקירה, ובין הנוסח שלנו, הקובע דבר מוחלט: "יהיה אדם פלוני עלול להיפגע על-ידי החקירה".

שנית, בהצעה של הוועדה נאמר, שאדם שעלול להיפגע, תראה לו הוועדה את חומר הראיות הנוגע לאותה פגיעה, הנמצא בידי הוועדה או בידי מי שהוטל עליו לאסוף חומר. אנו מציעים שהוועדה תמציא לו את כל החומר שהוגש לה, לרבות כל העדויות שהושמעו בפניה, וכן כל חומר שרוכז בידי מי שהוועדה הסמיכתהו לכך. אם נעשה הקבלה לגבי נאשם בפלילים, הרי הנאשם ופרקליטו הם היודעים מה עשוי לעזור לנאשם; והתובע ובית-המשפט נותנים לנאשם גישה מלאה לכל החומר הנוגע לאותו תיק, על מנת שיברור לו את החומר שיכול לעזור לו. במקרה זה דינו של מי שעלול להיפגע על-ידי ועדת חקירה, מבחינה מוסרית, כדין הנאשם במשפט פלילי. ומן הראוי להעמיד לרשותו כל החומר שהוא יכול להיעזר בו.

את מלאכתה מהר ככל האפשר. אם תהיה, למשל, ועדת חקירה בעניין צינור הביוב העובר את ראשון-לציון, וכל מי שעלול להיות מעוניין בחקירה או בתוצאותיה יופיע בפני הוועדה; אם נאמר שכל מי שיש לו בית בראשון-לציון יוכל להופיע בפני הוועדה - דבר זה יעשה את כל העניין פלסטר. אינני מכיר שום חוק של ועדות חקירה שכל כך הרחיק את האפשרות להגן על כבודו של אדם. תראו בסעיפים הבאים דבר שהוא יוצא מגדר הרגיל: שהיועץ המשפטי לממשלה חייב להודיע מדוע איננו מעמיד את האיש למשפט.

אני מציע איפוא לדחות את ההסתייגויות, גם של חבר-הכנסת תמיר וגם של חבר-הכנסת רפאל.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. אתה מסתפק בדברי השר? - נעבור איפוא להצבעה על סעיף 15.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת א. אבנרי לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת י. רפאל לא נתקבל.

התיקון של חבר-הכנסת ת. טובי לא נתקבל.

סעיף 15, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר. הקטין:

נעבור לסעיף 16. לסעיף זה יש הסתייגויות של חבר-הכנסת טובי. אתה רוצה לנקוט?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

הייתי רוצה רק לציין: את ההסתייגויות הזאת הגשתי לפני הניסוח הסופי של הוועדה לסעיף הגדול. אני רואה שהיא כלולה עתה בנוסח הסעיף, שהרי נאמר בו, שהיועץ המשפטי לממשלה יופיע בפני הוועדה אם תפנה אליו. וכיוון שכך - ההסתייגויות מתבטלות מאליה.

היו"ר ר. הקטין:

הסתייגויות לחבר-הכנסת תמיר בסעיף זה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. תחילה - בעיה ניסוחית. הנוסח של הוועדה, חוששני, לוקה בעירפול. נאמר בו: "היועץ המשפטי לממשלה רשאי, בעצמו או על-ידי נציגו, להתערב לפני ועדת חקירה, במסגרת הסדרים שנקבעו לפי הסעיפים 7 ו-8, לקחת חלק בחקירת העדים ולהשמיע דבריו, והוא יעשה כן לפי פניית הוועדה".

לפחות ממבט ראשון אין אני יכול להסיק: האם הוא רשאי להופיע ללא פניית הוועדה, או אינו רשאי? משום שהסיפה, האומרת "הוא יעשה כן לפי פניית הוועדה", עשויה להתפרש מבחינה פרוצדורלית; כיצד יעשה זאת? - לפי פניית הוועדה. אבל היזמה וזכות ההופעה היא אבסולוטית: רשאי בעצמו או על-ידי נציגו. ואם הכוונה היא לכך שרק ביזמת הוועדה הוא יכול להופיע - אני מטיל ספק בכך אם הנוסח בהיר די

פגיעה והנמצא בידי הוועדה או בידי מי שאוסף את החומר בשבילה, גם כאן, כמובן, הנוגע לאותה קביעה. בעצם קשה לקבוע מהו החומר המיוחד שממנו עלול להיפגע האדם הנוגע לאותו עניין. לכן יש צדק רב במה שאמר כאן חבר-הכנסת שמואל תמיר. אבל אם תי-דחה הצעתו, אני מציע לפחות הצעה מצומצמת, ובהצעתו ייאמר "...ויעמיד לרשותו את כל חומר הראיות הנמצא בידי הוועדה או בידי מי שהוטל עליו לאסוף חומר לפי סעיף 13", - ובהמשך הנוסח ייאמר כפי שנאמר שנוסח הוועדה.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. לו היה מתקבל הרעיון הגדול שבהצעתו של חבר-הכנסת תמיר, הרי שום ממשלה נבונה לא היתה מחליטה להקים ועדת חקירה אי-פעם. מה מציע חבר-הכנסת תמיר? הוא מציע: "היה אדם פלוגי עלול להיפגע על ידי החקירה, תביא הוועדה דבר זה לידיעתו, ובכל מקרה, אם ביקש זאת, הנפגע, תמציא לו הוועדה את כל החומר שהוגש לה". בכל עניין החקירה הוא נעשה צד שווה לכל דבר. נתאר לעצמנו בירור בפני ועדת חקירה בשאלת שריפת "צים", ובין הדברים האחרים יוזכר שמו של פלוגי, השוער, שסגר או לא סגר את הדלת. ראשית אין צורך להגויס בדבר כאילו אנחנו עוסקים פה בתקנון של קלוב אצילים. מדברים על אזרחים פשוטים שהם מובטחים בדבר אחד - במקרה שכתוצאה מהחקירה יש עניין פלילי, חייב היועץ המשפטי לממשלה להעמידם לדין או לתת להם את הנימוקים, לפי בקשתם, מדוע אינו מעמידם לדין.

חבר-הכנסת תמיר שואל, מדוע היה בחוק לשון הרע יחס אחר להוכחות. והוא משיב, כי בחוק ההוא באנו להגן על שכבה עליונה בציבור. הפתגם העממי אומר, שידועים את טעמו של מאכל כאשר אוכלים אותו. חוק לשון הרע הוחק לפני שלוש שנים. בנתיים חלו בו שינויים. לעת עתה, עד כמה שידוע לי, החוק הזה, שאמרו שכולו מכון נגד ציבור העתונאים, משמש דווקא את הציבור הזה, שהוא היחיד המשתמש בו ומגיש משפטים. העתונאים, לא האנשים השייכים לשכבה העליונה.

אנחנו בוחרים ועדה כזאת, וכה עמלנו והכנסת כה עמלה כדי שזו תהיה ועדה סופר-נייטראלית. נשיא בית-המשפט העליון הוא שאומר שאנשים אלה או אחדים יהיו החוקרים. בראש הוועדה עומד שופט. מותר לו לשופט וליתר חברי הוועדה לראות באיזו מידה, באיזה קטע של העניין, איש זה או אחר גוגע, ואז יתנו לו את החומר הנוגע לו. הוועדה תחליט מה גוגע לו ומה אינו גוגע לו.

קחו את עניין ועדת החקירה להפגנת ואדי סאליב. כמה שמות הוכרכו שם? או את עניין ההפגנה באוניברסיטת טה. לו היו הולכים בשיטה זאת, כפי שמציע חבר-הכנסת תמיר, לא היתה החקירה מגיעה לסיום. מה מטרת החקירה בסופו של דבר? זה גוגע למקרים שבית-המשפט איננו מתאים לבוררם. בבירור דפוסטמטלי לא סגי, והדבר מעיק על הציבור, הרוצה לדעת אם יש אמת בשמועות או אין בהן אמת. אחד הדברים החשובים הוא שהוועדה תסיים

ביועצים שהיו, שטרחו למצוא את הנוסח המבטא את כוונת הוועדה.

רצוני להוסיף לכך: קשה להבין מה רוצה חבר-הכנסת תמיר בחלק השני של הצעתו. כי בשלב זה של מהלך החקירה עוד לא ברור איזה צד מעוניין יש בדבר. אם יהיה צד מעוניין — הרי אז מתחילים לפעול כל שאר הדברים שקבענו, כיצד הוועדה צריכה להבטיח אם יש מישהו שעלול להיפגע, וכי. היא תעשה את הצעדים הדרושים ולא היועץ המשפטי. לא רצינו לתת ליועץ המשפטי מעמד מיוחד כאילו הוא יכול להיות גורם עצמאי בניהול העניינים. רצינו בפירוש שהוועדה תקבע את כל סדרי הפרוצדורה, את כל מהלך העניינים. היועץ המשפטי איננו עצמאי כאן בפעילותו; הוא נתון במסגרת שהוועדה קובעת. זאת היתה הכוונה. אני סבור שהכוונה היתה נכונה. כאמור, נראה לי שהיא באה גם לידי ביטוי. על כן אני מבקש לא לקבל את ההסתייגות.

הי"ר ר. הקטין:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לסעיף 16 לא נתקבל.

סעיף 16, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ר. הקטין:

הסתייגות לחבר-הכנסת תמיר לסעיף 17.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אני מוותר על ההנמקה.

הי"ר ר. הקטין:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת ש. תמיר לסעיף 17 לא נתקבל.

סעיף 17, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 18 נתקבל.

הי"ר ר. הקטין:

לסעיף 19 יש תוספת מצד חבר-הכנסת קלינגהופר.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

תוספת אחרי סעיף 19.

הי"ר ר. הקטין:

הסתייגות לחבר-הכנסת רפאל לסעיף 19.

יצחק רפאל (המפד"ל):

זו גם כן תוספת לסעיף.

הי"ר ר. הקטין:

נכון, זוהי תוספת לסעיף. אולם בכותרת השוליים להסתייגות של חבר-הכנסת קלינגהופר כתוב במפורש "אחרי סעיף 19". חבר-הכנסת רפאל ינמק איפוא ראשונה את הסתייגותו.

יצחק רפאל (מפד"ל):

חברי הכנסת, בקושי רב אני משלים עם העובדה, שהחוק מונע אפשרות של ערעור. על החלטות ומסקנות

הצורך. אני מקווה שבעניין זה, שאיננו עקרוני, אין בינינו ויסקימו אתי חברי המשפטים המלומדים שנוסח זה איננו בהיר ביותר.

חיים יוסף צדוק (מפלגת העבודה הישראלית):
לא.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אין מסכימים — מסתבר שאין מסכימים לנוסח המושמע מן הצד השני של המתרגם הפוליטי. על כל פנים, עד כה שמעתי רק "לא" אחד.

לנבי הסעיף עצמו יש לי הסתייגות יותר מהותית. והיא: אם היועץ המשפטי מתייצב, ואם הוועדה רואה צורך בכך (ועל-פי הסתייגותי מסורים הדיסקרציה ושיקול הדעת לוועדה, וזכותו של היועץ המשפטי איננה אוטומאטית, ודומני שהניסוח שלי בהיר יותר, ואולי כאן יסכים חברי הכנסת צדוק כשאני אומר זאת) — תורה הוועדה ליועץ המשפטי לממשלה להתייצב בפניה. לי נראה שאם כך עשתה הוועדה — והיועץ המשפטי לממשלה איננו דמות מנותקת מעמדה; הוא יועץ משפטי לממשלה — דומני שבמקרה זה צד מעוניין זכאי באופן מקביל להופיע. אפשר למצוא ניסוח ל"צד מעוניין", אבל דומני שבכל ועדת חקירה, בדומה לכל משפט, צריך שיהיו שני צדדים, ואז קל יותר לגוף-הביניים, השיפוטי או המעין-שיפוטי, לבוא למסקנה. ועל כן, הרבותה שבהצעתו היא ליצור איזון על-ידי כוח מק-ביל לזה של היועץ המשפטי המייצג את הממשלה, כדי שיופיע צד מעוניין. זה לגופו של עניין.

הי"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר-הכנסת אונא.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

נוסח הסעיף איננו משאיר ספק למה היתה כוונת המנסחים. החלק הראשון מדבר על כך שהוא יכול, לפי זימתו, להופיע לפני הוועדה. אלא הדגשנו בניסוח שזה צריך להיות במסגרת הסדרים שנקבעו לפי הסעיפים 7 ו-8, כלומר: שהוא כפוף לסדרי הוועדה. הוא איננו עצמאי כאן. אין הוא מופיע כבא-כוח הממשלה במובן זה שיכול לקבוע את מהלך העניינים.

והחלק השני אומר, שאם הוועדה פנתה אליו — הוא חייב להיענות לפנייתו. אינני רואה איפוא שיכול כאן להיות ספק בכוונת הסעיף.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

לא זה מה שכתוב.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

כל אלה שישבו בוועדה סברו שהם מבטאים בדרך זו אל-נכון מה שרצו לבטא. יכול להיות שיש חילוקי דעות...

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

לפעמים מבחין רואים יותר טוב.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

יכול להיות, אבל ברע זה אני צריך לבטוח בחברי הוועדה, שעיינו היטב בנוסח זה וגם שינו אותו, וגם

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

אני מבקש להצביע על שתי ההצעות יחד. זאת אומרת, אחרי הנמקתי. שתי ההצעות סמוכות מאוד זו לזו. אם יוצבע עכשיו על הסתייגותו של חבר-הכנסת רפאל, ייתכן שאנוכי — לאור תשובתו של חבר-הכנסת צדוק — אהיה מנוע מלנמק את הסתייגותי, אותה הגשתי לפני חבר-הכנסת רפאל.

הי"ר ר. הקטין:

סליחה. את סדר הגשת ההסתייגויות אינני יודעת. אני יודעת כי רשומה הסתייגויות של חבר-הכנסת רפאל לסעיף זה. ויש הצעת תוספת של חבר-הכנסת קלינגהופר לסעיף זה. כך כתוב שחור על גבי לבן.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

האם אהיה מנוע מלנמק את הסתייגותי, אחרי שהסתייגותו של חבר-הכנסת רפאל תידחה, כן או לא? אינני יכול לוותר על הממקת הסתייגותי.

הי"ר ר. הקטין:

אני מצביעה לפי הסדר. הסדר הוא שמצביעים תחילה על ההסתייגויות לסעיפים ואחר כך על התוספות לסעיפים.

ישראל קרגמן (מפלגת העבודה הישראלית):

גם חבר-הכנסת רפאל הציע תוספת ולא סתם הסתייגות.

הי"ר ר. הקטין:

היה זה לסעיף 19. אני נוהגת לפי התקנון. נעבור להצבעה.

ה הצ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת י. רפאל לסעיף 19 לא נתקבל.

סעיף 19, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלינגהופר, להנמקת הצעתו לתוספת אחרי סעיף 19.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. חבר-הכנסת צדוק השיב על הסתייגותו של חבר-הכנסת רפאל בשם הרוב בוועדה. בעצם הוא התייחס לבעיית הסופיות של ממצאי ועדת החקירה, ולבעיה זו מתייחסת גם הסתייגותי. הבנתי מתשובתו של חבר-הכנסת רפאל על שאלה בעניין זה, שהוא לא התכוון לבעיית הסופיות, אלא למשהו אחר.

גברתי היושבת-ראש. הצעתי היא, שכאשר ועדת חקירה סיימה את דיוניה והגישה את תוצאות החקירה לממשלה, ממצאיה יהיו סופיים במובן זה שאי-אפשר יהיה להקים ועדת חקירה להחזיר חזרה באותו עניין, אלא במקרים יוצאים מן הכלל, המפורשים בהסתייגותי.

קביעת סופיות, כאמור בחוק גופי, דרושה כדי להבטיח שאם ממצאי הוועדה לא מצאו חן בעיני הממשלה, לא תתפתה הממשלה להקים ולהזויר ולהקים ועדות חקירה חדשות באותו עניין, ולהמשיך בתהליך זה עד שתמצא ועדת חקירה אשר תמצא דין-וחשבון שיהיה בו כדי להשביע את רצונה של הממשלה.

של ועדת חקירה לא תהא אפשרות של ערעור, תוך הנחה, כנראה, שוועדת חקירה איננה מסוגלת לטעות. אינני שותף לדעה זו. אנו רואים שאפילו על פסק-דין של שלושה שופטים מחוזיים קיימת אפשרות של ערעור, אבל לא על כך אני בא לערער, גברתי היושבת-ראש.

אם לא על כך אני בא לערער, הרי לפחות כאשר מתגלים חומר חדש או ראיות חדשות, אשר לדעת היועץ המשפטי לממשלה עלולים לשנות את תוצאות החקירה — משום מה לא תהא אפשרות למנות ועדת חקירה באותו נושא? אני רוצה שיהיה כתוב, כי במקרה זה ניתן למנות ועדת חקירה. משום כך אני מציע שבסוף סעיף 19 יבוא סעיף קטן נוסף, האומר: "נתגלו עובדות ו/או ראיות חדשות בנושא החקירה, העשויות לדעת היועץ המשפטי לממשלה לשנות את תוצאות החקירה, תיערך חקירה חוזרת באותו עניין על-ידי ועדת חקירה אחרת."

השאלה היא: מדוע לא על-ידי אותה ועדה עצמה? והסיבה — הוועדה, שכבר טיפלה בעניין זה כל כך הרבה, היתה שקועה בעניין, סיגלה לעצמה ראייה מסוימת וגישה מסוימת, וייתכן שלא תהא מסוגלת לראות מחדש את התמונה כולה ראייה שונה. משום כך, לדעתי, רצויה ועדת חקירה נוספת.

אני שמח שחבר-הכנסת קרגמן רואה עניין זה כדבר מובן ומשום כך אני מבין כי יצביע בעד הצעתי. במקרה שלא — אני מבקש את חברי הכנסת להצביע בעדה.

הי"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת צדוק, לתשובה בשם הוועדה.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני חושב שהטעות המונחת ביסוד הצעתו של חבר-הכנסת רפאל היא, כי הוא מעתיק לתחום ועדות החקירה מושגים הלוקחים מבתי-המשפט, בעוד שוועדת חקירה איננה בית משפט. בבית-משפט, אחרי שנגמר הדיון, אם הוגש עירעור — אחרי העירעור נוצר מעשה בית-דין. אחרי מעשה בית-דין אין ולא כלום. משום כך חייבים, אם רוצים ליצור אפשרות של משפט חוזר, ליצור לכך כלים מיוחדים. בחוקים שלנו הגדרנו באילו נסיבות ולפי הכרעת מ, למרות שנוצר מעשה בית-דין, אפשר לקיים משפט חוזר. ועדת החקירה איננה בית-משפט, דין-וחשבון של ועדת חקירה איננו פסק-דין ומסקנותיה אינן מעשה בית-דין. אין בחוק זה שום דבר אשר יש בו כדי למנוע הקמת ועדת חקירה כעבור זמן, לנושא שכבר נחקר, אם הממשלה — אשר היא הסמכות המחליטה והקובעת — חושבת, באותו זמן, כי קיים נושא חיוני שצריך לחקור אותו, מפני שנתגלו — אם נתגלו — עובדות חדשות.

דבר שאינני מקבל אותו הוא, שבעוד הסמכות מלכ-תחילה נמצאת בידי הממשלה, כפי שהחלטנו, הרי הסמכות להחליט על ועדת חקירה נוספת תעבור לרשות אחרת — היועץ המשפטי. אני חושב שהיא צריכה להימצא בידי אותה רשות, כלומר, בידי הממשלה, כפי שקבענו בחוק.

אני מציע לכנסת לדחות את ההסתייגות.

הי"ר ר. הקטין:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

19 סעיף שיקנה לדין-וחשבון של ועדת חקירה סופיות, באותו מובן שניסיתי להסביר בדברי.

הי"ד ר. הקטיין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר-הכנסת אונא.

משה אונא (י"ד ועדת החוקה, חוק ומשפט):

רבותי חברי הכנסת. יש, כמובן, קשר בין שתי ההסתייגויות האלה. דאגתו של חבר-הכנסת קלינגהופר היא בכיוון הפוך לדאגתו של חבר-הכנסת רפאל. בעוד חבר-הכנסת רפאל רצה שתהיה חקירה נוספת אם יתגלו עובדות חדשות, שם חבר-הכנסת קלינגהופר את הדגש בכך שאסור להקים ועדת חקירה חוזרת, אלא אם נתגלו עובדות חדשות לדעת היועץ המשפטי לממשלה. חבר-הכנסת רפאל רצה להבטיח, שאם יש עובדות חדשות, תוקם ועדת חדשה. חבר-הכנסת קלינגהופר מזהיר אותנו מהקמת ועדות חקירה בזו אחר זו. הוא חושש, שעלולות להיות נסיבות שבהן לא תהיה הממשלה מרוצה מהמסקנות של ועדת חקירה, ועל כן תלך בדרך זו. הייתי רוצה להסב את תשומת-הלב לכך, שבדומה שחבר-הכנסת קלינגהופר הביא יש אלמנט המבדיל אותה לחלוטין מהמצב שיווצר, עם קבלת החוק הזה. בעניינים, שחבר-הכנסת קלינגהופר רמז עליהם, היתה סדיות מוחלטת. אנחנו מבטחים פומביות. בעניינים אלה היה מינוי של ועדות על-ידי גורם ממשלתי ובכלל לא הגיעו לידיעת הציבור, לא עצם הקמת הוועדה ולא מסקנותיה. אנחנו קבענו, שהרכבת הוועדה צריכה להיעשות על-ידי נשיא בית-המשפט העליון ויש לפרסם את הקמתה; רק במקרים של סדיות מטעמי בטחון יכול להיות שזה לא ייעשה. לכן נראה לי, שעצם קבלת החוק כפי שהוא, כלומר, עם כל אותם סייגים והנחיות-יסוד שיצרנו בשביל ועדות חקירה, - מוכרח לצמצם במידה רבה את החששות שחבר-הכנסת קלינגהופר העלה לפנינו. על כן נראה לי, שאיננו צריכים להרחיק לכת ולקבוע סעיף כזה בחוק.

חבר-הכנסת צדוק כבר הסביר, שאם, מצד אחד, יתגלו עובדות חדשות, יש אפשרות להקים ועדת חקירה חדשה; מצד שני, הפיתוי להשתמש בוועדת חקירה חדשה כדי לטשטש ממצאים יהיה, כך נדמה לי, קטן מאוד, אם הדברים יתפרסמו ויימסרו לידיעת הציבור, ואם יודעים מי היו חברי הוועדה וכיצד התנהלו הדברים. על כן נראה לי, שאיננו צריכים לקבל את התוספת של חבר-הכנסת קלינגהופר.

הי"ד ר. הקטיין:

נעבור להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת י. ה. קלינגהופר
אחרי סעיף 19 לא נתקבל.

הי"ד ר. הקטיין:

לסעיף 20 הסתייגות לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני מוותר על ההנמקה.

אין אני מעלה בזה היפותיזה לא-מציאותית. לכולנו זכורה פרשה מסוימת, בעלת משמעות פוליטית רבה, שלחקירתה נתמנו, בזו אחר זו, ועדות חקירה שונות, מתוך ציפיה שקופה למדי, שבסופו של דבר אפשר יהיה להשיג בדרך זו תוצאות שנחשבו כרצויות לגורמים מסוימים. כאשר מסקנות הוועדה האחרונה שטיפלה בבי-רור העניין לא היו לרוחו של איש רם-מעלה מסויים, תבע וחזר והבע בתוקף שתוקם "ועדת חקירה משפטית" לחקירה חוזרת באותו עניין. כוונתו לא היתה להעברת העניין לבית-המשפט, אלא להעברתו לוועדת חקירה חדשה שתהיה מורכבת ממשפטים. לדעתי, חזרה אין-סופית על חקירה באותו עניין היא דבר מאוד לא בריא ולא תקין מבחינה ציבורית. אנכי הייתי מציע לא לעררב את הבעיה הזאת עם בעיית מעשה בית-דין של פסקי דין בתי-המשפט. אלו הן שתי סוגיות שונות לגמרי.

דעתי, האומרת שרצוי לקבוע בחוק סופיות של הדינים-וחשבונות של ועדות חקירה אשר תוקמה על-פי החוק החדש, קרובה ואולי זהה עם דעתו של סיר סיריל סלמון, השופט האנגלי-יהודי הדגול, אשר, כידוע, היה יושב-ראש ועדה מלכותית שהיוותה דעה בשאלה אם ובאיזו מידה רצוי לשנות את החוק האנגלי בדבר ועדות חקירה. סיר סיריל סבור, - אני מסתמך על מאמר שהוא פירסם על נושא זה בכתב-העת המשפטי Israel Law Review - שהטלת חקירה חוזרת באותו עניין על ועדת חקירה חדשה היא בלתי-רצויה לחלוטין, ושחשוב ביותר שהדינים-וחשבונות של ועדות חקירה יהיו סופיים. לדעתו, אפשר רק בדרך זו להבטיח יחס של אמון ציבורי כלפי הדין-וחשבון של הוועדה, שכן מה הסיכוי שהציבור ירחש אמון למסקנות הוועדה אם הממשלה עצמה לא תהיה חייבת לשלם בהן אמון אלא תוכל לזנוח מינוי ועדות חקירה חדשות בזו אחר זו, לבידור אותו עניין. אני מצדד, עם כל הכבוד, בהשקפתו זו של סיר סיריל.

מכאן הצעתי, שתיאסר במפורש בחוק הקמת ועדת חקירה לחקירה חוזרת באותו עניין. היוצא מן הכלל היחיד ביחס לאיסור זה יהיה המקרה שבו נתגלו עובדות חדשות או ראיות חדשות העשויות, לדעת היועץ המשפטי לממשלה ונשיא בית-המשפט העליון, לשנות את תוצאות החקירה. יוצא מן הכלל זה מובן מאליו. הוא דומה לאפשרות של קיום משפט חוזר בעניין פלילי לפי חוק בתי-המשפט. בזה אינני רוצה להביע תמיכה בסברה שמבחינה מהותית, לעניין של בעיית מעשה בית-דין, יש דמיון כלשהו בין שני הדברים. מטרת הסופיות איננה יכולה, כמובן, להיות - שנמנע בעד בתי-המשפט מלברר עובדות שנחקרו על-ידי ועדת חקירה. אילו כך הייתי סבור, הייתי, כמובן, מייחס אופי של מעשה בית-דין לממצאים של ועדת החקירה. אבל לא זו דעתי. הלא החוק יקבע במפורש, בסעיף 22 - ואני מצדד בהחלט בהסדר זה - כי דין-וחשבון של ועדת חקירה לא ישמש ראיה בכל הליך משפטי. כוונתי איננה אלא זו, שתימנע הקמת ועדת חקירה לחקירה חוזרת באותו עניין.

גברתי היושבת-ראש, מהטעמים שהבאתי אני מבקש שהכנסת תקבל את הצעתי להוסיף אחרי סעיף

הי"ד ר. הקטין:

נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת ת. טובי לסעיף
20 לא נתקבל.

סעיף 20, בנוסח הוועדה, נתקבל.

הי"ד ר. הקטין:

לסעיפים 21 ו-22 אין הסתייגויות.

ה צ ב ע ה

סעיפים 21 ו-22 נתקבלו.

הי"ד ר. הקטין:

לסעיף 23 הסתייגות לחברי-הכנסת טובי. רשות
הדיבור לחברי-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת. סעיף 23 קובע מראש את דרכי עבודתה ואופן חקירתה של ועדה. לסגור מראש את הדלתות ולהטיל מראש הגבלות שונות ומשונות, בשם הסודיות, — זה פוגע, לדעתנו, בעצם עבודת הוועדה. יש להשאיר לוועדה את הסמכות לסגור את דלתותיה, לנהל את עבודתה בסודיות, אם תראה שהנושא שהוטל עליה והחומר שהיא צריכה לעסוק בו מחייבים סודיות. סעיף זה מיותר לגמרי מאחר שיש סעיף אחר בחוק, סעיף 18, שבו נאמר: "ועדת חקירה תדון במומבי; ואולם רשאית היא לקיים דיון, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות אם ראתה צורך בכך לשם שמירה על בטחון המדינה" וכו'. זאת אומרת, הסודיות מובטחת, אם הוועדה רואה צורך בכך. לכן חולקים אנו על הקביעה מראש, בשם הסודיות, אפילו קביעה זו באה מטעם ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. לדעתנו, זו התע" רבות מראש בעבודתה של ועדת חקירה. לכן מניחים אנו, שזו גם התערבות ופגיעה בחקירה התקינה. לכן אנחנו מציעים למחוק את הסעיף, על כל ההגבלות הנקבעות על פיו — ויש הגבלות.

יש כאן דברים מוזרים מאוד. למשל, לפי פיסקה (3) ייוצג אדם רק על-ידי סוגים מסויימים של עורכי-דין, הנקבעים על פי חוק השיפוט הצבאי. זו פגיעה בזכותו של עד, בזכותו של אדם המופיע כעד. למה לקבוע מראש מי ייצג אותם, מי יעזור לו ומי יופיע בשמו בוועדה? אפילו אם קובעים שהדין-וחשבון והפרוטוקול יימסרו לוועדת החוץ והבטחון, מדוע צריך לקבוע מראש את האיסור לגבי פירסום כלשהו? מדוע לא לסמוך אפילו על ועדת החוץ והבטחון, שתחליט — כן או לא? אני אומר שההגבלות המיותרות האלה רק מוכיחות את הצורך למחוק את הסעיף, כפי שאנחנו מציעים.

הי"ד ר. הקטין:

באותו סעיף ובאותו עניין הסתייגות לחברי-הכנסת שמואל תמיר. רשות הדיבור לחברי-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. אין כל ספק שבנתונים שבהם אנחנו חיים הכרחי סעיף שיבטיח סודיות מוחלטת לגבי הנושאים הבטחוניים, לרבות סייגים המופיעים בסעיף 23, כגון הסיג האומר שהפרקליט צריך

להיות עורך-דין שאושר לשמש סניגור לפי סעיף 318 לחוק השיפוט הצבאי. זכאי כל אדם בישראל להיות פרקליט אם הוא עומד במבחנים הדרושים, אבל לעתים הנושאים הם כאלה, שלא כל פרקליט יורשה, במסגרת אותה ועדה המאשרת פרקליטים, להופיע בפני בתי-דין צבאיים. אנחנו חיים בהצטאות מסויימת, שאין להתעלם ממנה ואין לעצום בפניה את העיניים. על כן אין אני חולק על הצורך לקבוע סייגים חמורים כאשר הנושא בטחוני. להיפך — אני תומך בכך.

אולם אני תמה על הכפילות שנוצרה בחוק הזה בין סעיף 18 לבין סעיף 23. סעיף 18, (א) ו-(ב), דן על פומביות הדיון או על היותו מקוים בדלתיים סגורות. נאמר בו במפורש, שהוועדה רשאית "לקיים דיון, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראתה צורך בכך לשם שמירה על בטחון המדינה, לשם הגנה על המוסר או לשם הגנה על שלומם של קטין". אלה המקרים שבהם ניתנת לפי חוק בתי-המשפט הסמכות לשופט לסגור את הדלתיים.

סעיף 23 נותן את הפרוגטיבה הזאת לממשלה. לעניות דעתי אין בכך צורך. חזקה על שופט רם-מעלה הממנה את הוועדה, ועל אחת כמה וכמה אם שופט משתתף בוועדה, שהם יודעים מה סודי ומה אינו סודי, מה עלול להיות מסוכן ומה אינו עלול להיות מסוכן. סמכויות כאלה לועדה שתדון בנושא שהוא גם ציבורי וגם חיוני, סמכויות כאלה מה הסתם לא יימסרו אלא לאנשים מוסמכים. יש לסמוך על ועדה כזו שניתנות לה סמכויות הרבה יותר מרחיקות לכת, שהיא לא תפגע בבטחון המדינה.

ניתן להעתיק מסעיף 23 כמה סעיפי-משנה לסעיף 18, אבל שיקול הדעת חייב להיות של הוועדה ושל הוועדה בלבד. יש פה ממש מספר סעיפים החוזרים מלה במלה על מה שנאמר בסעיף 18. לפיכך נראה לי שיש להסתפק בסעיף 18. ניתן היה אמנם קצת לשכלל אותו, אבל אפשר לעשות זאת גם בתקנות. סעיף 23, הייצר מציאות שבה הממשלה קובעת, לפי שיקול דעתה, ושיקול הדעת של הוועדה אינו מספיק — סעיף זה אין בו צורך, למרות שנחוץ להבטיח את כל נושא הבטחון שעה שהוא מבורר בפני ועדות חקירה.

הי"ד ר. הקטין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, לתשובה.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. יש הבדל ברור בין הנושא שבו דן סעיף 18 לבין הנושא שבו דן סעיף 21. סעיף 18 דן בנושא שלפי מהותו איננו עניין בטחוני, אלא הוא נותן אפשרות, אם תוך כדי הדיון עולה בעיה הקשורה לבטחון המדינה, שהוועדה תחליט, במקרה זה, על דלתיים סגורות.

סעיף 23 מדבר על נושא חקירה המחייב סודיות. כלומר, מלכתחילה קבעה הממשלה נושא לחקירה שהוא כשלעצמו מחייב סודיות. היא צריכה לתת את הדעת על כך, כיצד יש לטפל בנושא כזה. היא אחראית לכך שהטיפול בנושא כזה יהיה בצורה הנכונה.

קבענו כאן שהממשלה לבד אינה יכולה להחליט. חברי-הכנסת תמיר לא דייק באמרו שהממשלה מחליטה, —

מחברי הממשלה במקרים מסויימים את התפקיד של הקמת ועדות חקירה, בעיקר לאחר שקבעו את הסדרים של המינוי ואת סדרי העבודה של הוועדה. אינני סבור שעל-ידי כך נגרע במשהו מסמכויותיה של ועדת חקירה, או מהאמון שירחשו לה אם תינתן אפשרות של אצילת הסמכות. ייתכנו מקרים שבהם אין כל סיבה שהממשלה כולה תעסוק בשאלה. יכול להיות שהדבר יחייב דיון ממושך, ואין לראות את הצורך שהממשלה כולה תדון בשאלה כיצד לנסח נושא מסוים שצריך לעמוד לחקירה, לקבוע את הפרטים וכיצד לטפל בהם. לפי סעיף זה לא תהיה אפשרות, אפילו בנושא בטחוני, שהממשלה תעביר את סמכותה זו לוועדת השרים לענייני בטחון. גם דבר זה איננו ניתן לפי נוסח הסעיף. נראה לי שזה נוסח מרחיק-לכת.

הצעתי איפוא למחוק את הסעיף ולהשאיר את ההכרעה בידי הממשלה: תרצה הממשלה למסור לגורם פנימי שלה לטפל בנושא — תעשה כן; לא תרצה בכך — לא תעשה כן. אינני רואה סיבה לחסום את הדרך בפני הממשלה לאצול את סמכויותיה.

הי"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת צדוק, שישב להסתייגות של חבר-הכנסת אונא בשם הרוב בוועדה.

חיים יוסף צדוק (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אם תתקבל הסתייגותו של חבר-הכנסת אונא, ייווצר מצב שלפיו תוכל הממשלה לאצול את סמכותה למנות ועדת חקירה לכל אחד משמרי; היא תוכל להעניק סמכות זו לאחדים מהם או לכלום.

שר, לפי טבע הדברים, יש לו אחריות דפרטמנטלית. הוא אחראי לתחום פעולה מסויים. כך יכול להיווצר מצב שבמקום למנות ועדה לבירור עניין שבתחום סמכותו של השר לפי סעיף 28(א), ימנה השר, אם ירצה, ועדת חקירה לפי חוק זה. ועדת חקירה לפי חוק זה לא נוצרה למטרה זו. אם יוצר אפשרות של אצילת סמכות המי-שלה לפי חוק זה לשרים, יישלל מוועדת חקירה לפי חוק זה אותו הייחוד של ועדת חקירה מיוחדת לעניין בעל חשיבות מיוחדת חיונית, שהממשלה, והיא בלבד, חייבת להחליט על הקמתה.

אני חייב לציין, שחבר-הכנסת אונא נאמן לעמדתו. חבר-הכנסת אונא הציע בראשית הדיון הערב הסתייגות לסעיף 1. אילו נתקבלה הסתייגות זו והיה נמחק התואר "חיונית", באמת ניתן היה למנות ועדת חקירה לפי חוק זה לכל עניין בעל חשיבות ציבורית הטעון בירור, גם אם העניין אינו בעל חשיבות חיונית כללית, גם אם הוא עניין בעל חשיבות דפרטמנטלית. אז אולי, מטבע הדבר, היה גם מקום ליצור אפשרות של אצילת הסמכות לשרים. משקיבלנו בסעיף 1 את הנוסח של הוועדה דחינו את הסתייגותו של חבר-הכנסת אונא, קבענו שהמכשיר הזה של ועדת חקירה מעין-שיפוטית, שבראשה עומד שופט, קיים לבירור עניין בעל חשיבות ציבורית חיונית. אין ליצור אפשרות שסמכות זו תוכל להיות מועברת על-ידי הממשלה לשרים; על הקמת ועדה כזו חייבת להחליט הממשלה כולה, והיא בלבד. מטבע הדברים, אם נושא המוצע לוועדת חקירה נוגע באופן מיוחד לאחד השרים, אותו שר יהיה השר שיביא לפני הממשלה את

משום שהיא צריכה לקבל את אישורה של ועדת החוץ והבטחון. זאת אומרת, למעשה ועדת החוץ והבטחון היא המחליטה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
היא זהה היום לממשלה.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
זה לא כל כך מדויק. למולנו יש חברים בוועדת החוץ והבטחון הידועים את אחריות תפקידם, ובוודאי בשאלות כאלה ידרשו מהממשלה שתשכנע אותם, שבאמת יש צורך בסודיות. רק אז אפשר להפעיל את הסעיפים הקטנים האלה, כולם או מקצתם.

חבר-הכנסת תמיר אומר לנו: אפשר היה לשלב משהו מזה בסעיף 18, אבל היות ולא הציע זאת, הרי בשעה מאוחרת זו קשה מאוד לתקן בדרך זו את הפג-מים של ההסתייגות.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
של הסעיף.

משה אונא (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
קודם כל — של ההסתייגות.

על כן אני אומר שצריך להיות סעיף כזה. אנחנו — כפי שכבר הסברתי — שיקללו אותו בכך, שדרשנו החלטה מפורשת ואישור של ועדת החוץ והבטחון לכל העניינים האלה, ועל פי ההחלטה הזאת ועל פי האישור הזה ייקבע אילו מהסעיפים האלה ובאילו מידה יופעלו. נראה לי שזה הכרחי, ולא נוכל לוותר על הסעיף הזה.

הי"ר ר. הקטין:

אנחנו עוברים להצבעה. בסעיף 23 הסתייגות משותפת לחברי-הכנסת טובי ותמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
בהנמקה שונה.

הצבעה

ההצעה של חברי-הכנסת ת. טובי וש. תמיר למחוק את סעיף 23 לא נתקבלה.

סעיף 23, בנוסח הוועדה, נתקבל.
סעיפים 24 — 28 נתקבלו.

הי"ר ר. הקטין:

לסעיף 29 הסתייגות של חבר-הכנסת אונא. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אונא.

משה אונא (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה קובע שמסמכויות הממשלה לפי חוק זה אינן ניתנות לאצילה. כלומר, רק הממשלה יכולה להחליט בכל הנוגע לסעיפי החוק הזה, ובמיוחד, כמובן, ביחס למינוי הוועדה וביחס לנושא החקירה, אבל גם בשאר הדברים.

רצוני להזכיר שבחוק-יסוד: הממשלה קבעו שהממשלה יכולה לאצול מסמכויותיה לשרים. כאן מצמצמים את הזכות הזאת של הממשלה, ולדעתי ללא הצדקה מספקת.

כבר בקריאה הראשונה העירו כמה חברי כנסת, שאין לחסום את הדרך בפני האפשרות למסור למישהו

בהזדמנות זו רוצה אני לומר לשר המשפטים שבשעת תו, בדיון על חוק אחר, הציע שכאשר יחוקק חוק ועדות חקירה, אפנה אל הממשלה לבדוק כדבר ראשון, על פי החוק הזה, את האפשרות להקים ועדת חקירה, כדי לבדוק את הקשר בין מפלגות והסתדרויות שונות ומקורות כספיים. אני מחזיר את היסטר הזה עכשיו לשר המשפטים ומציע לנקוט מיד את היוזמה הזאת ולבדוק זאת לגבי כל המפלגות, לרבות מפלגתי שלי, ולהיווכח כיצד מממנות מפלגות שונות את הוצאותיהן. אני חושב שזה יהיה צעד נכון ביותר.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

משה אונא (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. לוועדה נראה היה שאין צורך בסעיף הזה, כי ההבדלה בין שני החוקים האלה, כלומר בין סעיף 22 של חוק-יסוד: הכנסת ובין חוק ועדות חקירה, היא כה ברורה, שלא יכול להתעורר ספק, ברור שחוק זה אינו יכול לגרוע מהסמכויות שנקבעו בחוק-יסוד: הכנסת.

ועתה רצוני למסור לפרוטוקול, שלצערו שכחו לסמן בנוסח שלפנינו את מראי-המקומות לחוקים המאוזנים בסעיפים שלהלן: 10 (א); 18 (ב); 23 (2); 23 (3); 25; 30. אני מצטער על השיבושים האלה שנפלו בהדפסת הנוסח שלפנינו.

היו"ר ר. הקטין:

אני מעמידה להצבעה את הצעתו של חבר-הכנסת תמיר להוסיף אחרי סעיף 29 סעיף, כמפורט בלוח ההסתגייגות.

הצבעה

ההצעה של חבר-הכנסת ש. תמיר
לא נתקבלה.

היו"ר ר. הקטין:

לסעיפים 30 ו-31 אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 30 ו-31 נתקבלו.

היו"ר ר. הקטין:

חברי הכנסת, לאחר שנדחו כל ההסתגייגות לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968, הוא נתקבל בקריאה שנייה. אני מעמידה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968, נתקבל.

היו"ר ר. הקטין:

הישיבה הבאה של הכנסת — מחר בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

ההצעה להחלטה על הקמת ועדת חקירה. אבל ההחלטה על הקמת ועדת חקירה, שהיא מחייבת אחר-כך את נשיא בית-המשפט העליון למנות את הוועדה, חייבת להיות החלטה של הממשלה כולה.

היו"ר ר. הקטין:

רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. סעיף זה לא היה בהצעת החוק של הממשלה, ולא מפני שהיינו סבורים שטוב שהממשלה תעשה דלגציה של הסמכות הזאת, אלא כיוון שהנחנו שגם לפי חוק יסוד: הממשלה ולפי הניסוח של חוק זה לא יסתבר שיהיה מקום לדלגציה של הסמכות.

לגופו של עניין, אני שמח שהוועדה הכניסה את הסעיף בחוק. על כל פנים אני מתנגד להצעתו של חבר-הכנסת אונא למחיקתו. אני חושב שטוב שוועדות החקירה תתמנה לעתים רחוקות; אבל כאשר תתמנה ועדת חקירה, תהיה החלטה של הממשלה כולה, שאכן הממשלה רואה צורך להקים מכונה זו, שהיא מכונה יקרה, כפי שאתם רואים, כי כל ההוצאות הכרוכות בחקירה חלות על אוצר המדינה. לכן טוב שההחלטה תתקבל על דעת הממשלה כולה, אף אם יש צורך לחקור עניין בטחוני, ואף אם הצורך הזה יהיה סוד בפני חברי ממשלה שאינם חברי ועדת השרים לענייני בטחון, כי יש חלוקת עבודה בממשלה. אבל טוב שהממשלה כולה תדון ותחליט בדבר — וכמובן היא מחליטה ברוב דעות כאשר היא איננה מגיעה להחלטה פה אחד — בלי שתהיה לה האפשרות לאצול את סמכותה זו.

היו"ר ר. הקטין:

אנו עובדים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חבר-הכנסת אונא לסעיף 29
לא נתקבל.

סעיף 29, בנוסח הוועדה, נתקבל.

היו"ר ר. הקטין:

חברי-הכנסת תמיר מציע תוספת לאחר סעיף 29. רשות הדיבור לחבר-הכנסת תמיר, להנמקת הסתייגותו.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. הצעתי היא פשוטה — למנות ספק בדבר קיומו של הסעיף בחוק יסוד: הכנסת, המאפשר לכנסת להקים ועדות חקירה על-פי יזמתה. יכול שייאמר לי: זה מובן מאליו, החוק ההוא שריר וקיים. אולם החוק שלנו הוא חוק מאוחר יותר. וכדי לא להאפיל על ההוראה הברורה בחוק יסוד: הכנסת, נראה לי שכדאי לומר מפורשות, שהחוק הנוכחי אינו בא לגרוע מסמכויות הכנסת על-פי החוק ההוא להקמת ועדות חקירה ביזמה פרלמנטרית.

הישיבה ננעלה בשעה 21.14.